

Alice Munroová

**PŘÍLIŠ MNOHO
ŠTĚSTÍ**

Alice Munroová
Příliš mnoho štěstí

Alice Munroová

**PŘÍLIŠ MNOHO
ŠTĚSTÍ**

Nakladatelství Paseka
Praha – Litomyšl

PŘELOŽILA ZUZANA MAYEROVÁ

TOO MUCH HAPPINESS

Copyright © 2009 by Alice Munro

All rights reserved

Translation © Zuzana Mayerová, 2013

ISBN 978-80-7432-392-8 (ePub)

ISBN 978-80-7432-394-2 (Mobi)

ISBN 978-80-7432-393-5 (PDF)

Davidu Connellymu

ROZMĚRY

Doree musela jet třemi autobusy – prvním do Kincardine, kde si počkala na druhý spoj do Londonu, a tam znovu čekala na městskou linku až na místo. Na cestu se vydala v neděli v devět hodin ráno. Protože mezi autobusy vždycky nějaký čas čekala, trvalo jí ujet těch sto a několik mil až do dvou odpoledne. Že celou dobu strávila vsedě, ať už v autobusech nebo čekárnách, jí vlastně nevadilo. V práci toho za celý den moc nenaseděla.

Doree pracovala jako pokojská v motelu Blue Spruce Inn. Uklízela koupelny a převlékala postele, luxovala koberce a leštila zrcadla. Práce se jí líbila – do určité míry jí zaměstnávala mysl, takže večer bývala unavená a mohla v noci spát. Jen zřídka musela uklízet opravdu velký nepořádek, i když některé kolegyně mohly vyprávět historky, ze kterých by nasakovala husí kůže. Ostatní pokojské byly většinou starší a svorně tvrdily, že by se Doree měla snažit postoupit výš. Radily jí, aby se přeškolila na práci v recepci, dokud je ještě mladá a hezká. Ona ale byla spokojená s tím, co dělá. Nestála o místo, kde by musela mluvit s lidmi.

Nikdo z lidí v práci nevěděl, co se stalo. Anebo jestli to věděli, nedávali to na sobě znát. V novinách tehdy otiskli její fotku – použili momentku, na které ji vyfotografoval s jejich třemi dětmi: miminkem Dimitrim v náruči a Barbarou Ann a Sashou po stranách, jak k ní vzhlížejí. Tenkrát měla dlouhé a vlnité hnědé vlasy, svou přirozenou barvu, jak se mu to

líbilo, a obličej plachý a líbezný – ne zcela přesný obraz toho, jaká skutečně byla, spíš jakou ji chtěl vidět.

Od té doby se nechala odbarvit a ostříhat nakrátko a hodně zhubla. A nechávala si říkat svým druhým jménem: Fleur. A taky zaměstnání, které jí našli, bylo ve městě dost vzdáleném od místa, kde bydlela předtím.

Tohle byla její třetí cesta. Při prvních dvou návštěvách se s ní odmítl setkat. Jestli to udělá i dnes, prostě se už přestane snažit. A i kdyby se s ní setkal, stejně za ním možná na nějaký čas přestane jezdit. Nebude to lámat přes koleno. Upřímně řečeno ale vlastně nevěděla, co nakonec udělá.

V prvním autobuse byla ještě docela klidná. Prostě se nechala vézt a pozorovala krajinu. Vyrostla u moře, kde jsou lidé zvyklí na pár týdnů jara, ale tady zima skoro okamžitě přeskočila do léta. Ještě před měsícem všude ležel sníh, a teď bylo tak teplo, že se dalo chodit jen v tričku. Na polích se třpytily velké plochy vody, které slunce zalévalo svými paprsky skrz nahé větve stromů.

V druhém autobuse už byla trochu nervózní a nemohla se ubránit nutkání v duchu hádat, která z žen sedících okolo možná také jede tam, co ona. Byly to osamělé ženy, většinou pečlivě oblečené, jako by chtěly působit dojmem, že jedou do kostela. Ty starší vypadaly, jako by patřily k nějaké přísné, staromódní církvi, kde musejí ženy nosit sukně a punčochy a nějakou pokrývku hlavy, zatímco mladší mohly být z nějaké liberálnější obce, která tolerovala kalhotové kostýmy a pestré šátky, náušnice a nakadeřené účesy.

Doree se nehodila do žádné z obou skupin. Za rok a půl, co chodila do práce, si nekoupila nic na sebe. V práci nosila uniformu a mimo ni džínsy. A taky se vůbec nemalovala, protože předtím jí to nedovolil a teď, i když by mohla, si na to nezvykla. Načepýřené žluté chmýří na hlavě jí k hubenému nevýraznému obličejí moc neslušelo, ale tím se netrápila.

Ve třetím autobuse si sedla k oknu, a aby se uklidnila, četla si pouliční nápisy – reklamy a názvy obchodů. Měla takový trik, jak zaměstnat mysl. Namátkou si přečetla nějaký nápis a snažila se vymyslet co nejvíc slov z daných písmen. Například z „pečivo“ šlo udělat „pivo“ a „oči“ a „čep“ nebo „čip“, a z „tabák“ třeba „kabát“ nebo „bát“ nebo „tak“ nebo – moment – „kát“. Směrem z města slov přibývalo, jak míjeli billboardy, nákupní střediska, parkoviště a dokonce i reklamní balóny upevněné na střechách a lákající na výprodeje.

Doree o předchozích dvou návštěvách paní Sandsové neřekla a pravděpodobně jí neřekne ani o téhle. Paní Sandsová, ke které chodila každé pondělí odpoledne, s ní mluvila o tom, že je třeba hledět kupředu, i když vždycky dodávala, že všechno chce samozřejmě čas a nic se nesmí uspěchat. Chválila Doree, že to zvládá skvěle a že v sobě začíná objevovat vlastní sílu.

„Já vím, že za takové fráze by člověk vraždil,“ řekla. „Ale je to pravda.“

Začervenala se, když si uvědomila, co řekla – „vraždil“ –, ale naštěstí se nezačala omlouvat.

Když bylo Doree šestnáct – tedy před sedmi lety –, chodila každý den po škole do nemocnice navštěvovat matku, která se tam zotavovala po operaci páteře, podle lékařů vážné, ale nikoli nebezpečné. Lloyd tam pracoval jako sanitář. On i Doreeninina matka kdysi bývali hippies – i když Lloyd byl vlastně o několik let mladší –, a kdykoli měl čas, chodil si s ní poklábosit o koncertech a protestních pochodech, kterých se oba účastnili, o podivínech, které znali, o drogách, kterými se pěkně sjeli, a podobných věcech.

Pacienti ho měli rádi, protože s nimi žertoval a měl silné, pevné ruce. Byl svalnatý a ramenatý a vystupoval dost autoritativně, takže si ho někdy pletli s doktorem. (Což mu nijak zvlášť nelichotilo, protože byl toho názoru, že většina

medicíny je podvod a většina doktorů šizuňkové.) Měl jemnou růžovou pokožku, světlé vlasy a sebevědomý pohled.

Ve výtahu Doree políbil a řekl jí, že je květina na poušti. Pak se sám sobě zasmál a poznamenal: „To nebylo moc originální, co?“

„Jsi básník a nevíš o tom,“ řekla, aby mu udělala radost.

Jedné noci Doreenina matka náhle zemřela, na embolii. Měla spoustu kamarádek, které by se Doree rády ujaly – u jedné dokonce nějaký čas bydlela –, ale Doree dala přednost svému novému příteli Lloydovi. Příští narozeniny slavila těhotná a brzy nato se vdala. Lloyd nikdy předtím ženatý nebyl, i když měl nejmíň dvě děti, třebaže nevěděl přesně kde. A teď už stejně byly dospělé. Jak stárnul, jeho přístup k životu se změnil – věřil v manželství a věrnost a odmítal antikoncepci. Také tvrdil, že na poloostrově Sechelt v Britské Kolumbii, kde s Doree bydleli, je příliš mnoho lidí – starých kumpánů, kteří žili starým způsobem života, a starých milenek. A tak se s Doree odstěhovali na druhý konec státu do města, které si vybrali na mapě podle jména: Mildmay. Nebydleli ale přímo ve městě; pronajali si domek na venkově. Lloyd si našel práci ve výrobě zmrzliny, založili si zahrádku. Lloyd se vyznal v zahradničení a stejně tak rozuměl i truhlářině, uměl topit v kamnech na dřevo a udržovat v chodu jejich staré auto.

Pak se narodil Sasha.

„Ale to je naprosto přirozené,“ prohlásila paní Sandsová.

„Opravdu?“ řekla Doree.

Doree vždycky seděla před jejím psacím stolem na židli s rovným opěradlem, ne na pohovce s květovaným potahem a polštáři. Paní Sandsová si pokaždé přistavila židli ze strany vedle stolu, takže spolu mohly hovořit bez jakékoli bariéry.

„Vlastně jsem to víceméně čekala,“ řekla. „Myslím, že na vašem místě bych udělala totéž.“

Něco takového by dřív neřekla. Ještě před rokem by byla ve svých výročí mnohem opatrnější, protože věděla, jak by se Doree bránila představě, že by kdokoli na světě mohl být na jejím místě. Dnes už věděla, že to Doree vezme jako způsob – vlastně docela ohleduplný –, jímž se jí snaží porozumět.

Paní Sandsová byla jiná než někteří z ostatních. Nebyla hned se vším hotová, nebyla štíhlá a ani hezká. Ani moc stará. Byla asi ve věku, v jakém by teď byla Doreeina matka, i když nevypadala, že by kdy mohla patřit k hippies. Měla krátké prošedivělé vlasy a na jedné tváři bradavici. Nosila boty na nízkém podpatku, volné kalhoty a tuniky s květinovým vzorem, které sice bývaly jasně růžové nebo tyrkysové, ale přesto v nich nepůsobila dojmem, jako by si dávala na svém vzhledu nějak zvlášť záležet – spíš jako by jí někdo řekl, že by si měla pořídit něco elegantnějšího, a ona se poslušně vydala nakoupit věci, které tomu podle jejího názoru odpovídaly. Svou rozložitou, vlídnou, neosobní strízlivostí zbavovala takové oblečení veškeré nevhodné a nepřístojné rozvernosti a agresivity.

„Během prvních dvou návštěv jsem se s ním vůbec neviděla,“ řekla Doree. „Odmítl se mnou mluvit.“

„A tentokrát neodmítl? Mluvil s vámi?“

„Mluvil. Ale málem jsem ho nepoznala.“

„Zestárl?“

„Snad. Myslím, že trochu zhubl. A taky ty šaty. Ten mundúr. Nikdy jsem ho v něčem podobném neviděla.“

„Připadal vám jako někdo jiný?“

„To ne.“ Doree se kousla do horního rtu a snažila se přijít na to, v čem byl vlastně ten rozdíl. Působil tak klidně. Nikdy ho nezažila tak klidného. A taky měla pocit, jako by vůbec nevěděl, že si má sednout naproti ní. Její první slova byla: „Neposadíš se?“ A on řekl: „Můžu?“

„Tvářil se tak nějak nepřítomně,“ řekla. „Napadlo mě, jestli mu nedávají nějaké prášky.“

„Možná něco na zatlumení. Ale já opravdu nevím. Povídali jste si o něčem?“

Doree v duchu zaváhala, jestli se to tak dá nazvat. Kladla mu nějaké přihlouplé, obyčejné otázky. Jak se mu daří? (Dobře.) Dávají mu dost jíst? (Asi ano.) Může jít někam ven na procházku, když má chuť? (Ano, pod dohledem. Snad se tomu dá říkat ven. Snad se tomu dá říkat procházka.)

„Musíš se občas dostat na čerstvý vzduch,“ řekla.

„To je pravda,“ přisvědčil.

Málem se ho zeptala, jestli tam má nějaké kamarády. Tak nějak by se člověk ptal dítěte, jak se mu líbí ve škole. Tak nějak by se ptal, kdyby jeho děti chodily do školy.

„Chápu,“ řekla paní Sandsová a přistrčila Doree k ruce připravenou krabici papírových kapesníků. Ale Doree je nepotřebovala; oči měla suché. Problém byl někde hluboko, až na samém dně žaludku. Křeč.

Paní Sandsová čekala, věděla, kdy se má držet zpátky.

Lloyd, jako by tušil, že se ho na to chystá zeptat, sám řekl, že za ním chodí čas od času psychiatr.

„Řekl jsem mu, že je to ztráta času,“ dodal. „Nemůže mi říct nic, co bych sám dávno nevěděl.“

Tedy jedinkrát měla Doree pocit, že ho poznává.

Po celou dobu návštěvy jí bušilo srdce. Chvilími se bála, že snad omdlí nebo umře. Musela se násilím nutit, aby se na něj podívala, aby se vydržela dívat na toho hubeného, šedivého, plachého a odtazitého muže, který se pohyboval jako špatně seřízený mechanismus.

Nic z toho ale paní Sandsová neřekla. Paní Sandsová by se jí totiž mohla zeptat – velmi šetrně –, z koho má vlastně strach. Ze sebe, nebo z něj?

Ale ona neměla *strach*.

Když bylo Sashovi rok a půl, narodila se Barbara Ann, a když byly Barbaře Ann dva roky, narodil se Dimitri. Sashu

pojmenovali společně a pak se domluvili, že Lloyd bude vybírat jména pro chlapce a Doree pro holčičky.

Dimitri jako jediný z miminek trpěl na bolení břicha. Doree si nejdřív myslela, že pro něj nemá dost mléka nebo že to její není dostatečně výživné. Nebo snad příliš? Zkrátka že je nějaké divné. Lloyd pozval paní z laktační poradny, aby si s Doree promluvila. Za žádnou cenu, řekla jí poradkyně, nesmíte začít dokrmovat z láhve. To by byl začátek konce, zdůraznila, jenom byste ho naučila odmítat prs úplně.

Netušila, že Doree už malého dokrmovat začala. A opravdu se zdálo, že z láhve mu mléko chutná víc – s kojením byly čím dál větší potíže. Ve třech měsících už pil jenom z láhve a pak už to před Lloydem nemohla utajit. Řekla mu, že neměla dost mléka a že musela začít s dokrmováním. Lloyd jí oba prsy důkladně promáčkal a podařilo se mu vyždímat pár kapek vodnatého mléka. Obvinil ji, že mu lže. Pohádali se. Řekl jí, že je děvka jako její matka.

Všechny hipisačky byly děvky, prohlásil.

Brzy se zase udobřili. Ale kdykoli Dimitriho bolelo břicho, měl rýmu nebo se bál Sashova králíčka, anebo se přidržoval židlí ve věku, kdy už jeho bratr a sestra uměli chodit bez pomoci, Lloyd jí pokaždé znovu vyčetl, že ho dost dlouho nekojila.

Když přišla k paní Sandsové poprvé, dala jí jedna z žen v čekárně brožurku. Na přední straně byl zlatý kříž a kolem nápis ze zlatých a rudých písmen. „Jak unést bolestnou ztrátu“. Uvnitř byl v pastelových barvách obraz Ježíše a drobným písmem nějaký text, který Doree nečetla.

Seděla na židli před psacím stolem, v ruce svírala brožurku a najednou se celá roztrásla. Paní Sandsová jí musela knížečku vypáčit z prstů.

„To vám někdo dal?“ zeptala se.

„Ta venku,“ řekla Doree a kývla k zavřeným dveřím.

„A vy to nechcete?“

„Oni to na člověka zkoušejí, když je na dně,“ řekla Doree a pak si uvědomila, že takhle nějak to říkala její matka, když za ní chodily ženy s podobnými letáky do nemocnice. „Myslí si, že stačí padnout na kolena, a všechno bude v pořádku.“

Paní Sandsová si povzdechla.

„No,“ řekla, „tak jednoduché to určitě není.“

„To prostě nejde,“ řekla Doree.

„Asi ne.“

Zpočátku vůbec nemluvily o Lloydovi. Doree na něj pokud možno vůbec nemyslela, a když, tak jako na nějakou absurdní přírodní katastrofu.

„I kdybych tomu všemu věřila,“ řekla a myslela obsah brožurky, „tak jen proto, abych...“ Chtěla říct, že taková víra by se jí hodila snad jen k tomu, aby si mohla představovat, jak se Lloyd smaží v pekle nebo něco podobného, ale nedokázala to vyslovit, protože jí přišlo hloupé o tom mluvit. A protože jí v tom jako obvykle něco zabránilo, jako kopanec do břicha.

Lloyd si usmyslel, že jejich děti nebudou chodit do školy, ale budou se učit doma. Neměl k tomu žádné náboženské důvody – nic proti dinosaurům a neandertálcům a opicím a tak –, ale prostě chtěl, aby děti zůstaly u rodičů a se světem se seznamovaly opatrně a postupně, místo aby do něj byly vrženy najednou a bez přípravy. „Prostě si myslím, že jsou to moje děti,“ prohlásil. „Chci říct naše děti, ne děti ministerstva školství.“

Doree si moc nevěřila, jestli to zvládne, ale pak se ukázalo, že ministerstvo školství vydává pokyny a učební plán, který se dá získat v místní škole. Sasha byl chytrý kluk a číst se naučil prakticky sám, a ty dvě menší byly na nějaké náročné učení ještě moc malé. Lloyd probíral o víkendech a po večerech se Sashou zeměpis a sluneční soustavu a jak se zvířata ukládají k zimnímu spánku a jak funguje automobil; postupně se

věnovali různým předmětům podle toho, na co se chlapec ptal. Brzy byl Sasha podle učebních plánů napřed, ale Doree je stejně chodila do školy vyzvedávat a dělala s ním všechny předepsané úkoly, aby bylo zákonu učiněno zadost.

V sousedství bydlela ještě jedna matka, která také učila své děti doma. Jmenovala se Maggie a měla malou dodávku. Lloyd jezdil autem do práce a Doree si nikdy neudělala řidičák, a tak byla ráda, když jí Maggie nabídla, jestli nechce jezdit s ní, když jednou týdně vozila do školy hotové úkoly a vyzvedávala si nové. Děti samozřejmě braly s sebou. Maggie měla dva kluky. Starší trpěl tolika alergiemi, že musela neustále dohlížet na všechno, co jí – proto ho učila doma. A potom už jí připadalo jednodušší nechat doma i mladšího. Chtěl být s bratrem a navíc byl astmatik.

Tehdy byla Doree opravdu vděčná, že jsou její tři děti zdravé. Lloyd říkal, že je to tím, že je měla ještě mladá, zatímco Maggie čekala skoro až do menopauzy. Trochu její stáří přeháněl, ale s tím čekáním to byla pravda. Maggie pracovala jako oční optička. Měli s manželem společnou firmu, a rodinu si pořídili, až když si koupili dům na venkově a Maggie mohla přestat pracovat.

Maggie měla vlasy odstínu pepř a sůl ostríhané těsně u lebky, byla vysoká, stále dobře naložená, měla plochou hrud' a na všechno vlastní názor. Lloyd jí říkal Lesba. Samozřejmě jenom za jejími zády. Do telefonu s ní žertoval, ale ústy naznačoval k Doree: „Volá ti Lesba.“ Doree to nijak zvlášť nevadilo – říkal tak spoustě žen. Bála se jen, že jeho vtípky mohou Maggie připadat až příliš důvěrné a vlezlé, nebo přinejmenším jako ztráta času.

„Chceš mluvit s mou starou? Jasně. Zrovna je tady. Pere prádlo v neckách. Jo, jsem fakt otrokář. To ti neřekla?“

Doree a Maggie si zvykly po škole, kde si vyzvedly úkoly, společně zajet na nákup a pak si někdy koupily v automatu

kávu a jely s dětmi do parku u řeky. Posadily se na lavičku a Sasha s Maggiinými kluky se honili a lezli po prolézačkách, Barbara Ann se houpala na houpačce a Dimitri si hrál na pís-kovišti. Když byla zima, seděly v autě. Bavily se s Maggie většinou o dětech a vaření, ale Doree nějak pochopila, že než se Maggie vyškolila na odbornici ve vyšetřování zraku, cestovala po Evropě, a Maggie zase zjistila, jak byla Doree mladá, když se vdávala. A taky jak snadno poprvé otěhot-něla a teď už nemůže a jak je to Lloydovi podezřelé, takže jí prohledává prádelník, jestli tam nemá schované pilulky – je přesvědčený, že tajně bere antikoncepci.

„A bereš?“ zeptala se Maggie.

Doree se zděsila a řekla, že to by se neodvážila.

„Víš, já si myslím, že by to byla ode mě zrada, kdybych mu to neřekla. A to hledání je vlastně jenom taková legrace.“

„Aha,“ řekla Maggie.

Jednou se Maggie zeptala: „Je u vás doma všechno v pořádku? Myslím v manželství. Jsi šťastná?“

Doree bez váhání řekla, že ano. Pak už si dávala větší pozor, o čem s Maggie mluví. Došlo jí, že určité věci, na které je zvyklá, mohou někomu jinému připadat nepochopitelné. Lloyd se na všechno díval svým vlastním osobitým způsobem: byl už prostě takový. A byl takový, už když se s ním tenkrát v nemocnici seznámila. Vrchní sestra na oddělení byla dost přísná, upjatá osoba, a tak jí místo staniční říkal „sataniční“. Vyslovoval to tak rychle, že to člověk skoro nepochytil. Tvrdil o ní, že má v personálu svoje oblíbence, mezi které on ne-patří. Teď pro změnu nesnášel ve výrobě zmrzliny jednoho kolegu, kterému říkal Cucal Kláda. Doree ani nevěděla, jak se jmenuje doopravdy. Aspoň to ale dokazovalo, že nemá spadeno jenom na ženy.

Doree nepochybovala, že ti lidi nejsou tak hrozní, jak o nich Lloyd tvrdí, ale nemělo smysl mu to rozmlouvat. Muži možná prostě potřebují mít nějakého nepřítele, stejně jako

si potřebují dělat z někoho legraci. A Lloyd si někdy dělal legraci i ze svých nepřátel, jako by ani sám sebe nebral vážně. Doree se dokonce směla smát s ním, samozřejmě pokud se nezačala smát jako první.

Doufala jen, že ho nenapadne znepřátelit si Maggie. Někdy už se začínala bát, že se k něčemu takovému schyluje. Kdyby jí zakázal jezdit s ní do školy a na nákupy, dost by jí to zkomplikovalo život. Ale ještě horší by byla ta ostuda. Musela by si vymyslet nějakou trapnou lež a výmluvu. Ale Maggie by ji prokoukla – přinejmenším by poznala, že Doree lže, a pravděpodobně by usoudila, že má doma větší potíže, než přiznává. I Maggie měla na spoustu věcí svůj vlastní osobitý pohled.

Pak si ale Doree v duchu řekla, proč by se kvůli tomu vlastně měla vzrušovat. Maggie byla v podstatě cizí člověk, navíc se s ní ani necítila příliš v pohodě. Tohle o ní říkal Lloyd a měl pravdu. Vztah mezi ním a Doree, jejich vzájemné pouto, nemůže chápat nikdo jiný a taky mu do toho nic není. Doree si zkrátka musí dávat pozor, aby byla vždycky na jeho straně, a všechno bude v pořádku.

Postupně se ale situace začala zhoršovat. Nešlo o přímé zakazování, ale o čím dál častější kritiku. Lloyd přišel s teorií, že za alergie a astma svých synů může Maggie sama. Často je příčina v matce, prohlásil. V nemocnici to vídal v jednom kuse. Příliš náročná a příliš vzdělaná matka.

„Někdy se prostě děti s něčím takovým narodí,“ poznamenala Doree pošetile. „Nemůžeš říct, že je to vždycky matčina vina.“

„Nemůžu? A pročpak ne?“

„Já nemyslím *ty*. Nechtěla jsem říct, že ty nemůžeš. Prostě, nemohly se s tím už narodit?“

„Odkdy jsi taková lékařská kapacita?“

„Já neříkám, že jsem.“

„Taky že nejseš.“

Bylo to čím dál horší. Chtěl vědět, o čem si s Maggie povídají.

„Já nevím. Vlastně o ničem.“

„Ale jdi. To se mi nechce věřit. Dvě ženské spolu jedou v autě a o ničem si nepovídají. Vsadím se, že chce nás dva dostat od sebe.“

„Kdo? Maggie?“

„Já mám s ženskýma jako ona svý zkušenosti.“

„S jakýma ženskýma?“

„Jako ona.“

„Nebuď blázen.“

„Tak pozor. Tohle už nikdy neříkej.“

„Co by z toho měla?“

„Jak to mám vědět? Prostě chce. Počkej, a uvidíš. Nemůže se dočkat, až k ní jednou přijdeš celá zoufalá brečet, jaké jsem mizera. To si ještě povíme.“

Nakonec to přesně tak dopadlo. Nebo aspoň on by si to tak vykládal. Skutečně jednou v deset večer seděla u Maggie v kuchyni, popotahovala a usrkávala bylinkový čaj. „Co je sakra?“ slyšela Maggiina manžela za dveřmi, když zaklepala. Neznal ji, nikdy ji neviděl. „Moc mě mrzí, že vás takhle obtěžuju –“ omlouvala se, když na ni zůstal hledět se zvednutým obočím a sevřenými rty. Pak se objevila Maggie.

Doree šla celou cestu potmě, napřed po štěrkové cestě z domu, kde s Lloydem bydleli, a pak po silnici. Kdykoli kolem projelo auto, schovala se v příkopu, což ji hodně zdržovalo. Dívala se za projíždějícími auty, jestli v některém nesedí Lloyd. Nechtěla, aby ji našel, aspoň dokud ho nepustí amok a nezačne se o ni bát. Většinou ho dokázala při podobné scéně vystrašit tím, že začala plakat a kvílet nebo dokonce tlouct hlavou o zem. „To není pravda, to není pravda, to není pravda,“ opakovala pořád dokola. Nakonec toho vždycky nechal. „Dobře, dobře,“ říkal. „Já ti věřím. Uklidni

se, miláčku. Ať nevzbudíš děti. Já ti věřím, opravdu. Tak už toho nech.“

Toho večera se ale místo téhle komedie ovládla. Oblékla si kabát a vyšla ze dveří, i když za ní křičel: „Nedělej to. Já tě varuju!“

Maggiin manžel si šel lehnout a netvářil se moc nadšeně, zatímco Doree pořád opakovala: „Opravdu se moc omlouvám, že jsem k vám takhle na noc vpadla.“

„Ale nech toho,“ odbyla ji Maggie vlídně a věcně. „Nechceš trochu vína?“

„Já nepiju.“

„Tak to bys teď radši neměla začínat. Uvařím ti čaj. Na uklidnění. Maliny s heřmánkem. Nejsi tu kvůli dětem, vid’?“

„Ne.“

Maggie si od ní vzala kabát a podala jí hrst papírových kapesníků, aby si utřela oči a nos. „Nic neříkej. Napřed se musíš dát trochu dohromady.“

Ale ani když se Doree trochu vzpamatovala, nechtěla Maggie vybreptat celou pravdu a přiznat, že je tady vlastně kvůli sobě. A už vůbec se jí nechtělo mluvit o Lloydovi. Dělal jí sice doma peklo, ale pořád jí byl ze všech lidí nejbližší a měla pocit, že by se jí zhroutil celý svět, kdyby měla někomu přiznat, jaké je to s ním doopravdy. Kdyby ho měla zradit.

A tak řekla jen, že se s Lloydem jako obvykle kvůli něčemu pohádali a že toho měla najednou plné zuby a potřebovala prostě vypadnout. Ale já to zvládnou, dodala. My to zvládneme.

„To se někdy stane v každém manželství,“ řekla Maggie.

Pak zazvonil telefon a Maggie zvedla sluchátko.

„Ano. Ne, nic. Jenom potřebovala na chvíli vypadnout na vzduch. Fajn. Dobře, ráno ji přivezu. Ne, nevadí. Ano. Dobrou.“

„To byl on,“ řekla. „Asi jsi to slyšela.“

„Jak mluvil? Znělo to normálně?“

Maggie se zasmála. „No, já nevím, jak to zní, když mluvím normálně, vid'. Ale neznělo to, jako by byl opilý.“

„On nepije. Nemáme doma ani kafe.“

„Nedala by sis topinku?“

Brzy ráno ji Maggie odvezla domů. Její manžel ještě neodešel do práce a počkal doma s chlapci.

Maggie pospíchala, a tak se jen krátce rozloučila. „Ahoj. Zavolej, kdyby sis chtěla popovídat,“ řekla a otočila se s autem na dvorku.

Bylo chladné ráno časně zjara a na zemi dosud ležel sníh, ale Lloyd seděl na schodech. Neměl na sobě ani bundu.

„Dobré jitro,“ pozdravil ji hlasitě s jízlivou zdvořilostí. Doree mu popřála dobré ráno a předstírala, že si nevšimla jeho tónu.

Neuhnul, aby mohla vyjít po schodech.

„Dovnitř nemůžeš,“ řekl.

Rozhodla se, že to bude brát jako legraci.

„Ani když tě poprosím? Prosím.“

Podíval se na ni, ale neodpověděl. Usmál se s pevně stisknutými rty.

„Lloyde?“ zeptala se. „Lloyde?“

„Radši tam nechoď.“

„Nic jsem jí neřekla, Lloyde. Omlouvám se, že jsem včera utekla. Asi jsem jen potřebovala na chvíli vypadnout.“

„Radši tam nechoď.“

„Co je s tebou? Kde jsou děti?“

Potřásl hlavou, jako to dělával, když řekla něco, co se mu nelíbilo. Něco mírně neslušného, jako třeba „do prčic“.

„Lloyde! Kde jsou děti?“

Nepatrně se posunul, aby jí udělal místo, kdyby chtěla projít.

Dimitri ležel v postýlce, napříč. Barbara Ann na zemi vedle postýlky, jako by z ní vylezla nebo ji někdo vytáhl. A Sasha

u kuchyňských dveří – jak se snažil utéct. Jediný měl na krku modřiny. Na ostatní použil polštář.

„Když jsem včera volal?“ řekl Lloyd. „Když jsem volal, tak už bylo po všem.

Můžeš si za to sama,“ prohlásil.

Výrok znalců zněl pomatení smyslů, takže nemohl být postaven před soud. Podle zákona byl duševně nemocný – a jako takový patřil do uzavřeného ústavu.

Doree vyběhla z domu, klopýtala po dvorku a pažemi si pevně objímala břicho, jako by je měla rozříznuté vpůli a snažila se udržet pohromadě. Takhle ji uviděla Maggie, když se vrátila. Měla nějaké tušení, a tak se na silnici otočila zpátky. Ze všeho nejdřív ji napadlo, že manžel Doree zbil nebo zkoppal do břicha. Doree ze sebe vydávala jen nesrozumitelné zvuky. Lloyd stále seděl na schodech a bez jediného slova Maggie zdvořile uhnul stranou, a ta v domě našla, co už tou dobou čekala. Pak zavolala policii.

Nějakou dobu si Doree zacpávala ústa vším, co jí přišlo pod ruku. Hlínou a trávou a pak ručníky a utěrkami a nakonec svým vlastním oblečením. Jako by se snažila zdusit nejen to skučení, které se dralo ven, ale potlačit celou scénu uvnitř své hlavy. Dostala nějakou injekci na uklidnění, a pak je dostávala pravidelně a to pomohlo. Nakonec byla úplně klidná a tichá, i když ne docela bez života. Lékaři prohlásili její stav za stabilizovaný. Po propuštění z nemocnice ji sociální pracovnice odvezla sem, do jiného města, kde se jí ujala paní Sandsová, našla jí bydlení a práci a domluvila si s ní jednou týdně sezení. Maggie za ní chtěla přijet, ale Doree se s ní vůbec nedokázala setkat. Paní Sandsová řekla, že to je přirozené – že to v ní vyvolává vzpomínky na to, co se stalo. Pak dodala, že Maggie to jistě pochopí.

Řekla taky, že záleží jen na Doree, jestli bude Lloydů navštěvovat nebo ne. „Víte přece, že tady nejsem proto, abych

s něčím souhlasila nebo nesouhlasila. Jaký jste měla pocit, když jste ho viděla? Dobrý nebo špatný?“

„Já nevím.“

Doree jí neuměla vysvětlit, že vlastně neměla dojem, jako by viděla opravdu Lloyda. Spíš jako by proti ní seděl nějaký duch. Byl hrozně bledý. Byl bledý, šaty na něm visely a na nohou měl boty, které nedělaly vůbec žádný hluk – pravděpodobně pantofle. Taky se jí zdálo, že mu zřídly vlasy. Jeho husté a vlnité, medově zlaté vlasy. A celý jako by se nějak scvrkl v ramenou, jako by vůbec neměl klíční kosti a ten důlek, kam si vždycky pokládala hlavu.

Policii po svém činu řekl – jeho slova citovali v novinách –, že „to udělal, aby je ušetřil potupy“.

Jaké potupy?

„Že je jejich matka opustila,“ řekl.

Ta slova se Doree vpálila do mozku, a když se rozhodla, že ho přece jen půjde navštívit, možná se chtěla pokusit přimět ho, aby je vzal zpátky. Aby uznal, jak to bylo doopravdy.

„Řekls mi, že ti buď mám přestat odporovat, nebo se sebrat a jít. Tak jsem se sebrala a šla.“

Chtěla jsem u Maggie jen přespát. A ráno jsem se samozřejmě chtěla vrátit. Nikoho jsem neopustila.“

Pamatovala si naprosto přesně, jak ta hádka začala. Koupila konzervu špaget, která byla ze strany lehce promáčknutá. Dostala ji se slevou a měla radost, jak ušetřila. Myslela si, že to od ní bylo chytré. To mu ale, když začal se svým výsledkem, neřekla. Z nějakého důvodu usoudila, že bude lepší předstírat, že si promáčknutí nevšimla.

Toho by si všiml každý, prohlásil. Mohli jsme se všichni otrávit. Co se to s ní děje? Nebo to nakonec udělala schválně? Na kom to chtěla vyzkoušet, na dětech nebo na něm?

Řekla mu, aby nebyl blázen.

Namítl, že on žádný blázen není. Blázen je ženská, která koupí pro svou rodinu otrávené jídlo.

Děti je pozorovaly ze dveří obývacího pokoje. Tehdy je naposledy viděla živě.

Takhle si to představovala? Že se jí přece jen podaří přesvědčit ho, aby uznal, kdo je blázen?

Když si uvědomila, co se jí honí hlavou, měla asi z autobusu vystoupit. Mohla vystoupit třeba až u brány, s několika ostatními ženami, které se pomalu trmácelly po cestě. Mohla přejít silnici a počkat na autobus zpátky do města. Někteří lidé to tak pravděpodobně dělají. Přijedou za někým na návštěvu a nakonec si to rozmyslí. Pravděpodobně to tak lidé dělají pořád.

Možná ale je lepší, že za ním šla a viděla ho tak divného a sešlého. Takový člověk ani nestojí za to, aby ho z něčeho vinila. Člověk? Spíš postava z nějakého snu.

Zdávalo se jí o tom. V jednom snu vyběhla ven z domu, když je uvnitř našla, a pak se Lloyd začal smát, úplně normálně, jako když býval v pohodě, a pak za sebou uslyšela Sashu a pochopila, že si z ní jen dělali legraci, a hrozně se jí ulevilo.

„Minule jste se mě ptala, jaký jsem měla pocit, když jsem ho viděla. Jestli dobrý nebo špatný. Vzpomínáte si?“

„Ano, já vím,“ přisvědčila paní Sandsová.

„Musela jsem si to rozmyslet.“

„Jistě.“

„Došla jsem k závěru, že špatný. Takže jsem za ním znovu nejela.“

Na paní Sandsové se nedalo jen tak poznat, co si myslí, ale krátké přikývnutí vypadalo jako určité uspokojení nebo souhlas.

A tak když se Doree později rozhodla, že za ním přece jenom zase pojede, usoudila, že jí o tom raději neřekne. A protože bylo těžké nemluvit o věcech, které prožívá – většinou toho totiž prožívala tak málo –, zatelefonovala jí a ze schůzky

se omluvila. Řekla, že jede na dovolenou. Blížilo se léto a lidé si lidé brali dovolenou běžně. S kamarádkou, dodala.

„Dnes na sobě nemáš tu bundu, co jsi měla minulý týden.“

„To nebylo minulý týden.“

„Vážně?“

„Bylo to před třemi nedělemi. Od té doby se venku otepilo. Tahle je lehčí, ale vlastně ji ani nepotřebuju. Dá se chodit úplně bez bundy.“

Zeptal se, jakou měla cestu. Jakými autobusy musela jet z Mildmay.

Řekla mu, že už tam nebydlí. Řekla mu, kde bydlí teď, a popsala mu, jak musí cestou sem dvakrát přestupovat.

„To je docela dálka. Líbí se ti bydlet ve větším městě?“

„Dá se tam líp sehnat práce.“

„Takže pracuješ?“

Už minule mu řekla, kde bydlí, jakými jezdí autobusy i kde pracuje.

„Uklízím v motelu,“ řekla. „Už jsem ti to říkala.“

„Máš pravdu. Zapomněl jsem. Promiň. Nenapadlo tě někdy, že bys mohla zase chodit do školy? Třeba po večerech?“

Řekla, že ji to napadlo, ale zatím o tom nepřemýšlela tak vážně, aby něco podnikla. Dodala, že je v práci spokojená.

Pak už jako by si neměli o čem povídat.

Vzdychl. „Promiň,“ řekl. „Promiň, ale asi jsem si odvykl s někým mluvit.“

„Co vlastně pořád děláš?“

„Docela dost čtu. A taky medituju. Jen tak pro sebe.“

„Aha.“

„Vážím si toho, že sem za mnou jezdíš. Hodně to pro mě znamená. Ale jestli nechceš, tak nemusíš. Jenom jestli chceš. Podle toho, jak ti to vyjde nebo jestli budeš mít chuť – prostě chci říct, že už to, že jsi za mnou vůbec přišla, aspoň jednou, je pro mě velká odměna. Chápeš, jak to myslím?“

Odpověděla, že snad ano.

Řekl, že jí nechce komplikovat život.

„Vždyť ho nekomplikuješ,“ řekla.

„Opravdu jsi to chtěla říct? Měl jsem dojem, že chceš říct něco jiného.“

Ve skutečnosti málem řekla: Jaký život?

Ne, řekla, ne, nic jiného říct nechtěla.

„Tak jo.“

Po třech týdnech jí paní Sandsová zavolala. Volala osobně, nepověřila žádnou ze svých kolegyň.

„Haló, Doree? Nebyla jsem si jistá, jestli budete zpátky. Myslím z dovolené. Takže už jste se vrátila?“

„Ano,“ přisvědčila Doree a v duchu přemýšlela, co řekne, až se jí zeptá, kde byla.

„Ale ještě jste se neobjednala na další sezení?“

„Ne, ještě ne.“

„Nic se neděje. Jenom jsem se chtěla ujistit. A jak se vám daří?“

„Dobře.“

„Tak to je dobře. Víte, kde mě najdete, kdybyste potřebovala. Nebo kdybyste si chtěla jenom popovídat.“

„Jistě.“

„Tak na sebe dávejte pozor.“

Nezmínila se o Lloydovi, nezeptala se, jestli za ním chodí. Doree jí ostatně řekla, že za ním nepůjde. Jenže paní Sandsová většinou uměla velmi dobře vycítit, co se děje. Ale uměla se taky velmi dobře držet zpátky, když jí bylo jasné, že její vyptávání nikam nepovede. Doree nevěděla, co by jí odpověděla – jestli by couvla a něco zalhala, nebo přiznala pravdu. Ve skutečnosti za ním jela hned další neděli, poté co jí víceméně řekl, že mu je jedno, jestli za ním jezdí nebo ne.

Byl nastydlý. Nevěděl, kde k tomu přišel.

Možná to na něj lezlo už minule, řekl, a proto byl tak nerudný.

„Nerudný.“ Málokdy se teď dostala do společnosti lidí, kteří by použili takové slovo, a znělo jí divně. On ale taková slova používal vždycky, a tehdy ji pochopitelně nezarážela tak jako teď.

„Zdá se ti, že jsem se změnil?“ zeptal se.

„No, vypadáš jinak,“ řekla opatrně. „Já ne?“

„Vypadáš moc hezky,“ řekl smutně.

Cosi se v ní zatetelilo. Ale hned ten pocit zahнала.

„Ty nemáš pocit, že ses změnila?“ zeptal se. „Jako bys byla někdo jiný?“

Řekla, že neví. „Ty ano?“

„Rozhodně,“ řekl.

V týdnu jí v práci předali velkou obálku. Adresa zněla na její jméno a název motelu. V obálce bylo několik listů popsaných po obou stranách. Nejdřív ji vůbec nenapadlo, že by to mohlo být od něj – kdovíproč si myslela, že ve vězení se nesmějí psát dopisy. Jenže on nebyl obyčejný vězeň. Nebyl za svůj zločin odpovědný, protože byl duševně nemocný.

Na papíru nebylo žádné datum, žádné „Milá Doree“. Slova k ní začala rovnou promlouvat takovým způsobem, že ji napadlo, jestli to není nějaká náboženská výzva:

Lidi neustále hledají nějaké řešení. Jsou celí rozbolavělí (z toho hledání). Všude kolem se pořád něco děje, co jim všelijak ubližuje. A jim se v obličejí odrážejí všechny ty bolesti a šrámy. Jsou utrápení. Pořád se za něčím pachtí. Musejí nakupovat a vozit prádlo do prádelny a pak se nechat ostříhat a vydělávat peníze nebo si chodit pro podporu. Tohle všechno musejí dělat chudí, a ti bohatí se zase trápí, jak co nejlíp utrácet peníze. I to je dřina. Musejí si stavět drahé domy se zlatými kohoutky na teplou a studenou vodu. A mít svá audi a zázračné kartáčky na zuby a všechny možné vymoženosti

a pak si musejí pořizovat poplašná zařízení proti zlodějům a nikdo, ani (bliž) bohatí ani chudí, nemají klid v duši. Málem jsem napsal „bližní“ místo „bohatí“ – proč asi? Tady kolem mě nejsou žádní moji bližní. Ale aspoň nemají v hlavě takový zmatek. Vědí, co jim patří a co jim vždycky bude patřit, a nemusejí si dokonce ani sami kupovat jídlo a vařit. Ani si ho vybírat. Výběr je daný.

My, co jsme tady, máme na vybranou jediné ze svých myšlenek.

Nejdřív jsem byl úplně mimo. Bylo to jako melstorm (nevím, jestli to píšu správně?) a já jsem mlátil hlavou do zdi, abych se toho zbavil. Chtěl jsem ukončit tu agónii a umřít. A tak mi museli dát za vyučenou. Stríkali na mě z hadice ledovou vodu, přivázali mě k posteli a napumpovali mě drogami. Ale já si nestěžuju, protože jsem potřeboval pochopit, že tím nic nezískám. Navíc se to všechno nijak neliší od takzvaného skutečného světa, kde se lidi opíjejí a pak jdou a páchají zločiny, aby se zbavili myšlenek, které jim způsobují bolest. Často je pak dopadnou a zavřou, ale většinou se z toho brzo dokážou dostat. Jak to myslím? Buď se úplně zblázní, nebo najdou klid.

Klid. Našel jsem klid a nejsem blázen. Představuju si, jak to čteš a v duchu si říkáš, že teď začnu mluvit o Bohu a Ježíši nebo aspoň o Buddhovi, jako bych přestoupil na nějakou víru. Ne. Já nezavírám oči a nenechávám se povznášet nějakou konkrétní Vyšší Mocí. Vlastně ani nevím, co se tím obvykle myslí. Já jsem prostě jenom Poznal sám sebe. Poznej sám sebe je myslím nějaké přikázání, pravděpodobně z Bible, takže aspoň v tomhle se chovám křesťansky. Taký Buď sám sobě věrný – troufám si tvrdit, že i tohle bude někde v Bibli. Neříká se sice, čemu v sobě má být člověk věrný – jestli tomu špatnému nebo dobrému –, takže to asi není míněno jako návod ke zlepšení morálky. Ani Poznání sebe sama se nevztahuje k morálce, jak se posuzuje v souvislosti s lidským chováním. Jenže o tu mi nejde už vůbec, protože jsem byl celkem správně označen za osobu, která není schopna své vlastní chování zhodnotit, a proto jsem tady.

Ale zpátky k tomu Poznání. Můžu zcela odpovědně říct, že se znám a vím, co nejhoršího jsem schopen udělat, a že jsem to udělal. Podle měřítek celého světa jsem Žrůda a já se tomuto označení

nebráním, i když jen tak mimochodem bych mohl připomenout, že lidi, kteří sypou z nebe bomby, vypalují města a vyvražďují nebo nechávají umřít hladem stovky tisíc jiných lidí, nejsou obvykle označováni za Žrůdy, ale zahrnováni počtami a medailemi, protože jen činy proti malému počtu jsou pokládány za hrůzné a zločinné. To nemá být omluva, pouze konstatování.

Znám se a vím, jakého Žla jsem schopen. To je moje tajná útěcha. Víím, co je na mně Nejhorší. Možná je to dokonce ještě horší než to nejhorší na všech ostatních, ale podobnými úvahami se vlastně vůbec nemusím zatěžovat. Nepotřebuju se omlouvat. Našel jsem klid. Jsem Žrůda? Svět to o mně říká, a v tom případě musím souhlasit. Jenže taky dodávám, že Svět pro mě nemá žádný skutečný význam. Já jsem Já a nemůžu být nikdo jiný. Mohl bych říct, že jsem byl šílený, ale co to vlastně znamená? Šílený nebo normální? Já jsem Já. Nemohl jsem změnit svoje Já tenkrát, a nemůžu ho změnit ani teď.

Doree, jestli jsi dočetla až sem, chtěl bych Ti říct ještě něco, co tady ale nedokážu napsat. Jestli za mnou budeš ještě někdy chtít přijít, možná Ti to řeknu. Nemysli si, že jsem úplně bez srdce. Nemysli si, že bych nechtěl věci změnit, kdybych mohl, ale nemůžu.

Posílám Ti tenhle dopis do zaměstnání – pamatuju si, kde pracuješ, i jméno města, takže v určitých ohledech mi mozek pracuje docela dobře.

Doree si myslela, že o tom dopise budou muset na příští návštěvě mluvit, a tak si ho přečetla několikrát, ale nenapadlo ji nic, co by k tomu mohla říct. Vlastně by chtěla mluvit jen o tom, co podle svých slov nedokázal napsat. Když za ním ale pak přijela, choval se, jako by jí vůbec žádný dopis neposlal. Hledala nějaké téma, o němž by si mohli povídat, a vyprávěla mu o kdysi slavné folkové zpěvačce, která se ten týden v motelu ubytovala. Překvapilo ji, že o její kariéře ví víc než ona. Ukázalo se, že má televizi, nebo aspoň možnost se na ni dívat, a že sleduje určité pořady a samozřejmě pravidelně i zprávy. To jim poskytlo další náměty k hovoru, ale nakonec už to nevydržela.

„Co jsi to nemohl napsat v dopise, ale musíš mi to říct osobně?“

Řekl, že by byl radši, kdyby se ho na to neptala. Nebyl si jistý, jestli by o tom dokázali mluvit.

Začala se bát, že by to mohlo být něco, s čím by se opravdu neuměla vypořádat, něco nesnesitelného, jako třeba že ji pořád miluje. Nesnesla by, kdyby začal mluvit o „lásce“.

„Tak dobře,“ řekla. „Možná nedokázali.“

Pak ale dodala: „Ale radši bys mi to měl říct. Co když odejdu a venku mě porazí auto – nikdy se to nedozvím a ty už nikdy nebudeš mít příležitost mi to říct.“

„To je pravda,“ přisvědčil.

„Tak o co jde?“

„Dnes ne. Příště. Někdy už prostě nemůžu mluvit o ničem. Chtěl bych, ale jako by mi došla slova.“

Myslím na Tebe, Doree, celou dobu od chvíle, kdy jsi odešla, a mrzí mě, že jsem Tě zklamal. Když tu sedíš naproti mně, rozrušuje mě to možná víc, než dávám najevo. Přitom vím, že si nesmím dovolit nějak projevovat své city, protože Ty na to máš určitě mnohem větší právo, a přitom se vždycky tak ovládáš. Takže teď odvolávám, co jsem napsal minule, protože jsem došel k závěru, že přece jen pro mě bude jednodušší Ti napsat než s Tebou mluvit.

Kde začít.

Nebe existuje.

Nevím, jestli je to tak dobře, protože jsem nikdy v Nebe a Peklo atd. nevěřil. Tyhle věci pro mě vždycky byly jen snůška nesmyslů. Musí to tedy znít pomateně, když o tom teď začínám.

Takže to zkusím jinak: Viděl jsem naše děti.

Viděl jsem je a mluvil s nimi.

Tak. Co si teď myslíš? Nejspíš si říkáš, že teď už mu doopravdy přeskočilo. Anebo se mu to zdálo a on neumí rozlišit, co je sen a co bdění. Já Tě ale můžu ujistit, že umím rozeznat sen od skutečnosti a zkrátka vím, že naše děti existují. Schválně říkám existují, a ne

žijí, protože žít znamená být v tomhle našem konkrétním Rozměru, a já neříkám, že jsou právě v něm. Po pravdě řečeno si myslím, že v něm nejsou. Ale vím, že existují, takže z toho plyne, že někde musí být nějaký jiný Rozměr nebo nekonečný počet Rozměrů, a já vím jen, že se nějak dostaly do toho, ve kterém teď jsou. Možná jsem to poznal díky tomu, že jsem pořád tak sám a musím pořád jen myslet a myslet a jen na to, na co myslet musím. A po tom všem utrpení a samotě nakonec přece jen přišla Milost, která mi tímhle způsobem poskytla útěchu. Právě mně, který si ji podle všech lidských měřítek zaslouhuje ze všech nejmíň.

Tak, a jestli jsi dočetla až sem a ten dopis neroztrhala, určitě chceš vědět, jak se jim daří.

Daří se jim dobře. Jsou všechny opravdu spokojené a moc šikovné. Myslím, že si nevzpomínají na nic špatného. Jsou možná o něco starší, než bývaly, ale to se těžko posuzuje. Jako by chápaly věci na jiné úrovni. Tak nějak. Je to vidět třeba u Dimitriho, který už mluví, což předtím neuměl. Jsou v pokoji, který je mi trochu povědomý. Je to jako u nás doma, jenom je to hezčí a je tam víc místa. Zeptal jsem se jich, jak se o ně starají, a ony se jen smály a říkaly, že se o sebe dovedou postarat samy. Myslím, že to řekl Sasha. Někdy mluví každý zvlášť a někdy mi jejich hlasy splývají, ale jinak je od sebe můžu odlišit úplně zřetelně a musím říct, že vypadají šťastně.

Prosim, nemysli si, že jsem se zbláznil. To je důvod, proč jsem se bál o tom s Tebou mluvit. Ano, byl jsem blázen, ale věř mi, že jsem se svého šílenství zbavil, jako se medvěd zbavuje starého kožichu. Nebo spíš jako se had svléká z kůže. Víím, že kdybych to neudělal, nebyl bych obdarován touhle schopností znovu se spojit se Sashou a Barbarou Ann a Dimitrim. A teď si jen přeju, abys tuhle příležitost dostala i Ty, protože jestli si to někdo zaslouží, pak Ty rozhodně víc než já. Asi to pro Tebe bude těžší, protože žiješ tam v tom světě mnohem víc než já, ale já jsem Ti musel jsem tuhle informaci – tuhle Pravdu – nějak předat a jen doufám, že když teď víš, že jsem je viděl, bude Ti aspoň trochu lehčeji u srdce.

Doree by ráda věděla, co by si asi pomyslela paní Sandsová, kdyby ten dopis četla. Pochopitelně by byla opatrná, jak jinak. Jistě by si dala pozor, aby ho rovnou neoznačila za pomateného, ale opatrně a ohleduplně by Doree tím směrem navedla.

Vlastně možná ani to ne – prostě by jen rozptýlila její zmatek, takže nakonec by Doree sama dospěla k závěru, k němuž by tak jako tak směřovala. Všechny ty nebezpečné nesmysly – řečeno slovy paní Sandsové – musí pustit z hlavy.

A proto se jí Doree vyhýbala.

Doree totiž opravdu došla k závěru, že se zbláznil. Navíc v dopise nacházela stopy jeho starého vychloubání. Neodepsala mu. Ubíhaly dny a týdny. Nezměnila názor, ale v duchu na to, co napsal, pořád myslela. Chránila si to jako tajemství. A čas od času, třeba když ležila zrcadlo v koupelně nebo rovnala na posteli prostěradlo, ji přemohl takový zvláštní pocit. Skoro dva roky nevnímala nic z věcí, které obvykle lidem dělají radost, jako je třeba hezké počasí nebo rozkvetlé květiny nebo vůně pekařství. Pořád neuměla v plné síle prožít ten spontánní pocit štěstí, ale začínala si aspoň vybavovat, jaké to je. A vůbec to nesouviselo s počasím nebo květinami. Souviselo to s představou, že děti jsou v tom svém Rozměru, jak říkal, a tohle postupně sílící vědomí jí poprvé namísto bolesti přinášelo lehký pocit úlevy.

Od doby, co se to stalo, musela jakékoli pomyšlení na děti vždycky okamžitě vytěsnit, vyrvat je z mysli jako nůž zabodnutý v hrdle. Nedokázala pomyslet na jejich jména, a když nějaké podobné zaslechla, musela i je vyrvat jako ten nůž. I dětské hlasy a výskot a pleskání nohou, když pobíhaly mezi motelem a bazénem, musela vyloučit ze svého vědomí, jako by za tím vším zabouchla v uších nějakou těžkou bránu. A to se teď změnilo, protože teď, jakmile v okolí něco podobného hrozilo, měla se kam uchýlit.

A kdo jí to útočiště poskytl? Rozhodně ne paní Sandsová – to bylo jisté. Navzdory všem hodinám, které proseděla u jejího stolu s krabicí papírových kapesníků diskrétně po ruce.

Poskytl jí je Lloyd. Ten šílený Lloyd, zrudla zavřená v ústavu.

Blázen – i tak se to dá říct. Anebo snad byla pravda, co říkal – že se z toho dostal? Kdo má právo tvrdit, že člověk, který spáchal takovou věc a prošel si takovou cestou, nemůže mít vidění, která opravdu něco znamenají?

To pomyšlení se jí zavrtalo do hlavy a už tam zůstalo.

A postupně se k němu přidávala myšlenka, že právě Lloyd je ze všech lidí tím jediným člověkem, se kterým by teď měla být. K čemu by jinak byla na světě – jako by někomu, pravděpodobně paní Sandsové, vysvětlovala v duchu –, k čemu jinému, než aby mu aspoň naslouchala?

Neříkám „odpustila“, dodala v duchu k paní Sandsové. To bych nikdy neřekla. A nikdy neudělala.

Jenže – nejsem nakonec tím, co se stalo, právě tak vyřazená ze společnosti jako on? Každý, kdo o tom ví, se mi raději vyhne. Všem jen neustále připomínám něco, co nikdo připomínat nechce.

Maskování je v podstatě k ničemu. A rozčepýřené žluté vlasy spíš k pláči.

A tak zase seděla v autobuse ujíždějícím po silnici. Vzpomněla si na dobu těsně po matčině smrti, kdy po večerech tajně utíkala za Lloydem a lhala matčině přítelkyni, u které v té době bydlela, kam vlastně jde. Vzpomněla si i na jméno té přítelkyně. Laurie.

Kdo jiný než Lloyd si ještě pamatuje jména jejich dětí nebo jakou měly barvu očí? Paní Sandsová, když se o nich musela zmínit, dokonce ani neříkala děti, ale shrnula je pod společnou nálepku „vaše rodina“.

Když Doree před lety jezdila za Lloydem a lhala Laurie, vůbec se necítila provinile, uvědomovala si jen jakési osudové předurčení, podřízenost. Měla pocit, že je na světě jen proto, aby byla s ním a snažila se mu porozumět.

Teď to ale vnímala jinak. Nebylo to stejné.

Seděla na předním sedadle na druhé straně uličky vedle řidiče a měla volný výhled předním sklem na silnici. Proto jako jediná z cestujících, kromě řidiče, viděla, jak z vedlejší silnice, aniž by vůbec zpomalila, vyjíždí dodávka a jak se před nimi řítí přes prázdnou nedělní vozovku a končí v příkopu. A viděla i něco mnohem podivnějšího: řidiče dodávky letícího vzduchem, rychle a přitom jakoby pomalu, nesmyslně a zároveň ladně. Dopadl na šterk u krajnice.

Ostatní cestující neměli tušení, proč řidič dupl na brzdu, takže autobus prudce a s nepříjemným škubnutím zastavil. V té chvíli Doree napadlo jen: jak mohl tak vylétnout ven? Mladý muž, skoro chlapec, který pravděpodobně za volantem usnul. Jak mohl vyletět z vozu a tak elegantně proplachtit vzduchem?

„Někdo se před námi vyboural,“ oznámil řidič autobusu cestujícím. Snažil se mluvit jasně a zřetelně, ale hlas se mu lehce třásl údivem, skoro nechápavým úžasem. „Prostě to napral do příkopu. Jen co to půjde, pojedeme dál, ale zatím prosím neopouštějte autobus.“

Doree, jako by ho neslyšela nebo měla nějaké zvláštní právo být užitečná, vystoupila s ním. Řidič to nekomentoval.

„Zatracenej pitomec,“ ulevil si, když společně přešli na protější stranu silnice, a v jeho hlase teď znělo jen rozčilení a hněv. „Zatracenej trouba pitomej, je tohle možný?“

Chlapec ležel na zádech, ruce a nohy rozhozené do stran, jako když děti obtiskují do sněhu andělíčky. Až na to, že kolem byl šterk, a ne sníh. Oči neměl docela zavřené. Byl velmi mladý, ještě kluk, který se vytáhl do výšky dřív, než se vůbec musel začít holit. Možná ani neměl řidičák.

Šofér autobusu kamsi telefonoval.

„Asi míli na jih od Bayfieldu, na silnici dvacet jedna, na východní straně.“

Zpod chlapcovy hlavy, vedle ucha, vytékal pramínek světle růžové napěněné tekutiny. Vůbec to nevypadalo jako krev, spíš jako pěna, která se sbírá při vaření jahodového džemu.

Doree si klekla vedle chlapce. Položila mu dlaň na hrudník. Nehýbal se. Sklonila k němu ucho. Někdo mu nedávno vyžehlil košili – ještě voněla.

Nedýchal.

Sáhla mu prsty na hladký krk a nahmatala puls.

Pak si na něco vzpomněla. Kdysi jí to řekl Lloyd, kdyby se některému z dětí něco stalo a on u toho nebyl. Jazyk. Možná mu zapadl jazyk, a to mu brání v dýchání. Položila chlapci jednu ruku na čelo a dvěma prsty druhé ruky zatlačila pod bradou. Přidržel čelo a povytáhnout bradu, tím se uvolní hrdlo. Rychlý a pevný hmat.

Jestli ani pak nezačne dýchat, musí mu dát umělé dýchání.

Stiskne mu nos, zhluboka se nadechne, přiloží svá ústa na jeho a vydechne. Dva výdechy a zkontrolovat. Dva výdechy a zkontrolovat.

Mužský hlas, jiný než řidiče autobusu. Patrně zastavil nějaký projíždějící motorista. „Nechcete mu dát pod hlavu deku?“ Lehce zavrtěla hlavou. Vzpomněla si ještě na něco, totiž že se s obětí nehody nesmí hýbat, aby nedošlo k poranění míchy. Přitiskla rty na jeho ústa. Přimkla se k jeho teplé svěží kůži. Vydechla a čekala. Znovu vydechla a čekala. A pak ucítila na tváři lehounký vlhký závan.

Řidič autobusu cosi říkal, ale ona se nemohla ohlédnout. Teď to ucítila docela určitě. Dech z chlapcových úst. Položila mu roztaženou dlaň na nahý hrudník a zpočátku nedokázala poznat, jestli se zvedá a klesá, protože se sama celá chvěla.

Ano. Ano.

Dýchal. Cesta do plic byla volná. Dýchal sám, bez pomoci. Dýchal.

„Jenom ho přikryjte,“ řekla muži s dekou. „Ať neprochladne.“

„Žije?“ sklonil se k ní řidič autobusu.

Přikývla. Znovu nahmatala puls. Hrozivě růžová tekutina už dál nevytékala. Možná to nebylo nic významného. Nic z mozku.

„Nemůžu na vás s autobusem čekat,“ řekl řidič. „Už takhle máme zpoždění.“

Druhý motorista řekl: „Klidně jedte. Já se o něj postarám.“

Ticho, buďte zticha, chtěla je okřiknout. Měla pocit, že je nutné zachovat ticho, že se celý svět kolem chlapcova těla musí soustředit a stále mu připomínat, že nesmí přestat dýchat.

Nesmělé, ale pravidelné výdechy a nádechy, jemné, poslušné zvedání hrudníku. Jen tak dál.

„Slyšíte? Tady pán říká, že tu zůstane a dohlédne na něj,“ řekl řidič autobusu. „Sanitka už je na cestě.“

„Jen jedte,“ řekla Doree. „Svezu se s nimi do města a počkám na vás, až večer pojedete zpátky.“

Musel se sklonit níž, aby ji slyšel. Mluvila netrpělivě, aniž zvedla hlavu, jako by i ona musela šetřit dechem.

„Určitě?“ zeptal se.

Určitě.

„Nepotřebujete se dostat do Londonu?“

Ne.

FANTAZIE

I

V zimě po dni stráveném výukou hudební výchovy na různých školách v Rough River se Joyce ze všeho nejvíc těšila na cestu domů. Tou dobou už bývala tma a v ulicích na předměstí někdy sněžilo a na pobřežní silnici se do auta opíral déšť. Joyce jela až za hranice města do lesa, a přestože to byl opravdový les s vysokými douglaskami a cedry, vždy zhruba po čtvrt míli zde bydleli lidé. Byla tu zahradnictví, pár chovatelů ovcí nebo jezdeckých koní, další provozovali nějakou živnost stejně jako Jon, který restauroval a vyráběl nábytek. Tabule u silnice nabízely i jiné služby, v těchto končinách obvyklejší – výklad tarotových karet, bylinné masáže, psychoterapii. Některé rodiny bydlely v obytných přívěsech, jiné ve vlastnoručně postavených domech s doškovými střechami a roubenými zdmi a ještě další, jako Jon a Joyce, na opravených starých farmách.

Bylo tu ještě něco, co měla Joyce zvláště ráda, když se vracela domů a odbočovala na cestu k jejich domu. Hodně zdejších usedlíků, včetně těch v domech s doškovými střechami, si poslední dobou pořizovalo takzvaná francouzská okna vedoucí přímo ven na dvůr – dokonce i když jako Jon a Joyce žádný dvůr neměli. Okna byla zpravidla ponechána bez záclon a dva osvětlené obdélníky působily jako symbol či záruka pohodlí, bezpečí a blahobytu. Proč byl dojem

působivější než u obyčejných oken, nedokázala Joyce říct. Snad že většina nabízela nejen výhled z domu, ale představovala přímé spojení s temným lesem, a přirozeně tak zobrazovala přístav domova. Postavy v životní velikosti při vaření nebo sledování televize – scény, jež Joyce okouzlovaly, i když věděla, že uvnitř to tak úžasné nebude.

Zabočila na nevydlážděnou příjezdovou cestu plnou louží a spatřila přesně taková okna, která Jon sám vyrobil, rámující ozářené nitro jejich domu. Schůdky, nedokončené kuchyňské police, otevřené schodiště, teplé dřevo nasvícené lampou, kterou si Jon přenášel podle potřeby tam, kde zrovna pracoval. Obvykle byl celý den v dílně, a jakmile se začalo stmívat, poslal pomocníci domů a pustil se do nějaké práce v domě. Když zaslechl Joyceino auto, místo pozdravu se jen krátce ohlédl jejím směrem. Zpravidla měl plné ruce práce, než aby jí mohl zamávat. Joyce seděla v autě se zhasnutými reflektory, sbírala nákupy nebo poštu, které musela odnést dovnitř, a byla vlastně vděčná za těch posledních pár rychlých kroků ke dveřím tmou a větrem a studeným deštěm. Cítila, jak ze sebe setřásá celodenní práci, bezútešnou a nejistou, která spočívala v předávání hudby žákům, lhotejným stejně jako dychtivým. O kolik uspokojivější je pracovat s dřevem a o samotě – pomocníci nepočítala – než s nepředvídatelným lidským mládím.

Tohle ale Jonovi neříkala. Neměl rád, když lidé tvrdili, jak je práce s dřevem krásná a povznášející a přirozená. Jaká je v ní poctivost a vznešenost.

Kecy, říkal vždycky.

Jon a Joyce se poznali na střední škole v jednom průmyslovém městě v Ontariu. Joyce měla druhé nejvyšší IQ ze třídy a Jon nejvyšší IQ z celé školy a pravděpodobně celého města. Od Joyce se očekávalo, že bude virtuózní houslistkou – než vyměnila housle za cello –, a Jon se měl stát nějakým dábelským vědcem, jehož bádání je pro normální smrtelníky nepochopitelné.

Během prvního ročníku univerzity přestali chodit na přednášky a utekli spolu. Živili se příležitostnou prací, jezdili autobusem z jednoho konce státu na druhý, rok žili u oceánu v Oregonu, na dálku se smířili s rodiči, kterým se po jejich útěku zhroutil svět. Trochu se minuli s dobou, aby se mohli počítat k hippies, ale rodiče jim tak stejně říkali. Sami se za hippies nikdy nepovažovali. Nebrali drogy, oblékali se docela obyčejně, i když lacino, a Jon dbal na to, aby chodil oholený a aby ho Joyce pravidelně stříhala. Po určité době je pomocné práce přestaly uspokojovat, a tak si vypůjčili od zklamaných rodičů peníze, aby si opatřili nějakou kvalifikaci a lépe placené zaměstnání. Jon se vyučil v truhlářině a řezbářství a Joyce získala oprávnění vyučovat ve škole hudební výchovu.

První místo dostala v Rough River. Za pakatel si koupili tohle polorozpadlé stavení a vstoupili do nové životní fáze. Založili zahradu, seznámili se se sousedy – z nichž někteří byli dosud opravdoví hippies, pečující o svá konopná políčka v hloubi lesů a prodávající dřevěné korále a sáčky s bylinkami.

Jona měli sousedi rádi. Zatím byl pořád štíhlý a měl jiskru v oku, možná byl trochu sobec, ale ochotný ostatním naslouchat. V té době si lidi teprve začínali zvykat na počítače a Jon se v nich vyznal a uměl jim všechno trpělivě vysvětlit. Joyce tak oblíbená nebyla. Její metody hudební výuky připadaly ostatním příliš staromódní.

Joyce a Jon obvykle vařili večeri společně a přitom popíjeli vlastní domácí víno. (Jon měl na jeho výrobu jednoduchý a osvědčený recept.) Joyce mu vyprávěla o úmorných i humorných zážitcích z uplynulého dne. Jon toho moc nenamluvil – mimo jiné proto, že se soustředil na vaření. Teprve když usedli k jídlu, zmínil se třeba o nějakém zákazníkovi, který ten den přišel, nebo o své pomocnici Edie. O něčem, co řekla, a čemu se pak zasmáli. Smáli se, ale neposmívali – Joyce občas

napadlo, že Edie je něco jako jejich domácí zvířátko. Nebo dítě. Ačkoli kdyby byla dítě, jejich dítě, a byla taková, jaká je, patrně by z toho byli dost zmatení a snad i víc ustaraní, než aby jim to bylo k smíchu.

Proč? Čím to? Rozhodně nebyla hloupá. Jon říkal, že pokud jde o práci s dřevem, není žádný génius, ale že se učí a umí si naučené zapamatovat. Hlavně že nevede zbytečně moc řeči. Toho se bál nejvíc, když začal uvažovat o tom, jestli si má pořídit učedníka. Vláda vyhlásila program, podle kterého mohl dostávat určitou finanční částku za to, že si vezme někoho do učení, a dotyčná osoba měla po tuto dobu od státu pobírat přiměřenou mzdu na živobytí. Jon se zpočátku bránil, ale Joyce ho přemluvila, aby to zkusil. Tvrdila, že jsou to společnosti dlužní.

Edie toho možná moc nenamluvila, ale když něco řekla, stálo to za to.

„Nepiju a nefetuju,“ oznámila jim při úvodním rozhovoru. „Chodím do protialkoholní poradny a jsem vyléčená alkoholička. I když my to o sobě takhle neříkáme, protože nikdy nejsme úplně ‚vyléčení‘. Léčit se budeme až do smrti. Mám devítiletou dceru, která nemá otce, takže jsem za ni ve všem zodpovědná a chci z ní vychovat slušného člověka. Chtěla bych se naučit pracovat s dřevem, abych mohla sebe a svoje dítě uživit.“

Seděla u kuchyňského stolu a během proslovu se dívala střídavě z jednoho na druhého. Mladá žena, spíš menší, ale dobře stavěná, která nevypadala dost stará ani životem poznamenaná na to, aby měla za sebou takovou krušnou minulost. Široká ramena, hustá ofina, pevně stažený ohon, ani náznak úsměvu.

„A ještě něco,“ dodala. Rozepnula si košili s dlouhými rukávy a svlékla se do tílka. Obě paže, horní část hrudníku a – když se otočila – šíji i záda měla pokryté tetováním. Jako by její pokožka byla nějaký kus oděvu nebo komiksový časopis

plný rozšklebených i roztomilých obličejů, a taky draků, velryb a plamenů, tak složité propracovaných nebo odpudivých, že se stěží dali rozeznat.

Člověka okamžitě napadlo, jestli má stejně vyzdobené celé tělo.

„Úžasné,“ řekla Joyce pokud možno neutrálním tónem.

„No, já nevím, jak moc je to úžasný, ale kdybych za to měla platit, musela bych vypláznout spoustu peněz,“ řekla Edie. „Jeden čas mě to bavilo. A ukazuju vám to proto, že někomu by to mohlo vadit. Třeba kdyby mi bylo v dílně horko a musela bych pracovat jenom v tričku.“

„Nám to nevadí,“ řekla Joyce a pohlédla na Jona. Ten pokrčil rameny.

Joyce nabídla Edie kávu.

„Ne, děkuju,“ řekla Edie a oblékla si košili. „Spousta lidí v léčebně nedá bez kafe ani ránu. Já vždycky říkám: Jakej to má smysl, vyměnit jeden zlozvyk za druhý?“

„Neuvěřitelné,“ řekla Joyce později. „Měla jsem pocit, že cokoli řeknu, dostanu od ní nějakou lekci. Ani jsem se neodvážila zeptat na to neposkrvněné počítí.“

„Má sílu,“ řekl Jon. „To je hlavní. Díval jsem se jí na ruce.“

Když Jon řekne, že někdo „má sílu“, znamená to přesně jen to, co to znamenalo kdysi. Tedy že by dokázala unést trám.

Jon při práci poslouchá rádio. Poslouchá CBC, kde hrají hudbu, ale kromě hudby taky vysílají zprávy, komentáře a telefonáty posluchačů. Někdy pak Joyce tlumočí Ediiny názory na to, co slyšeli.

Edie nevěří v evoluci.

(Poslouchali program, kam telefonovali různí lidé a stěžovali si, co se vyučuje ve školách.)

Proč ne?

„No, protože v těch biblických zemích,“ řekl Jon a dál pokračoval pevným, monotónním hlasem, jak napodoboval Edie, „v těch zemích je spousta opic, co pořád skáčou ze

stromů na zem, a tak ty lidi tam napadlo, že ty opice prostě seskákaly ze stromů a stali se z nich lidi.“

„Jenže jednak –“ řekla Joyce.

„Ani se nenamáhej. Nesmíš zapomínat na hlavní zásadu jakékoli debaty s Edie. Mlč a nic nenamítej.“

Edie byla taky přesvědčená, že velké farmaceutické společnosti vědí, jak vyléčit rakovinu, ale jsou dohodnuté s lékaři a drží to v tajnosti, aby se mohli společně rozdělit o peníze, které takhle vydělávají.

Když hráli v rádiu „Ódu na radost“, požádala Jona, aby koncert vypnul, protože to byl fakt děs, jako na funuse.

Mimo jiné taky říkala, že by Jon a Joyce – vlastně spíš Joyce – neměli nechávat v kuchyni na stole všem na očích otevřené láhve s vínem.

„Do toho jí něco je?“ podivila se Joyce.

„Evidentně ano.“

„A vůbec, jak to, že nám kontroluje, co máme v kuchyni na stole?“

„Chodí tudy na záchod. Nemůžeme po ní chtít, aby čůrala ve křoví.“

„Já opravdu nechápu, co je jí do toho –“

„A někdy nám jde udělat svačinu –“

„Ale? Je to moje kuchyň. Naše.“

„Víš, ona má pořád strach, aby nezačala zase nasávat. Pořád je ještě hodně zranitelná. Tomu ty nebo já nemůžeme rozumět.“

Strach. Nasávat. Zranitelná.

Takováhle slova Jon nikdy nepoužíval.

Měla to pochopit, právě v té chvíli, i když on sám o tom zatím neměl tušení. Začínal do ní být zamilovaný.

Teprve začínal. Což znamená, že se to odehrávalo pozvolna a postupně. Jenže něco takového se taky může zničehonic zrychlit a najednou je hotovo. Teď ještě není Jon do Edie zamilovaný. Cvak. A teď už je. Něco tak nepravděpodobného a nemožného, že se to dá přirovnat snad jen k ráně pěstí mezi

oči nebo nějaké přírodní katastrofě. Osudové neštěstí, které promění člověka v mrzáka, zlomyslný žert, jenž učiní z jasných očí slepé oblázky.

Joyce se rozhodla Jona přesvědčit, že se mýlí. Neměl se ženami vůbec žádné zkušenosti. Kromě ní. Oba vždy pokládali experimentování s různými partnery za dětinské, nevěru za problematickou a nešťastnou. Teď ji napadlo – neměl si přece jen občas někde zaflirtovat?

Celé dlouhé, temné zimní měsíce trávil zavřený v dílně, vystavený jen vlivu sebevědomé Edie. Dalo by se to přirovnat nachlazení ze špatně fungující klimatizace.

Jestli se nevzpamatuje a bude brát Edie vážně, úplně ho poblázní.

„Taky mě to napadlo,“ řekl. „Možná už se to stalo.“

Joyce prohlásila, že to jsou pitomé pubertální výmluvy, jak být za chudáčka, který si nemůže pomoci.

„Za koho se prosím tě máš, za nějakého rytíře od Kulatého stolu? Někdo ti podstrčil nápoj lásky?“

Pak se mu omluvila. Jediná možnost, řekla, je řešit to společně. Projít údolím stínů. Jednou na to budou vzpomínat jako na pouhé klopýtnutí na své cestě manželstvím.

„My to zvládneme,“ řekla.

Jon na ni upřel nepřítomný, skoro laskavý pohled.

„My dva už ne,“ řekl.

Jak se to mohlo stát? ptá se Joyce napřed Jona, pak sebe a nakonec ostatních. Učednice truhlářiny, pomalá v pohybech i myšlení, v plandavých kalhotách, flanelové košili a – dokud byla zima – tlustém šedivém svetru plném pilin. S mozkiem, který se těžce trmácí od jednoho hloupého kliše k druhému a každý krok na téhle cestě vydává za přírodní zákon. A takováhle osoba zastínila Joyce s dlouhýma nohama, štíhlým pasem a dlouhými, hedvábně lesklými tmavými vlasy. Její půvab a muzikálnost a druhé nejvyšší IQ.

„Já vám řeknu, čím to podle mě je,“ říká Joyce. Mezitím uběhl nějaký čas, dny se prodloužily a nad tůnkami se pohupují zářivě bílé liliovité květy křínů. Joyce jezdí na hodiny hudební výchovy v tmavých brýlích, aby zakryla oči opuchlé pláčem a pitím, a místo aby po práci jela domů, míří do Willingdonského parku v naději, že ji tam Jon bude hledat, celý vyčerpáný, že chce spáchat sebevraždu. (Opravdu ji hledal, ale jen jednou.)

„Podle mě je to tím, že šlapala chodník,“ říká. „Prostitutky se nechávají tetovat kvůli kšeftu a chlapy to vzrušuje. Nemyslím jen tetování – i když to samozřejmě taky, to je vzrušuje taky –, ale ta představa, že je ženská na prodej. Jak je dostupná a co všechno prožila. A teď je napravená. Jako by píchali Máří Magdalenu, tak něco. A Jon je sexuálně nevyzrálé mimino. Člověku se z toho dělá špatně.“

Joyce má teď přítelkyně, se kterými se o tom takhle může bavit. Všechny mají o čem vyprávět. Některé znala už předtím, ale ne tak důvěrně. Teď se jedna druhé svěřují, něco přitom vypijí a pak se smějí a nakonec brečí. Říkají, že tomu nemůžou věřit. Chlapi. Čeho všeho jsou schopní. Takový hnus. Pitomci. Věřily byste tomu?

A právě proto je to pravda.

Během takových debat se Joyce cítí dobře. Opravdu v pohodě. Říká, že občas je Jonovi vlastně vděčná, protože má konečně pocit, že žije. Je to hrozné, ale nádherné. Nový začátek. Holá pravda. Holý život.

Když se ale někdy probudila ve tři nebo čtyři ráno, nevěděla, kde je. Nebyla ve svém domě. Tam teď bydlela Edie. Edie a její dcera a Jon. Joyce s touhle změnou souhlasila v naději, že tím přivede Jona k rozumu, a odstěhovala se do bytu ve městě. Patřil jedné učitelce, která odjela na studijní dovolenou. Joyce se v noci probudila a za okny blikala růžová svítící reklama restaurace naproti v ulici a ozařovala různé mexické

suvenýry, kterými měla kolegyně vyzdobený byt. Květináče s kaktusy, přívěsky s barevnými polodrahokamy, pruhované příkrývky v odstínech zaslé krve. Tehdy se z ní všechny ty opilecké moudrosti a vzrušení vyvalily jako zvratky. Kocovinou netrpěla. Mohla vypít hektolitry alkoholu, a stejně se probudila trapně střízlivá.

Její dosavadní život skončil. Všední tragédie.

Ve skutečnosti samozřejmě opilá byla, i když měla pocit, že má v hlavě jasno, a hrozilo nebezpečí, že nasedne do auta a zamíří k jejich domu. Ne snad že by cestou vjela do příkopu, protože v takových situacích jezdila pomalu a opatrně, ale že zastaví venku před temnými okny a bude volat na Jona, ať to prostě ukončí.

Ukonči to. Není to fér. Řekni jí, ať se sebere a táhne pryč.

Vzpomeň si, jak jsme spali na louce, a když jsme se probudili, kolem přezvykovaly krávy, které jsme večer předtím vůbec neviděli. Vzpomeň si, jak jsme se myli v ledovém potoce. Jak jsme na Vancouverově ostrově sbírali houby a pak letěli zpátky do Ontaria a tam je prodávali, abychom měli na letenky, když byla tvoje matka nemocná a my jsme mysleli, že umírá. A jak nám to přišlo vtipné, protože jsme nebyli žádní fetišti, ale dělali to z úcty a poslušnosti k rodičům.

Vyšlo slunce a mexické barvy na ni začaly dorážet v celé své syté ohavnosti, a tak konečně vstala, umyla se, mázla si na tváře růž a vypila kávu, kterou si uvařila silnou jako smrt. Pak si oblékla něco ze svého nového šatníku. Nakoupila si nové průsvitné halenky, široké sukně a náušnice s duhovými pírkami a chodila do školy na hodiny hudební výchovy vystrojená jako cikánka nebo číšnice v baru. Všem se smála a s každým flirtovala. S kuchařem v jídelně v přízemí, kam chodila na snídani, s mladým pumpačem, který jí tankoval do auta benzín, s úředníkem na poště, u něhož si kupovala známky. Pořád si namlouvala, že se třeba k Jonovi donese, jak je pořád hezká a sexy a šťastná, jak po ní všichni chlapi

šílí. Jakmile vykročila z bytu, vstoupila na jeviště a Jon byl hlavní divák, byť jen nepřímo. A to přesto, že na něj nikdy nezabíralo ženské fintění a flirtování a právě tohle ho na Joyce nikdy nepřitahovalo. Když někam cestovali, často si vystačili se společnou výbavou. Tlusté ponožky, džínsy, tmavé košile, větrovky.

Další změna.

Dokonce i se svými nejméně nadanými žáky hovořila vlídně, hlasem plným škádlivého veselí, a dovedla je opravdu účinně povzbudit. Nacvičovala s dětmi koncert pořádaný na závěr školního roku. Dřív taková veřejná vystoupení nepokládala za příliš prospěšná – měla pocit, že u schopnějších žáků narušují jejich plynulý vývoj, protože je staví do situace, na kterou ještě nejsou připraveni. Všechno to úsilí a vypětí může vést k vytváření falešných hodnot. Letos se ale přípravě slavnostního večera věnovala s mimořádným zaujetím. Organizovala program, nasvícení jeviště, úvodní projevy, pořadí účinkujících. Musí to být zábava, prohlašovala. Jak pro studenty, tak pro publikum.

Samozřejmě předpokládala, že přijde i Jon. Ediina dcera byla mezi účinkujícími, takže tam určitě bude i Edie. A Jon jí bude muset dělat doprovod.

Poprvé se společně objeví na veřejnosti. Dají najevo svůj vztah. Nebudou se tomu moci vyhnout. Podobné manželské záměny nebyly nic výjimečného, zvláště u lidí žijících na jih od města. Přesto nebyly zase až tak běžné. To, že nevyvolávaly žádný skandál, ještě neznamenal, že nepřitahovaly pozornost. Po nevyhnutelném období zájmu se věci zpravidla opět uklidnily a lidé si zvykli na nové uspořádání. Pak bylo možno spatřit, jak se nově vytvořené dvojice s bývalými partnery klidně baví, nebo aspoň zdraví, třeba v zelinářství.

Takhle si to ale Joyce nepředstavovala, když si plánovala, jak se na ni budou Jon a Edie – vlastně spíš jen Jon – na večerním koncertu dívat.

A jak si to představovala? Bůh ví. V žádné světlé chvíli se ale nemyslela, že na něj zapůsobí natolik magicky, aby mu hned tam, až se bude na konci představení klanět aplaudujícímu publiku, spadly šupiny z očí. Nenamlouvala si, že okamžitě začne litovat své pošetilosti, až ji uvidí šťastnou, úspěšnou a sebejistou, místo aby se hroutila a skákala z mostu. Až tak vzdálené jejím představám to ale zas nebylo – možná byly mlhavé, ale doufat v ně nepřestala.

Byl to nejlepší koncert, jaký kdy škola uspořádala. Všichni ji chválili. Říkali, že děti hrály opravdu s chutí. S radostí i prožitkem. Byly oblečené v kostýmech, které ladily s hudbou. A měly naličené tváře, takže nevypadaly jako vyděšené chudinky na obětním oltáři.

Nakonec vyšla na pódium Joyce v dlouhé sukni z černého hedvábí, které se při každém jejím pohybu stříbřitě lesklo. V rozpuštěných vlasech měla stříbrné sponky a třpytky. V potlesku zaznělo pochvalné hvízdání.

Jon a Edie však mezi diváky nebyli.

II

Joyce a Matt pořádají ve svém domě v North Vancouveru večírek. Oslavují Mattovy pětadesáté narozeniny. Matt je neuropsycholog a také výborný amatérský houslista. Díky tomu se seznámil s Joyce, která se mezitím stala profesionální cellistkou a posléze jeho třetí manželkou.

„Podívej těch lidí,“ opakuje pořád dokola Joyce. „Jako bys měl před očima celý svůj život.“

Je to štíhlá, energická žena s krátkou kšticí cínově šedých vlasů a mírně nachýleným držením těla, což může být následek sklánění se k velkému nástroji nebo také jen zvyku být vnímavou posluchačkou a partnerkou v diskusích.

Jsou tu pochopitelně Mattovi kolegové z univerzity – ti, které počítá mezi své osobní přátele. Matt je dobrosrdečný,

ale zároveň přímočarý muž, a tak není divu, že ne všichni jeho kolegové spadají do téhle kategorie. Je tu i jeho první manželka Sally se svou pečovatelkou. Sally měla v devětaadvaceti letech autonehodu, při níž utrpěla poškození mozku, takže Matta ani své tři dospělé syny pravděpodobně vůbec nepoznává, stejně jako neví, že v tomhle domě kdysi jako mladá žena bydlela. Úrazem nijak neutrpěly její milé a zdvořilé způsoby a ráda se seznamuje s lidmi, i když se s nimi už seznámila pouhou čtvrthodinku předtím. Její pečovatelka je škrobená drobná Skotka, která opakovaně vysvětluje, že není na takovéhle hlučné večírky zvyklá a že ve službě nepije.

Mattova druhá manželka Doris s ním žila necelý rok, i když provdaná za něj byla roky tři. Je zde se svou mnohem mladší partnerkou Louisou a miminkem, které Louisa před několika měsíci porodila. Dodnes vychází s Mattem dobře, zvláště s jeho a Sallyiným nejmladším synem Tommym, který byl ještě hodně malý a ona se o něj starala, když byla ženou jeho otce. Jsou tu i oba Mattovi starší synové se svými dětmi a jejich matkami, i když jedna už není za příslušného otce provdaná. Ten přišel v doprovodu své nynější partnerky a jejího syna, který se popral s jedním z pokrevních potomků svého nevlastního otce kvůli střídání na houpačce.

Tommy poprvé pozval i svého milence, který se jmenuje Jay a zatím neřekl ani slovo. Tommy se Joyce svěřil, že Jay si na rodinné sešlosti příliš nepotrpí.

„Tomu já rozumím,“ souhlasí Joyce. „Musím přiznat, že jsem taky měla takové období.“ Zasměje se – vlastně se směje skoro pořád, jak neustále vysvětluje vztahy mezi oficiálními i přidruženými členy Mattova „klanu“. Sama nikdy děti neměla, jen bývalého manžela Jona, který žije kdesi na pobřeží v průmyslovém městečku postiženém krizí. Joyce ho na dnešní oslavu pozvala, ale nemohl přijet, protože na stejný den připadají křtiny vnoučete jeho třetí manželky. Joyce pochopitelně pozvala i ji – jmenuje se Charlene

a je majitelkou malého pekařství. Charlene poslala Joyce na křtiny moc hezkou pozvánku, na což Joyce před Mattem reagovala prohlášením, že se jí nechce uvěřit, že by se Jon dal na náboženství.

„Moc mě mrzí, že nemohli přijet,“ vysvětluje celou záležitost sousedce. (Pozvali i sousedy, aby si nikdo nemohl stěžovat na hluk.) „Aspoň by se na mě mohli vymluvit, kdyby se něco zvrtno. Jon měl předtím ještě jednu manželku, ale netuším, kam se poděla, a předpokládám, že to netuší ani on.“

Na večírku je spousta jídla, které Matt s Joyce připravili, a hodně toho přinesli i hosté, je tu spousta vína a dětského ovocného punče i opravdového punče, který Matt právě pro tuto příležitost připravil – na památku starých dobrých časů, říká, kdy ještě lidé věděli, co je dobré pít. Dodá, že ho chtěl svařit ve vydrhnutém lavóru, jak se to dělávalo dřív, ale dnes by se lidi něčeho takového štítili. Většina mladých se ho nakonec stejně ani nedotkne.

U domu je velká zahrada. Je tu i hřiště na kriket, kdyby si někdo chtěl zahrát, a Matt vytáhl z garáže svou dětskou houpačku, která je teď předmětem sporů. Většina dětí zná houpačky jen z parku nebo umělohmotných prolézaček za domem. Matt je určitě jedním z posledních obyvatel Vancouveru, který má schovanou houpačku z vlastního dětství a stále bydlí v domě, ve kterém vyrůstal, na Windsor Road na stráni pod Grouse Mountain, kde kdysi začínal les. Teď už se nové domy vyšplhaly až na kopec, většinou jsou to hotové zámky s velkými garážemi. Jednou přijde den, říká Matt, kdy i tenhle dům bude muset ustoupit nové výstavbě. Daně jsou tu astronomické. Jednoho dne dům zmizí a nahradí ho pár ohavných škatulí.

Joyce si nedovede představit, že by mohla s Mattem žít někde jinde. Tady se pořád něco děje. Dům je neustále plný lidí, kteří je chodí navštěvovat a zapomínají u nich věci a pak si je (včetně dětí) přicházejí vyzvednout. V neděli odpoledne

se v Mattově pracovně schází houslový kvartet, večer v obýváku schůzují unitáři a v jídelně sestavuje volební program Strana zelených. Před domem prožívají čtené drama členové divadelního kroužku, zatímco v kuchyni si někdo vylévá skutečné city (a Joyce aby se rozkrájela, má-li být současně tu i tam). Matt s jakýmsi kolegou z fakulty cosi bouřlivě řeší za zavřenými dveřmi.

Joyce často poznamenává, že jsou s Mattem sami jedine v posteli.

„A to většinou čte něco důležitého.“

A ona něco bezvýznamného.

Ale to nevadí. Matt kolem sebe šíří neobyčejnou pohodu a požitkářství, které Joyce podle všeho potřebuje. Dokonce i na univerzitě – kde se stýká s postgraduálními studenty, spolupracovníky i eventuálními nepřáteli a pomlouvači – se dokáže v tom kolotoči pohybovat bez viditelného úsilí. Dříve to vnímala jako cosi velmi uklidňujícího. A pravděpodobně by to tak vnímala i teď, kdyby měla čas prožívat to zvnějšku. Pravděpodobně by si musela závidět, zvnějšku. Možná jí lidé opravdu závidí, nebo ji aspoň obdivují – říkají si, jak se k němu hodí, protože i ona má spoustu přátel a povinností a aktivit a samozřejmě i svou vlastní kariéru. Nikdy by vás při pohledu na ni nenapadlo, že když přijela do Vancouveru, byla tak osamělá, že byla ochotná vyjít si s mládencem z čistírny, který byl nejmiň o deset let mladší než ona. A nakonec jí dal košem.

Teď právě kráčí Joyce po trávníku a přes ruku má přehozený šál, který nese staré paní Fowlerové, matce Doris, druhé manželky a dodatečně probuzené lesbičky. Paní Fowlerová nemůže sedět na slunci, ale ve stínu je jí chladno. V druhé ruce Joyce nese sklenici čerstvé citronády pro paní Gowanovou, Sallyinu pečovatelku. Dětský punč na ni byl moc sladký. Paní Gowanová dohlíží na to, aby Sally nedostala nic k pití – mohla by si pobryndat své pěkné šaty nebo v záchvatu hravosti tekutinu

na někoho vychrtnout. Sally, zdá se, takové omezení nevadí.

Cestou přes trávník Joyce míjí v kruhu usazenou skupinku mládeže. Je tam Tommy se svým novým přítelem a několika známými, které často vídá v domě, a pak další, které od vidění vůbec nezná.

Slyší Tommyho říkat: „Ne, nejsem Isadora Duncanová.“

Všichni se smějí.

Joyce si uvědomí, že hrají kdysi tak oblíbenou a docela těžkou intelektuálskou hru – jak jen se to jmenovalo? Začínalo to na B. Diví se, že se nad takovou zábavu mladí necítí ve svém moderním antielitářství povznesení.

Buxtehude. Vysloví to nahlas.

„Vy hrajete Buxtehude.“

„To B každopádně sedí,“ směje se Tommy, aby se mohli smát i ostatní.

„Vidíte,“ pokračuje pak. „Moje *belle mère* nás všechny strčí do kapsy. Ale ona je muzikantka. Nebyl to nějaký hudebník?“

„Buxtehude ušel osmdesát kilometrů, aby slyšel hrát na varhany Bacha,“ prohlásí Joyce trochu upjatě. „Ovšemže to byl hudebník.“

„To byl frajer,“ říká Tommy.

Jedna dívka vstane z kruhu a Tommy na ni volá.

„Hej, Christie. Christie. Ty už nehraješ?“

„Hned jsem zpátky. Jenom si jdu zalézt do křoví se svou smradlavou cigaretou.“

Dívka má na sobě černé krajkové šaty, které připomínají spíš spodničku nebo noční košilku, a velmi jednoduchou černou koženou bundičku s hlubokým výstřihem. Na hlavě blond chmýří, těkavý bledý obličej, neviditelné obočí. Joyce je okamžitě nesympatická. Přesně ten typ dívky, jejímž životním posláním je lézt ostatním na nervy. Přilepí se na někoho – Joyce nepochybuje, že se na někoho přilepila – a vetře se na večírek k lidem, které nezná, ale kterými podle svého

názoru oprávněně pohrdá. Protože se dovedou (ubože?) bavit a netají se svou buržoustkou pohostinností. (Říká se ještě dneska „buržoust“?)

Nehledě na to, že hostům nikdo nezakazuje kouřit, kde se jim zlíbí. Nikde tu nejsou žádné trapné cedulky, ani v domě. Joyce má najednou po náladě.

„Tommy,“ obrátí se na něj. „Tommy, byl bys tak hodný a odnesl babičce Fowlerové tenhle šál? Myslím, že je jí zima. A tahle citronáda je pro paní Gowanovou. Víš, která to je. Ta s tvou matkou.“

Není na škodu připomenout mu určité vztahy a povinnosti. Tommy ochotně a ladně vyskočí.

„Botticelli,“ říká a bere si od ní šál a sklenici.

„Promiň. Nechtěla jsem vám zkazit hru.“

„Stejně nám to moc nejde,“ říká jeden z povědomých mladenců. Justin. „Vy jste bývali chytřejší.“

„Bývali je správné slovo,“ řekne Joyce. Na chvíli neví, co udělat nebo kam zamířit teď.

Joyce, Tommy a jeho nový přítel Jay umývají v kuchyni nádobí. Večírek skončil. Hosté se loučí, objímají, líbají a srdečně zdraví, někteří si odnášejí talíře s jídlem, které se Joyce nevejde do ledničky. Povadlý salát, šlehačkové zákusky a ďábelská vejce putují do koše. Ďábelská vejce stejně skoro nikdo nejedl. Dnes už nejsou v módě. Příliš mnoho cholesterolu.

„Škoda, je to hrozná pipláčka. Možná lidem připomínají večírky v kostele,“ říká Joyce, když vysypává plnou mísu do popelnice.

„Moje babička je taky dělala,“ řekne Jay. Jsou to jeho první slova určená přímo Joyce, a ta zachytí Tommyho vděčný výraz. I ona cítí vděčnost, byť ji zařadil do jedné kategorie se svou babičkou.

„Pár jsme jich snědli a moc jsme si pochutnali,“ řekne Tommy. Pomáhají jí s Jayem už nejméně půl hodiny, snášejí

sklenice, talíře a příbory roztroušené po celém trávníku, na verandě i v domě na těch nejpodivnějších místech, například v květináčích nebo pod polštáři na pohovce.

Kluci – pro ni jsou to prostě kluci – zručně naplnili myčku, jak by to unavená Joyce sama nesvedla, a napustili do jednoho dřezu horkou vodu se saponátem a do druhého studenou na oplachování sklenic.

„Mohli jsme počkat a dát je do myčky v druhé várce,“ říká Joyce, ale Tommy nesouhlasí.

„Nikdy by tě nenapadlo dát je do myčky, kdybys nebyla po tom, co ses od rána nezastavila, úplně mimo sebe.“

Jay umývá, Joyce utírá a Tommy uklízí. Pořád si pamatuje, kam co v domě patří. Na terase je Matt zabraný do rozhovoru s kolegou z oddělení. Zjevně není tak opilý, jak se z mohutného objímání a nekonečného loučení před chvílí zdálo.

„Možná jsem trochu mimo,“ připouští Joyce. „Momentálně mám sto chutí tohle všechno vyházet a nakoupit umělohmotné kelímky.“

„To je post-večírkový syndrom,“ říká Tommy. „Známa věc.“

„Kdo byla ta dívka v černých šatech?“ zeptá se Joyce. „Jak odešla od té hry?“

„Christie? To byla Christie. Christie O'Dellová. Je provdaná za Justina, ale nechala si své jméno. Justin znáš, vid’?“

„Ovšemže znám Justina. Jenom jsem nevěděla, že se oženil.“

„Ach, jak ti mladí stárnou,“ zavtipkuje Tommy.

„Justinovi je třicet,“ dodá pak. „A ona je možná dokonce starší.“

„Určitě je starší,“ poznamená Jay.

„Vypadá zajímavě,“ řekne Joyce. „Jaká je?“

„Je spisovatelka. Celkem fajn.“

Jay, skloněný nad dřezem, vydá nějaký zvuk, který si Joyce neumí vyložit.

„Občas se chová trochu nafoukaně,“ obrátí se Tommy k Jayovi. „Nemám pravdu? Co myslíš?“

„Dělá, jako by snědla Šalamounovo hovno,“ pronese Jay zřetelně.

„No, právě jí vyšla první kniha,“ poznamená Tommy. „Nepamatuju si název. Jak přežít nebo tak něco, nepřišlo mi to jako dobrý titul. Když ti vyjde první kniha, tak ti to může na chvíli stoupnout do hlavy.“

O pár dní později prochází Joyce na Lonsdale Avenue kolem knihkupectví a zahlédne dívčin obličej na plakátu. A je tam i její jméno: Christie O'Dellová. Na hlavě má černý klobouk a na sobě stejnou černou bundičku jako na večírku. Jednoduchou, vypasovanou, s hlubokým výstřihem. I když v něm prakticky nemá co ukazovat. Dívá se zpřímá do objektivu, ve tváři vážný, ublížený, lehce vyčítavý výraz.

Kde už ji Joyce viděla? Ovšem, na tom večírku. Ale i tam, ač ovlivněna svou pravděpodobně neoprávněnou antipatií, měla pocit, že ten obličej zná.

Nějaká zákyně? Jenže těch žáků bývalo tolik.

Vejde do obchodu a knihu si koupí. *Jak máme žít*. Jen tak, bez otazníku. Prodavačka říká: „Přijďte v pátek mezi druhou a čtvrtou hodinou odpoledne, a můžete si ji nechat od autorky podepsat. Jen neodlepujte tu zlatou nálepku, aby bylo vidět, že jste ji koupila tady.“

Joyce nikdy nechápala ochotu lidí stát ve frontě, aby na okamžik spatřili autora a pak si domů odnesli knihu s podpisem člověka, kterého vlastně neznají. Něco prodavače zdvořile odpoví, může to být ano i ne.

Vlastně ještě neví, jestli si knihu přečte. Má právě rozečteno několik zajímavých životopisů, které jsou určitě víc podle jejího gusta než tohle.

Jak máme žít není román, ale sbírka povídek. Už to je zklamání. Jako by se tím nějak snižoval význam knihy i autora,

který se teprve pokouší vstoupit do bran Literatury, místo aby byl pohodlně zabydlený uvnitř.

Večer si přesto Joyce vezme knihu do postele a spořádaně nalistuje obsah. Asi v polovině sloupce ji zaujme jedno slovo.

„*Kindertotenlieder.*“

Mahler. Známa půda. Povzbuzena najde příslušnou stránku. Někdo, nejspíš sama autorka, název prozíravě přeložil.

„Písně o mrtvých dětech.“

Matt vedle ní si odfrkne.

Joyce ví, že si právě přečetl něco, s čím nesouhlasí, a chce, aby se ho na to zeptala. Vyhoví mu.

„Panebože. To je idiot.“

Joyce si položí rozevřenou knihu na prsa a různými zvuky dává najevo, že ho poslouchá.

Na zadní straně obálky je fotografie autorky, tentokrát bez klobouku. Ani zde se neusmívá, ale spíš mračí, i když ne tak prezíravě. Zatímco Matt hovoří, pokrčí Joyce kolena, aby si o ně mohla knihu opřít a přečíst si několik vět stručného životopisu na obálce.

Christie O'Dellová vyrostla v Rough River, přímořském městečku v Britské Kolumbii. Je absolventkou kursu tvůrčího psaní na místní univerzitě. V současné době žije se svým manželem Justinem a kocourem Tiberiem ve Vancouveru.

Když se Matt dostatečně vypovídá o tom, co je v jeho knize tak idiotského, sklouzne očima na obálku její knihy a řekne: „To je ta dívka, co byla na našem večírku.“

„Ano. Jmenuje se Christie O'Dellová. Je to Justinova manželka.“

„Ona napsala knihu? Co to je?“

„Povídky.“

„Hm.“

Vrátí se ke svému čtení, ale po chvíli se lehce omluvným tónem zeptá: „Jaké jsou?“

„Ještě nevím.“

„Žila s matkou,“ čte Joyce, „v domě mezi horami a mořem –“

Jakmile přečte první slova, pocítí náhlou nechuť číst dál. Anebo nechuť číst tady, vedle svého manžela. Zavře knihu a řekne: „Asi půjdu na chvíli dolů.“

„Vadí ti to světlo? Právě jsem chtěl zhasnout.“

„Ne. Uvařím si trochu čaje. Za chvíli jsem zpátky.“

„To už asi budu spát.“

„Tak dobrou noc.“

„Dobrou.“

Políbí ho a knihu si vezme s sebou.

Žila s matkou v domě mezi horami a mořem. Předtím bydlela u paní Nolandové, pěstounky. Počet dětí, o které se paní Nolandová starala, se v průběhu času lišil, ale vždycky jich bylo hodně. Nejmenší spaly na posteli uprostřed pokoje a starší v postýlkách s žebřinami, rozestavěných kolem dokola postele, aby ti malí nespadli. Ráno je budil zvonek, na který zvonila paní Nolandová, stojící mezi dveřmi. Při druhém zazvonění už museli být všichni vyčůraní, umytí a oblečení a připravení jít na snídani. Pak měli ti větší za úkol pomoci menším ustlat. Někdy se ti nejmenší uprostřed postele počůrali, protože nestačili včas přelézt přes ty větší ven. Někteří ze starších na ně žalovali, ale jiní starší byli hodní a jenom stáhli z postelí prostěradla, aby uschla, a někdy večer, když si šli všichni zase lehnout, nebyly postele ještě docela suché. To bylo to hlavní, co si pamatovala o paní Nolandové.

Potom bydlela zase s matkou, a ta ji každý večer brala s sebou do protialkoholní poradny. Musela ji tam brát, protože ji neměla u koho nechat. V poradně byla pro děti krabice s legem, ale hraní s legem ji moc nebavilo. Když se pak začala

ve škole učit hrát na housle, brala si housličky do poradny s sebou. Hrát na ně nemohla, ale musela je mít stále na očích, protože je měla ze školy jen vypůjčené. Někdy, když tam lidi mluvili moc nahlas, mohla cvičit aspoň potichu.

Hodiny houslí se konaly ve škole. Kdo nechtěl hrát na nějaký nástroj, mohl třeba jen cinkat na triangel, ale učitelka byla radši, když si žáci vybrali něco těžšího. Učitelka byla vysoká a měla dlouhé hnědé vlasy, které nosila vzadu svázané do ohonu. Voněla jinak než ostatní učitelky. Některé používaly voňavku, ale tahle nikdy. Byla cítit vůni dřeva nebo kouře z kamen nebo stromů. Později holčička usoudila, že takhle voní cedrové třísky. Když pak začala její matka pracovat u učitelčina manžela, voněla podobně, i když ne úplně stejně. Rozdíl byl hlavně v tom, že její matka voněla dřevem, kdežto učitelka dřevem a hudbou.

Holčička nebyla příliš nadaná, ale snažila se. Nedělala to proto, že by milovala hudbu. Dělala to proto, že milovala paní učitelku.

Joyce odloží knihu na kuchyňský stůl a znovu se zadívá na fotografii autorky. Je v té tváři něco z Edie? Vůbec nic, ani v tvaru obličeje, ani ve výrazu.

Joyce vstane, podá si brandy a nalije si trochu do čaje. Pátrá v paměti, jestli si vzpomene, jak se Ediina dcera jmenovala. Určitě to nebyla Christie. Vůbec si nevybavuje, že by ji Edie někdy přivedla do domu. A ve škole měla několik žákyň, které hrály na housle.

Holčička nemohla být tak docela bez nadání, protože jinak by jí Joyce doporučila nějaký snazší nástroj. Ale nemohla být ani kdovíjak talentovaná – což ostatně píše sama –, to by si ji Joyce pamatovala.

Bezejmenná tvář. Dítě bez tváře. I když v tom dívčím obličejí, v tom obličejí mladé ženy bylo něco, co bylo Joyce povědomé.

Nemohla se třeba objevit v domě, když Edie přišla Jonovi pomáhat v sobotu? Nebo některý jiný den, když k nim Edie zašla jakoby na návštěvu, ne přímo pracovat, ale jen Jona při práci sledovat a být po ruce, kdyby bylo třeba. Sedět na židli a dívat se, co dělá, a být jim na obtíž, když si mohli s Joyce v jejím vzácném volném dni konečně popovídat.

Christine. No ovšem. Jmenovala se Christine. To jde snadno zkrátit na Christie.

Christine musela být nějakým způsobem svědkem jejich sblížení, kdy Jon zřejmě chodil k nim do bytu, tak jako Edie chodila k nim do domu. Možná si Edie dceru předem otukávala:

Jak se ti líbí Jon?

Jak se ti líbí u Jona?

Nebylo by prima bydlet u něj?

Maminka a Jon se mají moc rádi, a když se mají dva lidi tak moc rádi, chtějí bydlet spolu. Tvoje paní učitelka na housle a Jon se nemají tak rádi jako maminka a Jon, takže maminka bude bydlet s Jonem v jeho domě a paní učitelka se odstěhuje do bytu ve městě.

Nesmysl: Edie by se nikdy k podobnému žvanění nesnížila, aspoň to se jí musí nechat.

Joyce je přesvědčená, že ví, jak povídka skončí. Holčička se zmítá mezi hrátkami a falešnými iluzemi dospělých a neví kudy kam. Když ale znovu otevře knihu, o záměně domova tam skoro není zmínka.

Všechno se točí kolem toho, jak je holčička zamilovaná do paní učitelky.

Čtvrtek, kdy mívá hodinu houslí, je nejdůležitější den v týdnu, a jestli je šťastný nebo nešťastný, závisí výhradně na tom, jak dobře se jí podaří na hodině zahrát a jestli to paní učitelka ocení. Obě možnosti jsou téměř stejně nesnesitelné. Učitelka se může ovládat a laskavými žerty maskovat svou únavu nebo zklamání. Holčička je zoufalá. Anebo je učitelka nečekaně veselá a spokojená.

„Výborně, výborně. Dnes jsi se opravdu vyznamenala.“
A holčička je tak šťastná, až ji z toho rozbolí břicho.

Pak jednou ve čtvrtek zakopne na hřišti a odře si koleno. Učitelka jí odřeninu vymyje hadříkem namočeným v teplé vodě a pak náhle zjihlým hlasem říká, že taková bolístka vyžaduje útěchu, a sáhne pro miskou s bonbóny, kterými odměňuje nejmenší žáčky.

„Jaký máš nejradši?“

Holčička v posvátné úctě špitne: „Já nevím.“

Změnilo se něco? Protože je jaro a blíží se příprava na koncert?

Holčička má pocit, že je vyvolená. Bude hrát na koncertě sólo. To znamená, že musí zůstat každý čtvrtek ve škole a cvičit, takže nestíhá školní autobus, kterým jezdí z města k domu, kde teď s maminkou bydlí. Musí ji vozit učitelka. Cestou se holčičky zeptá, jestli má z vystoupení trému.

Trochu.

V tom případě, říká učitelka, se musí naučit myslet na něco opravdu hezkého. Třeba na to, jak na obloze letí ptáci. Kterého ptáka má nejradši?

Už zase. Holčička neví, neumí si vybrat jednoho nejoblíbenějšího. Pak řekne: „Vránu?“

Učitelka se zasměje. „Dobře. Výborně. Tak myslí na vránu. Těsně předtím, že začneš hrát, si vzpomeň na vránu.“

A pak, snad jako omluvu za svůj smích a protože cítí, že se holčička stydí, navrhně, aby se šly do Willingdonského parku podívat, jestli už prodávají zmrzlinu.

„Mají o tebe strach, když nejdeš ze školy rovnou domů?“

„Vědí, že jsem s vámi.“

Stánek se zmrzlinou má otevřeno, i když výběr je dost chudý. Ještě nemají ty nejzajímavější příchutě. Holčička požádá o jahodovou, tentokrát si dá záležet, aby měla odpověď připravenou, i když je celá bez sebe vzrušením a blahem. Učitelka si jako většina dospělých poručí vanilkovou. Přitom

vtipkuje s prodavačem a pobízí ho, ať si pospíší a nezapomene na rum a rozinky, jinak ho nebude mít ráda.

A tady se možná něco změní podruhé. Když holčička slyší učitelku mluvit tímhle vyzývavým tónem, skoro jako mluví velké dívky, najednou se uklidní. Od té chvíle už není tak ochromená bezmezným obdivem, i když je pořád stejně blažená. Odjedou autem do přístavu, kde se dívají na kotvící čluny, a učitelka říká, že vždycky chtěla bydlet na hausbótu. Vidí, že by to bylo prima, říká, a holčička samozřejmě souhlasí. Vybírají si jeden, který se jim líbí. Je vyrobený podobácku a natřený světle modrou barvou, má řadu malých oken a v nich květináče s muškáty.

To je dovede k hovoru o domu, kde teď holčička bydlí a kde předtím bydlela paní učitelka. I potom se na dalších projíždkách k tomuto tématu často vrací. Holčička říká, že je ráda, že má vlastní pokoj, ale nelíbí se jí, jak je venku tma. Někdy má pocit, že za oknem slyší divoká zvířata.

Jaká divoká zvířata?

Medvědy, pumy. Maminka říká, že žijí v lese, a proto že tam nesmí chodit.

„A ty neutíkáš k mamince do postele, když je slyšíš?“

„To nesmím.“

„Bože můj, proč?“

„Protože tam je Jon.“

„A co si o těch medvědech a pumách myslí Jon?“

„Že jsou to jen jeleni.“

„A nezlobil se na tvou maminku za to, co ti řekla?“

„Ne.“

„On se nikdy nezlobí, vidí?“

„Jednou se trochu zlobil. Když jsme mu s maminkou vylily do dřezu všechno víno.“

Učitelka říká, že je škoda mít z lesa strach. Jsou tam hezké procházky, říká, kde se člověk žádných divokých zvířat bát nemusí, zvlášť když dělá hluk, což obvykle lidé v lese dělají.

Zná tam bezpečné cesty a taky umí pojmenovat všechny rostliny, které právě teď začínají kvést. Fialky. Sasanky. Podléšky. Sněženky a bledule. Čokoládové lilie.

„Myslím, že mají nějaké jiné správné jméno, ale mně se líbí říkat jim čokoládové lilie. Úplně se mi na ně sbíhají sliny. Samozřejmě ne proto, že tak chutnají, ale protože tak vypadají. Jsou hnědé jako čokoláda, s červenými žilkami, jako od nějakých rozmáčknutých bobulí. Jsou dost vzácné, ale já znám místo, kde rostou.“

Joyce znovu odloží knihu. Teď, teď to konečně začíná být napínavé, začíná tušit, k jaké hrůze se schyluje. Nevinné dítě a zvrhlý dospělý, perverzní zrůda. To se dalo čekat. To je přece dnes v módě, bez toho se žádné umění neobejde. Les, jarní kvítí. Sem autorka naroubuje svou ohavnou fantazii na osoby a situaci, kterou si vypůjčila ze skutečného života, protože je příliš líná něco si vymyslet, ale nezdráhá se ublížit.

Něco z toho totiž určitě je pravda. Joyce si vzpomíná na věci, které už dávno zapomněla. Jak vozila Christine domů, ale nikdy ji nevnímala jako Christine, vždycky jen jako Ediiino dítě. Jak nemohla zajet až před dům, protože by se tam s autem neobrátila, ale nechala holčičku vystoupit u silnice a pak jela ještě asi půl míle až k místu, kde se mohla otočit. Vůbec si nevzpomíná na zmrzlinu. Ale v přístavu opravdu kotvil úplně stejný hausbót. I ty květiny a záludné otázky kladené holčičce – to všechno může být pravda.

Musí to dočíst. Ráda by si nalila ještě trochu brandy, ale ráno v devět mají ve škole zkoušku.

Nic takového. Znovu se spletla. Les a čokoládové lilie z povídky mizí a koncert je zmíněn jen zběžně. Škola končí. A v neděli po posledním školním týdnu se holčička vzbudí brzy ráno. Před domem slyší učitelčin hlas. Přistoupí k oknu. Učitelka sedí v autě se staženým okénkem a mluví s Jonem.

Za autem je malý přívěsný vozík. Jon je bos, bez košile, má na sobě jen džínsy. Volá na holčiččinu matku, ta vyjde z kuchyňských dveří a udělá několik kroků ven, ale nejde až k autu. Má na sobě Jonovu košili, kterou nosí místo županu. Zásadně nosí dlouhé rukávy, aby schovala tetování.

Rozhovor se točí kolem čehosi v bytě, co Jon slíbí vyzvednout. Učitelka mu hodí klíče. Jon a matka mluví jeden přes druhého a naléhají na ni, aby si vzala ještě nějaké věci. Učitelka se jen nepříjemně zasměje a řekne: „Všechno je vaše.“ Konečně Jon říká: „Prima, tak ahoj,“ a učitelka opakuje: „Ahoj,“ a matka neříká nic, co by holčička slyšela. Učitelka se stejně jako předtím zasměje a Jon jí radí, jak se má s autem a přívěsem před domem otočit. V té chvíli už holčička utíká v pyžamu dolů, i když ví, že učitelka asi nemá náladu se s ní právě teď bavit.

„Zrovna ses s ní minula,“ říká holčičce matka. „Spěchala, aby stihla přívoz.“

Zazní klakson; Jon zvedne ruku. Pak přejde prostranství před domem a řekne matce: „To bychom měli.“

Holčička se zeptá, jestli se paní učitelka vrátí, a on odpoví: „Nejspíš ne.“

Další půl stránky zabírá popis toho, jak holčička postupně začíná chápat, o co tady jde. Dospívá a vybavuje si určité otázky, zdánlivě nahodilé vyzvídání. Informace – upřímně řečeno celkem k ničemu – o Jonovi (kterému neříká Jon) a její matce. Kdy ráno vstávají? Co rádi jedí a vaří spolu někdy? Co poslouchají v rádiu? (Nic – koupili si televizi.)

Co tím učitelka sleduje? Doufá, že se dozví něco pohoršujícího? Anebo chce slyšet cokoli, potřebuje být v kontaktu s někým, kdo s těmi dvěma spí pod stejnou střechou, jí u stejného stolu, je jim denně nablízku?

To se holčička nikdy nedozví. Může jen pochopit, jak málo záleželo na ní samotné, jak byla ve svém bezelstném okouzlení využita, jaká byla chudinka. Ten pocit v ní vyvolává

hořkost. Hořkost a také hrdost. Říká si, že už nikdy se nenechá takhle zneužít.

Ale pak se něco stane. A tady přichází překvapivá pointa. Jednoho dne se její pocity vůči učitelce a tomuto období jejího dětství změní. Neví přesně, kdy a jak k tomu došlo, ale uvědomuje si, že vzpomíná-li na tuhle dobu, nepřipadá si zklamaná a podvedená. Vzpomíná na hudbu, které se s takovým utrpením učila (nakonec samozřejmě hry na housle nechala, ještě před pubertou). Vzpomíná na chvíle vzrušujícího očekávání, na záblesky štěstí, na podivná a krásná jména lesních květin, které nakonec nikdy neviděla.

Láska. Je za ni vděčná. A říká si, jak je to na světě podivně a nespravedlivě zařízeno, může-li velké štěstí jednoho člověka – být dočasné a prchavé – pocházet z velkého neštěstí druhého.

Přesně tak, pomyslí si Joyce. Přesně.

V pátek odpoledne se vypraví do knihkupectví. Má s sebou knihu, kterou si chce nechat podepsat, a taky malou bonboniéru. Postaví se do fronty. Trochu ji překvapí, kolik přišlo lidí. Ženy v jejím věku, ženy starší i mladší. Několik mužů, kteří jsou všichni mladší, někteří doprovázejí své přítelkyně.

Prodavačka ji pozná.

„To jsem ráda, že jste přišla,“ řekne. „Četla jste recenzi v *Globu*? Páni.“

Joyce je nervózní, dokonce se trochu chvěje. Dělá jí potíže promluvit.

Prodavačka postupuje kolem fronty a vysvětluje, že dnes se podepisují jen knihy Christie O'Dellové zakoupené v tomto obchodě. Bohužel nemůže přijmout ani antologii s jednou z autorčiných povídek.

Žena stojící před Joyce je vysoká a ramenatá, takže Joyce na Christine nevidí, dokud se žena neskloní, aby položila

knihu na podpisový stůl. Konečně spatří mladou ženu, která se vůbec nepodobá dívce z plakátu nebo večírku. Černý oděv je pryč, stejně jako černý klobouk. Christie O'Dellová má na sobě hedvábné sáčko z růžového brokátu s klopami pošíťmi zlatými korálky. Pod ním má jemný růžový živůtek. Na vlasech čerstvý nazlátlý přeliv, v uších zlaté kroužky a na krku vlasově tenký zlatý řetízek. Rty se jí lesknou jako okvětní plátky a na víčkách se třpytí zlaté stíny.

Jistě – kdo by si chtěl koupit knihu, kterou napsala nějaká nešťastnice nebo šmudla?

Joyce si předem nepřipravila, co jí řekne. Doufá, že ji něco napadne.

Znovu mluví prodavačka.

„Máte knihu otevřenou na straně, kde ji chcete podepsat?“

Joyce musí na chvíli odložit bonboniéru. Cítí, jak se jí stahuje hrdlo.

Christie O'Dellová k ní zvedne zrak a usměje se – s naučenou srdečností a profesionálním odstupem.

„Chcete tam celé jméno?“

„Stačí Joyce.“

Čas, který má k dispozici, rychle ubíhá.

„Narodila jste se v Rough River?“

„Ne,“ odpoví Christie s lehkým rozladěním nebo přinejmenším ubere na zářivosti svého úsměvu. „Nějaký čas jsem tam bydlela. Chcete tam datum?“

Joyce uchopí bonboniéru. V cukrárně Le Bon Chocolatier měli na výběr z různých čokoládových květů, ale neměli lilie. Jen růže nebo tulipány. Koupila tedy tulipány, které jsou vlastně lilím docela podobné. Obojí jsou cibuloviny.

„Chtěla bych vám poděkovat za *Kindertotenlieder*“, vyhrkne rychle, takže skoro spolkně dlouhé slovo. „Byla jsem opravdu dojatá. A přinesla jsem vám dárek.“

„Krásná povídka, vidíte,“ prodavačka jí vezme bonboniéru z ruky. „Já se toho ujmu.“

„Není v tom bomba,“ řekne Joyce a krátce se zasměje. „Jen čokoládové lilie. Vlastně tulipány. Lilie neměli, tak jsem koupila tulipány. Ty mi připadaly místo nich nejlepší.“

Všimne si, že se prodavačka neusmívá, ale přísně si ji prohlíží. Christie O'Dellová řekne: „Děkuji.“

V její tváři není ani stopa po poznání. Nepoznává Joyce z let prožitých v Rough River ani z večírku před čtrnácti dny. Skoro by se dalo říct, že nepoznává ani název své vlastní povídky. Jako by s ní neměla vůbec nic společného. Jako by to bylo něco, co ze sebe setřásla a nechala ležet v trávě.

Sedí za stolem a vepisuje do knihy své jméno, jako by se na tomhle světě nechtěla znát k ničemu jinému než svému podpisu.

„Hezky se s vámi povídalo,“ říká prodavačka a dál se dívá na bonboniéru, kterou slečna v cukrárně ovázala nakroucenou žlutou stužkou.

Christie O'Dellová zvedne zrak, aby pozdravila další osobu v řadě, a Joyce se konečně vzchopí a postoupí dál dřív, než se na ni soustředí pobavená pozornost okolí a kdoví, možná i policie.

Cestou nahoru do kopce po Lonsdale Avenue se postupně vzpamatovává. Možná o tom ještě bude někdy jako o zábavné příhodě vyprávět. Ani by ji to moc nepřekvapilo.

NA WENLOCKÉM SRÁZU

Každé léto nás jezdil na farmu navštěvovat bratranec mé matky, svobodný mládenec. Jezdila s ním i jeho matka, teta Nell Bottsová. Bratranec se jmenoval se Ernie Botts. Byl to vysoký, růžolící muž s dobromyslným výrazem v širokém obličejí, završeném hned nad čelem kšticí kudrnatých plavých vlasů. Ruce i nehty měl čistě vymydlené a v bocích byl trochu při těle. Potají – když u toho nebyl – jsem mu říkala Ernie Buřtík. Byla jsem malinko zlomyslná.

Ale nemyslela jsem to špatně. Vůbec ne. Po smrti tety Nell k nám přestal jezdit, ale posílal pohlednice k Vánocům.

Když jsem pak odešla studovat na univerzitu do Londonu, kde Ernie bydlel, zavedl takový zvyk, že mě zval každou druhou neděli na večeři. Připadalo mi to docela normální, protože byl můj příbuzný – nemusel řešit otázku, jestli se hodí, abychom spolu trávili čas. Bral mě vždycky do stejného podniku, restaurace Old Chelsea, která se nacházela v prvním patře s výhledem na Dundas Street. Byly tam sametové závěsy a na stolech bílé ubrusy a lampy s růžovými stínítky. Jídlo bylo pravděpodobně dražší, než si mohl dovolit, ale o tom jsem vůbec nepřemýšlela, protože jsem si jako venkovské děvče myslela, že muži ve městě, kteří chodí každý den v obleku a mají tak čisté nehty jako on, jsou na tom natolik dobře, že je pro ně takovýhle luxus běžná věc.

A tak jsem si vybírala ta nejexotičtější jídla, jako například kuřecí *vol au vent* nebo kachnu *à l'orange*, zatímco on si

vždycky objednal rostbíf. Zákusky vozila obsluha až ke stolu na servírovacím vozíku. Většinou nabízeli kokosový dort, košíčky s pudinkovým krémem zdobené i mimo sezónu jahodami nebo čokoládové trubičky se šlehačkou. Vždycky mi hrozně dlouho trvalo, než jsem si vybrala, jako když se pětileté děcko nemůže rozhodnout mezi různými příchutěmi zmrzliny, a pak jsem musela celé pondělí držet hladovku, jak jsem byla přecpaná.

Ernie vypadal moc mladě na to, aby mohl být můj otec. Doufala jsem, že nás neuvidí nikdo ze školy, aby si snad nemysleli, že s ním chodím.

Zajímal se, na jaké chodím přednášky, a vážně příkyvoval, když jsem mu řekla nebo připomněla, že mým hlavním oborem je angličtina a filozofie. Ani neobracel oči k nebi jako lidi u nás doma. Prohlásil, že si velmi váží vzdělání a dodnes ho mrzí, že sám neměl dost prostředků, aby v něm po střední škole pokračoval. Místo toho si našel zaměstnání u státních železnic jako pokladní. Nakonec se vypracoval až na revizora.

Rád četl vážné knihy, ale nemohl tím nahradit univerzitní studium.

Byla jsem si víc než jistá, že jeho představě vážných knih odpovídají zkrácená vydání Reader's Digestu, a abych odvedla řeč od svého studia, vyprávěla jsem mu o mém podnájmu. Univerzita tehdy neměla vlastní kolej, a tak jsme všichni bydleli v různých podnájmech a laciných bytech nebo studentských ubytovnách. Můj pronajatý pokoj byl v podkroví starého domu a byl sice dost prostorný, ale o to méně místa v něm bylo na výšku. Dříve sloužil jako byt služebné, a tak měl vlastní koupelnu. V prvním patře bydlely dvě stipendistky posledního ročníku moderních jazyků. Jmenovaly se Kay a Beverly. A v přízemí, kde měly místnosti vysoké stropy, ale byly nepříjemně přeplácené, bydlel student medicíny, který věčně nebyl doma, a jeho žena Beth, která byla naopak doma pořád, protože se starala o dvě malé děti.

Beth byla paní domácí a vybírala činži a mezi ní a dívkami z prvního patra často docházelo k hádkám kvůli tomu, že si v koupelně perou a suší prádlo. Když byl medik doma, musel někdy chodit do koupelny do patra, protože ta v přízemí byla plná dětských věcí, a Beth říkala, že by ho neměly obtěžovat do obličeje visící punčochy a jiné intimnosti. Kay a Beverly namítaly, že než se nastěhovaly, měly slíbenou vlastní koupelnu.

Radši jsem se s Erniem bavila o takovýchhle věcech, a on se jen lehce začervenal a prohlásil, že to měly chtít písemně.

Kay a Beverly mě dost zklamaly. Moderní jazyky sice studovaly poctivě, ale jinak se svými řečmi a zájmy nijak nelišily od děvčat, která pracovala třeba v bance nebo kanceláři. Natáčely si vlasy na natáčky a v sobotu si lakovaly nehty, protože večer měly schůzku se svými mládenci. V neděli si pak musely ošetřovat tváře pleťovým mlékem, jak je měly odřené od jejich vousů. Ani jeden z mláďenců se mi nezamlouval a nechápala jsem, co na nich vidí.

Kay a Beverly se mi svěřily, jak si kdysi pošetile představovaly, že budou pracovat jako tlumočnice pro OSN, ale teď spíš počítaly s tím, že půjdou učit na střední školu a s trochou štěstí se vdají.

Taky mi poskytovaly různé rady, o něž jsem nestála.

Našla jsem si brigádu v menze. Sklízela jsem ze stolů použité nádobí, ukládala je na pojízdný vozík a prázdné stoly pak utírala hadrem. Kromě toho jsem taky rovnala jídlo do polic, ze kterých si je studenti sami brali.

Kay a Beverly tvrdily, že to nebyl dobrý nápad.

„Žádný kluk tě nepozve na rande, když tě uvidí dělat takovouhle práci.“

Když jsem to řekla Erniemu, zeptal se: „A cos jim odpověděla?“

Vysvětlila jsem jim, že s někým, kdo by si něco takového myslel, bych stejně na rande jít nechtěla, takže co?

To se Erniemu líbilo. Celý se rozzářil a zašermoval rukama ve vzduchu.

„Výborně,“ zvolal. „To je naprosto správný postoj. Poctivá práce. Nikdy neposlouchej nikoho, kdo by tě chtěl ponižovat, když děláš poctivou práci. Prostě si dělej svoje a nevšímej si jich. Zachovej si svou hrdost. A komu se to nelíbí, tomu řekni, ať se jde bodnout.“

Jeho proslov, spravedlivým souhlasem zářící široký obličej a křečovitá nadšená gesta ve mně poprvé vyvolaly pochyby a mlhavé podezření, že na tom jejich varování přece jenom může být něco pravdy.

Večer jsem našla pod dveřmi lísteček se vzkazem, že se mnou chce Beth mluvit. Bála jsem se, že to bude kvůli kabátu, který jsem si nechala uschnout přehozený přes zábradlí, nebo že na schodech moc dupu, když se její manžel Blake (někdy) a děti (pořád) potřebují ve dne vyspat.

Otevřela mi a já jsem spatřila obraz bídy a utrpení, v němž podle všeho celé dny žila. Ze sušáku pod stropem visely mokré pleny a kysele čpící dupačky a v bublajícím hrnci na sporáku se vyvařovaly dětské láhve. Na oknech se srážela pára, na židlích se povalovaly vlhké utěrky a umolousané plyšové hračky. Větší dítě cloumalo tyčkami ohrádky – do níž ho Beth evidentně právě strčila – a ukřivděně ječelo a mimino sedělo ve vysoké židličce a kolem pusy a na bradě mělo jako vyrážku rozmazanou jakousi dýňovitě oranžovou kaši.

Beth na mě nad tím vším hleděla a v plochém obličejíku měla přísný a povýšený výraz, který jako by říkal, že jen málokdo je schopen zvládnout takovou spoušť tak zdatně jako ona, byť si toho okolní svět vůbec neváží.

„Vzpomínáš si, když ses nastěhovala,“ řekla a zesílila hlas, aby překřičela batole, „když ses nastěhovala, jak jsem ti řekla, že je tam nahoře dost místa pro dva lidi?“

Na výšku moc ne, chtělo se mi poznamenat, ale Beth nečekala a rovnou mi oznámila, že se ke mně nastěhuje další spolubydlící. Bude tu vždycky jen od úterka do pátku. Prý bude chodit na univerzitu na nějaké přednášky.

„Blake tam dnes večer vynese gauč. Ta studentka ti nezabere moc místa. Předpokládám, že si ani nepřinese moc věcí – bydlí ve městě. Teď jsi to měla šest týdnů celé jen pro sebe a budeš to tak mít dál o víkendech.“

O slevě na nájemném nepadlo ani slovo.

Nina opravdu nepotřebovala moc místa. Byla drobná a pohybovala se uvážlivě – nikdy si neotloukala hlavu o trámy jako já. Spoustu času jen tak seděla se zkříženýma nohama na gauči, světle hnědé vlasy jí spadaly do obličeje a japonské kimono volně splývalo přes bílé, skoro dětské prádlo. Oblečení měla moc hezké – plášť z velbloudí srsti, kašmírové svetříky, skládanou skotskou sukni s velkým stříbrným špendlíkem. Jako ze žurnálu s podtitulkem „Modely pro mladou studentku začínající nový univerzitní život“. Ve chvíli, kdy přišla ze školy domů, však tenhle oděv vyměnila za kimono. Většinou se vůbec neobtěžovala něco pověsit. Já jsem si taky školní věci hned po příchodu svlékala, jenže v mém případě to bylo proto, že jsem si chtěla blůzu nebo svetr zachovat pokud možno čisté, a tak jsem je hned pečlivě pověsila na ramínko. Večer jsem doma chodila v županu. Večeři, která byla součástí mého platu, jsem si snědla už odpoledne na koleji a Nina taky zřejmě večeřela jinde, i když jsem netušila kde. Možná měla jen to, co pak jedla celý večer – mandle a pomeranče a zásobu čokoládových bonbónů v červeném, zlatém nebo fialovém staniolu.

Zeptala jsem se jí, jestli v tom lehkém kimonu nenastydne.

„Hele,“ řekla a vzala mě za ruku a položila si ji na krk. „Mně je pořád teplo.“ Opravdu měla kůži teplou. Její plet dokonce i na pohled působila dojmem, že je teplá, i když

Nina tvrdila, že je jenom opálená a že už to bledne. Kromě teplé pokožky jsem si u ní taky všimla zvláštní oříškové nebo jakoby kořeněné vůně, která nebyla nepříjemná, ale nebyla to vůně těla, které se pravidelně koupe nebo sprchuje. (Já jsem taky nevoněla pořád svěže, protože u Beth bylo pravidlem koupat se jen jednou týdně. V té době se jednou týdně koupala většina lidí a mám pocit, že všude bylo víc všelijakých lidských pachů, navzdory pudru a krupičkovitým tuhým deodorantům.)

Večer jsem si obvykle dlouho četla. Myslela jsem, že se spolubydlící v jednom pokoji to bude horší, ale Nina mi vůbec nevadila. Loupala si své pomeranče a bonbóny a vykládala si pasiáns. Když se musela trochu natáhnout, aby přemístila kartu, vydala občas tichý zvuk, krátké zafunění nebo heknutí, jako by si chtěla ulevit při nějaké změně polohy, ale vlastně jí byla ta námaha příjemná. V podstatě byla se vším spokojená, a když byla ospalá, klidně se uložila ke spánku i při světle. A protože jsme neměly žádnou zvláštní potřebu spolu mluvit, začaly jsme si brzy povídat o tom, co jsme dosud prožily.

Nině bylo dvaadvacet a od svých patnácti let toho zažila až dost.

Nejdřív si nechala udělat dítě (takhle to řekla) a provdala se za jeho otce, který nebyl o mnoho starší než ona. To se odehrálo v jednom městě kdesi u Chicaga. Město se jmenovalo Laneyville a kluci mohli sehnat práci jen u mlátičky nebo v opravně zemědělských strojů a děvčata jen jako prodavačky v obchodě. Nina chtěla být kadeřnicí, ale na to by se musela někde vyučit. V Laneyvillu nebydlela vřdycky, ale žila tu její babička a Nina bydlela u ní, protože otec jí zemřel, matka se znovu provdala a otčím Ninu vyhodil z domu.

Měla pak ještě druhé dítě, taky chlapce. Jejímu manželovi údajně slíbili práci v jiném městě, a tak tam odjel a domluvili se, že pro Ninu pošle, ale nikdy to neudělal. Nina nechala obě děti u babičky a vypravila se autobusem do Chicaga.

Cestou se seznámila s jistou Marcy, která taky mířila do Chicaga. Jela za jedním známým, který tam vlastnil restauraci a mohl by je zaměstnat. Jenže když přijely do Chicaga a zmíněnou restauraci našly, ukázalo se, že mu nepatří, že tam jenom kdysi pracoval a před časem dal výpověď. Skutečný majitel restaurace měl nahoře volný pokoj, který jim pronajal výměnou za to, že mu budou každý večer v podniku uklízet. Na záchod musely chodit dolů do lokálu, ale přes den tam nesměly být moc dlouho, protože byl pro zákazníky. Pokud si potřebovaly něco vyprat, musely počkat až po zavírací době.

Skoro se nevyspaly. Sprátelily se s barmanem z podniku odnaproti – byl trochu divný, ale hodný a zadarmo jim naléval zázvorovou limonádu. Tam se také seznámily s chlapíkem, který je pozval na večírek a pak byly zvány i na další večírky, a právě v té době se Nina seznámila s panem Purvisem. Vlastně to byl on, kdo jí začal říkat Nina. Předtím se jmenovala June. A pak se nastěhovala do jeho domu v Chicagu.

Nějaký čas čekala na vhodnou chvíli, než se zmíní o svých synech. Dům pana Purvise byl tak velký, že si myslela, že by mohli bydlet s nimi. Když to ale navrhla, pan Purvis prohlásil, že děti nesnáší. A taky si nepřál, aby někdy otěhotněla. Přesto k tomu nějak došlo a pak společně odjeli do Japonska, kde jí pan Purvis zařídil potrat.

Až do poslední minuty s tím byla Nina smířená, ale pak si to rozmyslela. Oznámila mu, že si chce dítě nechat.

Dobrá, souhlasil pan Purvis. Zaplatí jí cestu zpátky do Chicaga a pak si může jít po svých.

Tou dobou už se trochu vyznala, a tak si našla místo, kde se o nastávající matky starají, dokud neporodí a nenabídnou dítě k adopci. Narodila se jí holčička a Nina ji pojmenovala Gemma a rozhodla se, že si ji nechá.

Znala se s další dívkou, která tam taky porodila a dítě si nechala, a dohodly se, že si najdou zaměstnání na střídavé směny, budou bydlet spolu a starat se o svá miminka. Našly

si podnájem, který si mohly dovolit, a taky zaměstnání – Nina pracovala v baru – a všechno fungovalo skvěle. A pak jednou před Vánocemi – Gemmě bylo osm měsíců – přišla Nina z práce a našla druhou matku napůl opilou v posteli s nějakým chlapem a Gemmu rozpálenou horečkou a tak vysílenou, že ani neplakala.

Zabalila ji do deky a odvezla taxíkem do nemocnice. Ulice byly v téhle předvánoční době ucpané, a když konečně doražily do nemocnice, řekli jim, že to z jakéhosi důvodu není ta správná a poslali je jinam, a cestou dostala Gemma křeče a zemřela.

Nina jí chtěla vypravit opravdový pohřeb, ne ji nechat jen tak přifařit k nějakému nemajetnému starci (což slyšela, že se se zemřelými dětmi dělá, když jsou pozůstalí bez peněz), a tak vyhledala pana Purvise. Byl k ní vlídnější, než čekala, a zaplatil rakev a celý obřad a taky náhrobek s Gemminým jménem, a když bylo po všem, přijal Ninu zpátky. Odvezl ji na dlouhý výlet do Londýna a do Paříže a na spousty dalších míst, aby ji rozveselil. Po návratu pak opustil svůj dům v Chicagu a odstěhovali se sem. Patří mu tady nějaké nemovitosti na venkově a taky dostihové koně.

Zeptal se jí, jestli by si nechtěla doplnit vzdělání, a Nina souhlasila. Navrhl jí, aby si vybrala nějaké přednášky a zkusila, co by se jí líbilo. Řekla mu, že by ráda žila část týdne jako jiní obyčejní studenti a taky se tak oblékala a studovala, a on řekl, že by se to snad dalo zařídit.

Když jsem poslouchala, co všechno prožila, připadala jsem si jako husa.

Zeptala jsem se jí, jak se jmenuje pan Purvis křestním jménem.

„Arthur.“

„Proč mu tak neříkáš?“

„Neznělo by to přirozeně.“

Nina nesměla chodit večer nikam ven, jediné do školy, pokud se tam konala nějaká zvláštní akce jako třeba divadelní představení nebo koncert. Obědvat a večerět měla také jen ve škole, i když, jak už jsem řekla, nevím, jestli to někdy dělala. K snídani jsme si obvykle daly doma nescafé a k tomu den staré koblihy, které jsem nosila z menzy. Panu Purvisovi se to moc nezamlouvalo, ale smířil se s tím jako se součástí Nininy verze života univerzitní studentky. Pokud měla aspoň jedno teplé jídlo denně a jako druhé jídlo sendvič a polévku, byl spokojen, a Nina mu to nerozmlouvala. Zjistila si vždycky, co bylo ve škole na jídelníčku, aby mu mohla ohlásit, že měla párek nebo sekaný řízek a večer sendvič s lososem nebo vajíčkovým salátem.

„Jak by se dozvěděl, kdybys někam šla?“

Nina se svým obvyklým tichým povzdechem či slastným zamručením vstala a přistoupila k podkrovnímu oknu.

„Pojď se podívat,“ vyzvala mě. „Ale neodhrnuj záclonu. Vidíš?“

Ne přesně naproti, ale o několik domů dál stálo zaparkované černé auto. Světlo pouliční lampy ozařovalo bílé vlasy osoby za volantem.

„Paní Winnerová,“ řekla Nina. „Bude tu do půlnoci. Nebo ještě déle, nevím. Kdybych šla ven, pověsí se mi na paty a pak za mnou pojede zase zpátky.“

„Co kdyby usnula?“

„Ta neusne. A i kdyby, jakmile bych se o něco pokusila, v tu ránu bude vzhůru.“

Abychom paní Winnerovou trochu pocvičily, jak řekla Nina, vyšly jsme si jednou navečer z domu a zamířily autobusem do městské knihovny. Z okna autobusu jsme sledovaly, jak dlouhá černá limuzína zpomaluje a otálí u každé zastávky a pak zase přidává a drží se těsně za námi. Ke knihovně jsme musely dojít blok pěšky a paní Winnerová nás předjela,

zaparkovala kousek za hlavním vchodem a pozorovala nás – o tom jsme byly přesvědčené – ve zpětném zrcátku.

Chtěla jsem si půjčit *Šarlatové písmeno*, které jsme probírali v jednom semináři. Nemohla jsem si dovolit koupit vlastní výtisk a v univerzitní knihovně byly všechny exempláře vypůjčené. Pak jsem taky měla v úmyslu půjčit pro Ninu nějakou publikaci se zjednodušenými přehledy historických dat.

Nina si na všechny zvolené předměty učebnice koupila. A taky sešity a pera – nejdražší plnicí pera, jaká se tehdy prodávala – v pečlivě sladěných barvách. Červený sešit na Středomo-americké předkolumbovské civilizace, modrý na Romantické básníky, zelený na Viktoriánský a georgiánský anglický román, žlutý na Pohádky od Perraulta k Andersenovi. Poctivě chodila na přednášky a sedávala v poslední řadě, která se jí zdála pro ni nejvhodnější. Mluvila o tom, jak je báječné chodit po fakultě ve skupince s ostatními studenty, hledat si místo, otevírat učebnici na předepsané stránce, chystat si pero. Sešity ale měla nepopsané.

Problém podle mne spočíval v tom, že neměla na co navázat. Netušila, co znamená přívlastek viktoriánský nebo romantický nebo předkolumbovský. Byla sice v Japonsku, na Barbadosu a v mnoha zemích Evropy, ale v životě by je nenašla na mapě. Nevěděla, co bylo dřív, jestli Francouzská revoluce nebo první světová válka.

Docela by mě zajímalo, jak si vlastně přednášky vybírala. Líbilo se jí, jak zní jejich název, nebo pan Purvis soudil, že by zrovna tenhle předmět mohla zvládnout, anebo jí je vybral schválně a trochu zlomyslně, aby se jí studování brzy zprotivilo?

Hledala jsem knihu, kterou jsem si chtěla půjčit, a najednou jsem zahlédla Erniero Bottse. Nesl plnou náruč detektivek pro starou přítelkyni své matky. Kdysi mi vyprávěl, jak je chodí pravidelně půjčovat, stejně jako chodil každou

sobotu dopoledne do domova pro válečné veterány, kde hrál s bývalým kumpánem svého otce šachy.

Představila jsem ho Nině. Řekla jsem mu, že se ke mně nastěhovala, ale pochopitelně jsem se nijak nešířila o jejím dřívějším nebo dokonce současném životě.

Podali si s Ninou ruce a Ernie řekl, že ho těší, že ji poznává, a hned se zeptal, jestli nechceme odvézt domů.

Chystala jsem se s díky odmítnout a říct, že pojedeme autobusem, ale Nina se ho zeptala, kde má zaparkované auto.

„Vzadu,“ odpověděl.

„Ono to má zadní dveře?“

„Jistě, je to sedan.“

„Ale já nemyslím auto,“ řekla Nina roztomile. „Já myslím knihovnu. Jestli má zadní východ.“

„Ach, ovšem, zadní východ,“ vyhrkl Ernie zmateně. „Omlouvám se, myslel jsem, že mluvíte o autu. Jistě. Zadní východ z knihovny. Tudy jsem přišel. Promiňte.“ Byl celý rudý a byl by se omlouval donekonečna, kdyby ho Nina nepřerušila vlídným, skoro by se dalo říct lichotivým zasmáním.

„Skvělé,“ prohlásila. „Takže můžeme jít zadním východem. Domluveno. Díky.“

Ernie nás odvezl domů. Zeptal se, jestli bychom nechtěly zajít k němu na šálek kávy nebo horké čokolády.

„Bohužel máme trochu naspěch,“ řekla Nina. „Ale díky za pozvání.“

„Asi máte nějaké domácí úkoly, že?“

„Ano, domácí úkoly,“ přisvědčila. „Přesně tak.“

Pomyslela jsem si, že mě Ernie k sobě domů nikdy nepozval. Etiketa. Jedno děvče ne. Dvě ano.

Když jsme se loučily a děkovaly za svezení, žádné černé auto naproti v ulici nestálo. A nebylo tam, ani když jsme se podívaly podkrovním oknem. Zanedlouho zazvonil telefon, pro Ninu, a já jsem z mezipatra slyšela, jak říká: „Ne, ne, jenom jsme si zajely do knihovny, půjčily si knihu a zase

jely autobusem domů. Ano, jel nám hned zpátky. Všechno je v pořádku. Naprosto. Dobrou.“

Vyšla nahoru po schodišti, lehce se pohupovala a usmívala.

„Paní Winnerová to dneska schytá.“

Pak ke mně přiskočila a začala mě lechtat, jak to co chvíli bez sebemenšího varování dělala, poté co jednou zjistila, že jsem příšerně lechtivá.

Jednoho dne ráno zůstala Nina v posteli. Prohlásila, že ji bolí v krku a má teplotu.

„Sáhni si.“

„Ty mi vždycky připadáš na dotek horká.“

„Dneska mám horečku.“

Bylo to v pátek. Požádala mě, abych zatelefonovala panu Purvisovi a řekla mu, že tady chce zůstat přes víkend.

„On mě tady nechá – nesnáší kolem sebe nemocné lidi. V tomhle je trochu cvok.“

Pan Purvis se zeptal, jestli k nám nemá poslat doktora. Nina to předvíдалa a řekla mi, abych mu vyřídila, že to jen potřebuje vylézet a že mu zavolá, nebo mu zavolám já, kdyby se jí přitížilo. Tak dobře, řekněte jí, ať je na sebe opatrná, řekl pan Purvis a pak mi poděkoval za zavolání a že se o Ninu tak hezky starám. A pak, těsně předtím, než se začal loučit, se zeptal, jestli bych mu nechtěla dělat v sobotu večer společnost. Řekl, že hrozně nerad jí sám.

I tohle Nina předvíдалa.

„Když tě pozve, abys k němu přišla zítra na večeři, tak klidně běž. V sobotu je vždycky něco dobrého, nějaká specialita.“

V sobotu měla menza zavřeno. Představa, že se setkám s panem Purvisem, byla lákavá a vzrušující.

„Opravdu myslíš, že tam mám jít? Jestli mě pozve?“

A tak jsem pozvání – doslova „pozvání povečeřet“ – pana Purvise přijala, vyšla nahoru po schodišti a zeptala se Niny, co bych si měla obléknout.

„Tím se teď netrap. Do zítřejšího večera je času dost.“

Měla pravdu, proč bych se tím trápila? Stejně jsem měla jenom jedny slušné šaty, z tyrkysového krepdešínu, koupené za část peněz ze stipendia, když jsem měla vystoupit na střední škole se slavnostním projevem ke konci školního roku.

„Navíc je to jedno,“ dodala Nina. „Na tom opravdu nesejde.“

Přijela pro mě paní Winnerová. Vlasy neměla bílé, ale platinově plavého odstínu, který byl podle mě dokladem tvrdého srdce, podivné morálky a dlouhé, kostrbaté cesty temnými postranními uličkami života. Sáhla jsem po klíče předních dveří, abych se posadila vedle ní, protože jsem to pokládala za patřičné a demokratické. Stála vedle mě, a když jsem klíčku zmáčkla, hbitě otevřela zadní dveře.

Předpokládala jsem, že pan Purvis bude bydlet v jedné z oněch nóbl vil obklopených lány trávníků a neobdělávaných polí severně od města. Snad jsem tak soudila podle těch dostihových koní. Místo toho jsme ale zamířily úpravnými, i když nijak vznešenými ulicemi na východ, podél cihlových pseudotudorovských domů, kde v časném soumraku zářila osvětlená okna a zpod sněhových čepic na živých plotech blikaly vánoční žárovíčky. Po chvíli jsme zabočily na úzkou příjezdovou cestu mezi vysokými keři a zaparkovaly před domem, který bych i já dovedla označit za *moderní*, protože měl plochou střechu a fasádu s velkými okny, a materiál, ze kterého byl postaven, vypadal jako beton. Tady nesvítily žádné vánoční žárovíčky, vlastně žádná světla.

A nebyl tu ani pan Purvis. Vůz vklouzl do suterénu, odkud jsme vyjely jedno patro výtahem a ocitly se v tlumeně osvětlené hale zařízené jako obývací pokoj, s tuhými čalouněnými křesílky a naleštěnými stolečky, zrcadly a koberci. Paní Winnerová mě pokynem ruky nasměrovala k jedněm

z několikera dveří, které vedly do malé místnosti bez oken s lavicemi a věšáky podél stěn. Vypadala úplně jako školní šatna, až na to leštěné dřevo a koberec na podlaze.

„Tady si odložíš,“ řekla paní Winnerová.

Zula jsem si gumové přezůvky, nacpala palčáky do kapes kabátu a pověsila ho na zeď. Paní Winnerová zůstala v šatně se mnou. Usoudila jsem, že má za úkol ukázat mi, kam jít dál. Měla jsem v kapse hřeben a chtěla jsem si upravit vlasy, ale ne pod jejím dohledem. Kromě toho jsem nikde neviděla zrcadlo.

„Teď to ostatní.“

Zpřímá se na mě zadívala, aby se ujistila, že jsem ji správně pochopila, a když to vypadalo, že ne (vlastně jsem ji opravdu pochopila, jen jsem doufala, že se mýlím), dodala: „Neboj se, zima ti nebude. V celém domě se topí.“

A když jsem se ani potom nehnula, řekla docela normálně, jako by se už ani nechtěla obtěžovat pohrdáním:

„Nejsi přece dítě.“

Mohla jsem si znovu obléknout kabát, v té chvíli to ještě šlo. Mohla jsem trvat na tom, aby mě odvezla zpátky do mého podnájmu. A kdyby odmítla, mohla jsem se vrátit pěšky. Pamatovala jsem si, kudy jsme jely, a třebaže byla venku zima, došla bych domů ani ne za hodinu.

Nepředpokládám, že by byl hlavní vchod zamčený nebo mi někdo bránil v odchodu.

„No tak,“ řekla paní Winnerová, když viděla, že se stále k ničemu nemám. „Myslíš si snad, že jsi z jiného těsta než my ostatní? Že na tobě uvidím něco, co jsem ještě neviděla?“

K tomu, že jsem zůstala, mě částečně přimělo její pohrdání. Částečně. A taky moje pýcha.

Posadila jsem se. Zula jsem si střevíčky. Odepnula a stáhla punčochy. Pak jsem vstala, rozepnula zip a stáhla ze sebe šaty, ve kterých jsem přednesla slavnostní školní řeč končící latinskými slovy: *Ave atque vale*.

Dosud přiměřeně oděná ve spodničce jsem sáhla dozadu a rozepnula si podprsenku, vyprostila z ní paže a přesunula ji dopředu, abych se jí zbavila jediným pohybem. Následoval podvazkový pás a nakonec kalhotky – svlečené jsem je zabalila do podprsenky. Znovu jsem vsunula nohy do střevíčků.

„Bosá,“ povzdechla si paní Winnerová. O spodničce jako by se vůbec nenamáhala mluvit, ale když jsem si opět zula boty, řekla: „A nahá. Rozumíš, co to slovo znamená? Nahá.“

Přetáhla jsem si spodničku přes hlavu a paní Winnerová mi podala láhev s kolínskou: „Tímhle se potři.“

Kolínská voněla jako Nina. Potřela jsem si paže a ramena, jediná místa na těle, kterých jsem se dokázala dotknout, a paní Winnerová tam pořád stála a dívala se na mě a pak jsme se vrátily do haly, kde jsem se pohledem vyhýbala zrcadlům, a paní Winnerová otevřela jiné dveře a do další místnosti jsem už vešla sama.

Ani na okamžik mě nenapadlo, že by mě pan Purvis očekával stejně nahý jako já, a opravdu nahý nebyl. Měl na sobě tmavě modré sako, bílou košili, kolem krku uvázanou šálu (netušila jsem, že něco takového se ke košili nosí) a šedé kalhoty. Byl jen o málo vyšší než já, hubený a starý, skoro úplně plešatý, a když se usmál, dělaly se mu na čele vrásky.

Stejně tak jsem si nemyslela, že by svlékání mělo být nějakou předehrou ke znásilnění nebo jinému obřadu kromě večere. (Což skutečně nebylo, soudě podle libé vůně a řady mís se stříbrnými poklopy na příborníku v jídelně.) A proč mě to vůbec nenapadlo? Proč jsem nebyla ostražitější? Patrně to nějak souviselo s mými představami o starých pánech. Pokládala jsem je nejen za impotentní, ale také příliš unavené, příliš důstojné – nebo deprimované – následkem různých útrap a zkušeností a vlastního nechutného fyzického úpadku, než aby měli o něco takového ještě zájem. Nebyla jsem tak naivní, abych si namlouvala, že moje nahota nemá nic společného se sexuálním užitím mého těla, ale brala jsem

to spíš jako jakési zvláštní dobrodružství než úvod k dalším nemravnostem, a to, že jsem se podvolila, bylo spíš plodem mé pošetilé pýchy, jak už jsem řekla, a jakési nervózní bezstarostnosti než čeho jiného.

Tady jsem, jako bych chtěla říct, pouhou kůží oděné tělo, za které se nemusím stydět víc než za odhalené zuby. Což samozřejmě nebyla pravda a já jsem byla ve skutečnosti celá zpocená, i když ne strachy z nějakého násilí.

Pan Purvis mi podal ruku a tvářil se, jako by vůbec nevnímal, že na sobě nemám šaty. Řekl, že je mu potěšením seznámit se s Nininou přítelkyní. Jako bych byla nějaká spolužačka, kterou si Nina pozvala domů ze školy.

Vlastně to tak nějak bylo.

Prý jsem pro Ninu vzorem, řekl.

„Velice vás obdivuje. No, ale teď máte určitě hlad. Podíváme se, co nám dnes připravili?“

Začal zvedat poklapy a nakládat mi jídlo na talíř. Pečená malá kuřátka, šafránová rýže s rozinkami, různé druhy najemno nakrájené zeleniny úhledně srovnané do vějíře a zachováající si mnohem přirozenější barvu, než jsem byla zvyklá u zeleniny vídat. Miska se žlutozelenými papričkami a miska tmavě červené omáčky.

„S těmhle opatrně,“ ukázal pan Purvis na papričky a omáčku. „Zpočátku dost pálí.“

Odvedl mě zpátky ke stolu a pak se vrátil k příborníku, střídme vybral jídlo pro sebe a také se posadil.

Na stole stál džbán s vodou a láhev vína. Mně nalil vodu. Kdyby mi ve svém domě nabídl víno, vysvětlil mi, velmi pravděpodobně by se to dalo kvalifikovat jako trestný čin. Trochu mě to zklamalo, protože víno jsem ještě nikdy neměla příležitost ochutnat. Ernie na obědech v Old Chelsea vždycky projevoval uspokojení, že tam v neděli nepodávají žádné víno ani jiné lihoviny. Ernie nejenže sám nepil, v neděli ani ve všední dny, ale dokonce se i nerad díval, jak pijí ostatní.

„Nina mi vyprávěla,“ rozhovořil se pan Purvis, „že studujete anglickou filozofii, ale já myslím, že to musí být anglická *literatura* a filozofie, nemám pravdu? Neřekl bych, že je tolik anglických filozofů, že?“

Navzdory varování jsem si vložila do úst ždibec papričky a nezmohla jsem se na odpověď. Ohleduplně počkal, až se napiju vody.

„Začínáme u Řeků. Je to takový přehled dějin filozofie,“ řekla jsem, jakmile jsem dokázala promluvit.

„Ano, ovšem. Řecko. Takže když jsme u těch Řeků, koho máte nejradši – ne, ne, počkejte. Takhle vám to půjde snáz.“

Následovala instruktáž, jak se obírá maso z kuřátka – vše elegantně a bez projevů nadřazenosti, skoro jako bychom se oba bavili nějakým společným žertem.

„Takže koho máte nejradši?“

„Ještě jsme k němu nedošli, protože zatím probíráme před-sókratovské školy,“ odpověděla jsem. „Ale Platóna.“

„Nejradši máte Platóna, ano. Takže jste napřed, nestudujete jen to, co se od vás zrovna žádá. Platón. Jistě, mohl jsem to uhodnout. Líbí se vám jeho podobenství o jeskyni?“

„Ano.“

„Ano, ovšem. Jeskyně. Je to krásné, vidíte?“

Dokud jsem seděla, zůstávala nejnápadnější část mého těla skryta. Kdybych měla drobná a půvabná ňadra jako Nina místo plných prsů s velkými bradavkami tak okatě nabízejících své služby, byla bych téměř v klidu. Snažila jsem se na pana Purvise dívat, když hovořil, ale co chvíli mě proti mé vůli polil rumě-nec. Kdykoli se to stalo, měla jsem pocit, že se tón jeho hlasu trochu změnil, jaksi zvládněl a znělo z něj zdvořilé uspokojení. Jako kdyby udělal vítězný tah v nějaké hře. Ani na chvíli však nepřestal souvisle a zajímavě vyprávět o své cestě do Řecka. O návštěvě Delf a Akropole, o proslulém světle, které bylo neuvěřitelné, ale přesto skutečné, o nejstarší historii Peloponésu.

„A pak Kréta – znáte mínojskou civilizaci?“

„Ano.“

„Ovšemže. Samozřejmě. A víte, jak se tam ženy oblékaly?“

„Ano.“

Tentokrát jsem mu pohlédla do tváře, přímo do očí, a byla jsem rozhodnuta neuhnout pohledem, i když jsem cítila, jak mi hoří šíje.

„Byla to krásná móda,“ pronesl skoro smutně. „Moc krásná. Je to zvláštní, jak se v různých dobách zakrývají různé části těla. A jiné se odhalují.“

Jako dezert byl vanilkový pudink se šlehačkou, malinami a kousky oplatek. Pan Purvis snědl jen pár soust. Předtím jsem byla příliš nervózní, abych si vychutnala hlavní chod, a tak jsem se teď rozhodla nenechat si zkazit požitek z lahodné sladkosti a záměrně soustředila své chuťové buňky i pozornost na každou lžičku.

Pan Purvis nalil do malých šálek kávu a řekl, že si ji vypijeme v knihovně.

Odlepila jsem se od hladkého polstrování jídelní židle a moje hýždě vydaly mlaskavý zvuk, který však téměř zanikl v cinkotu křehkých kávových šálek na podnose v třesoucích se stařeckých rukou.

Knihovna v domě bylo něco, co jsem znala jen z románů. Do téhle se vcházelo pohyblivým panelem v dřevěném obložení jídelny. Panel se nehlučně otevřel, jakmile se ho pan Purvis dotkl špičkou nohy. Omluvil se, že jde přede mnou, což musel, protože nesl tu kávu. Docela se mi ulevilo. Podle mého názoru jsou lidská záda – nejen moje, ale lidí obecně – nejděsnější částí těla.

Posadila jsem se na židli, kterou mi ukázal, a vzala si od něj kávu. Sedět jen tak ve volném prostoru bylo mnohem náročnější než předtím za jídelním stolem. Tam byla židle potažená hladkým pruhovaným hedvábím, zatímco tahle měla čalounění z nějakého tmavého plyše, který páchal. Intimní partie okamžitě reagovaly.

Osvětlení v této místnosti bylo jasnější než v jídelně a knihy kolem stěn působily přísněji a nesouhlasněji ve srovnání s příšeřím v jídelně se záramovanými krajinkami a dřevěným obložením, které světlo pohlcovalo.

Na okamžik, když jsme přecházeli z jedné místnosti do druhé, jsem si vzpomněla na jednu povídku – o které jsem slyšela, ale kterou si tehdy mohlo přečíst jen málo lidí –, kde se ukáže, že místnost označovaná jako knihovna je vlastně ložnice s intimními lampičkami, nadýchanými poduškami a spoustou všemožných hebkých přikrývek. Neměla jsem čas nějak si rozmyslet, co bych v takové situaci udělala, protože místnost, kam jsme vstoupili, byla opravdu jenom knihovna. Lamy na čtení, knihy na policích, stimulující vůně kávy. Pan Purvis vytáhl z police svazek, chvíli listoval a našel hledanou stránku.

„Bylo by od vás velmi milé, kdybyste mi mohla něco přečíst. Večer už mívám unavené oči. Znáte tuhle knihu?“

Mládenec ze Shropshiru.

Znala jsem ji. Vlastně jsem uměla většinu básní z paměti. Souhlasila jsem, že něco přečtu.

„A mohl bych vás prosím požádat – mohl bych vás poprosit –, abyste si nedávala nohu přes nohu?“

Když jsem si od něj brala knihu, třásl se mi ruce.

„Tak,“ řekl. „Ano.“

Posadil se na židli před knihovnou, čelem ke mně.

„Prosím –“

„Na Wenlockém srázu les se chvěje –“

Známá slova a rytmus mě uklidnily a já se jimi nechala unášet. Postupně jsem se uvolnila.

*Lesem mladým zmítá vichru vření,
bouře ryk však brzy zemdlí v ston;
v prach a popel dávno obrácení
Říman, jeho žal i mocný Uricon.*

Kde je Uricon? Kdo ví?

Ne snad že bych docela zapomněla, kde a s kým jsem a v jaké situaci se nacházím. Ale začala jsem to brát tak nějak neosobně a filozoficky. Najednou jsem měla zvláštní pocit, jako by všichni lidé na světě vlastně byli nazí. Pan Purvis byl nahý, i když měl na sobě šaty. Všichni jsme byli smutné, nahé, rozpolcené bytosti. Stud mě opustil. Obracela jsem stránky a četla jednu báseň za druhou, stále dál. Líbil se mi zvuk mého hlasu. A pak najednou, až mě to překvapilo a trochu rozladilo, protože ty nejslavnější verše teprve měly přijít, mě pan Purvis přerušil. Povzdechl si a vstal.

„Dost, to stačí,“ řekl. „Četla jste to moc hezky. Děkuji. Ten váš venkovský přízvuk se k tomu pěkně hodí. Teď si ale půjdu lehnout.“

Vrátila jsem mu knihu. Zařadil ji zpátky na polici a zavřel skleněnou vitrínu. Venkovský přízvuk – to byla pro mě novinka.

„Myslím, že je na čase poslat vás domů.“

Otevřel jiné dveře vedoucí do haly, kde jsem byla před takovou dobou, kdysi na počátku večera, a já jsem prošla kolem něj a on za mnou dveře zavřel. Možná jsem mu i popřála dobrou noc. Je dokonce možné, že jsem mu poděkovala za večeři a on mi několika suchými slovy odpověděl (není zač, já děkuji vám za společnost, byla jste moc laskavá, že jste mi četla z Housmana) náhle velmi unaveným, starým, chraplavým a lhostejným hlasem. Vůbec se mne nedotkl.

Stejná matně osvětlená šatna. Moje stejné oblečení. Tyrkysové šaty, punčochy, spodnička. Paní Winnerová se objevila, když jsem si zapínala podvazky. Promluvila na mě jen jednou, až když jsem odcházela.

„Zapomněla jsi šálu.“

A opravdu jsem tam nechala ležet šálu, kterou jsem zhotovila v hodinách ručních prací, jedinou věc, kterou jsem za celý svůj život upletla. A málem jsem ji tu nechala, právě tady.

Když jsem vystupovala z auta, paní Winnerová řekla: „Pan Purvis by rád mluvil s Ninou, než půjde spát. Buď tak hodná a připomeň jí to.“

Jeho vzkaz ale nebylo komu připomenout. Nina byla pryč. Pohovka byla ustlaná, kabát a boty zmizely. Jen ve skříni zůstalo viset pár kousků jejího šatstva.

Beverly a Kay odjely už před víkendem domů, a tak jsem seběhla dolů, abych se zeptala Beth, jestli něco neví.

„Je mi líto,“ řekla Beth, které nikdy nic líto nebylo. „Nemůžu v jednom kuse sledovat, kdy která z vás odchází a přichází.“

Když jsem se otočila k odchodu, dodala: „Už několikrát jsem vás žádala, abyste na těch schodech tolik nedupala. Právě jsem dala Sally-Lou spát.“

Neměla jsem předem rozmyšleno, co řeknu Nině, až přijdu domů. Mohla bych se jí zeptat, jestli i po ní v tom domě chtěli, aby se svlékla, a jestli dopodrobna věděla, co mě ten večer čeká. Anebo bych se o tom neměla moc šířit a počkat, až se mě sama zeptá? Dokonce i pak bych mohla s nevinnou tváří odpovědět, že jsem měla k večeři kuřátko se šafránovou rýží a že to bylo moc dobré. A že jsem četla nahlas Housmana.

Prostě bych ji mohla nechat hádat.

Jenže teď, když byla pryč, už to bylo jedno. Teď bylo důležitější něco jiného. Po desáté hodině zatelefonovala paní Winnerová – další porušení Bethiných pravidel –, a když jsem jí řekla, že tu Nina není, zeptala se: „Víš to jistě?“

Totéž zopakovala, když jsem jí řekla, že nemám ponětí, kam zmizela. „Víš to jistě?“

Požádala jsem ji, aby už netelefonovala nebo až ráno s ohledem na Bethin domácí řád a spící děti, a ona řekla: „No, já nevím. Tohle je vážná věc.“

Když jsem ráno vstávala, parkovalo naproti auto. O něco později pak paní Winnerová zazvonila u dveří a řekla Beth,

že má za úkol podívat se do Ninina pokoje. Dokonce i Beth jí podlehla a pustila ji nahoru po schodech bez jakéhokoli varování nebo slova námitek. Paní Winnerová se rozhlédla po pokoji, prohledala koupelnu i komoru a dokonce protřepala i pár dek, co byly složené v komoře na zemi.

Byla jsem ještě v pyžamu, psala jsem esej o *Panu Gawainu a Zeleném rytíři* a pila nescafé.

Paní Winnerová řekla, že musela obtelefonovat všechny nemocnice, jestli se Nině nepřitížilo, a že pan Purvis se šel osobně podívat na několik míst, kde by mohla být.

„Jestli o ní něco víš, měla bys nám to radši říct,“ řekla mi. „Cokoli.“

Cestou ze schodů se otočila a již ne tak výhrůžně dodala: „Není ve škole někdo, s kým by se přátelila? Někdo, koho znáš?“

Řekla jsem, že o nikom takovém nevím.

Viděla jsem Ninu ve škole jen několikrát. Jednou jsem ji zahlédla, jak jde o přestávce mezi přednáškami po chodbě v přízemí fakulty. A jednou jsem ji viděla v jídelně. Při obou příležitostech byla sama. Že byl člověk sám, když spěchal z jedné přednášky na druhou, nebylo nic neobvyklého, ale bylo trochu zvláštní sedět sám v jídelně nad šálkem kávy zhruba ve tři čtvrtě na čtyři odpoledne, když byla jídelna prakticky liduprázdná. Nina tam seděla a na tváři měla úsměv, kterým jako by chtěla naznačit, jak je šťastná a hrdá na to, že je právě zde, a jak je odhodlaná zvládnout všechny úkoly, jež před ní tento život postaví, jen co pochopí, které to vlastně jsou.

Odpoledne začalo sněžit. Auto naproti přes ulici muselo odjet, aby udělalo místo sněhovému pluhu. Když jsem vešla do koupelny a otřela se o Ninino kimono visící na věšáku, najednou jsem si uvědomila, co jsem si celou dobu nepřipouštěla – že o ni mám opravdový strach. V duchu jsem ji viděla, jak celá zmatená pláče do svých rozpuštěných vlasů, jak

bloudí sněhem jen v bílém prádle místo v plášti z velbloudí srsti, i když jsem velmi dobře věděla, že si ho vzala s sebou.

V pondělí ráno, zrovna když jsem se chystala odejít na první přednášku, zazvonil telefon.

„To jsem já,“ pronesla Nina rychle, jako by mě chtěla varovat, ale zároveň v jejím hlase zazníval vítězoslavný podtón.

„Poslouchej mě. Prosím. Mohla bys pro mě něco udělat?“

„Kde jsi? Hledají tě.“

„Kdo?“

„Pan Purvis. A paní Winnerová.“

„No, v žádném případě jim nic neříkej. Vůbec nic. Jsem tady.“

„Kde tady?“

„U Ernesta.“

„U Ernesta?“ opakovala jsem. „*U Erniero?*“

„Pšš. Nemůže tě někdo slyšet?“

„Ne.“

„Tak poslouchej. Mohla bys prosím tě sednout na autobus a přivézt mi zbytek mých věcí? Potřebuju šampon. A taky kimono. Chodím tady v Ernestově županu. Měla bys mě vidět, vypadám jako starej chlupatej pes. Je to auto pořád venku?“

Šla jsem se podívat.

„Ano.“

„Dobře, tak v tom případě jed' normálně autobusem do školy a teprve pak přesedni na autobus do města. Víš, kde máš vystoupit. Na křižovatce Campbell a Howe Street. A pak už sem dojdeš. Carlisle Street. Číslo tři sta šedesát tři. Víš, kde to je, ne?“

„Je tam Ernie?“

„Ne, ty trdlo. Je v práci. Musí nás živit, ne?“

Nás? Ernie musí živit Ninu a mne?

Ne. Erniero a Ninu. *Erniero a Ninu.*

„Prosím,“ naléhala Nina. „Nemám nikoho jiného než tebe.“

Udělala jsem, co po mně chtěla. Nasedla jsem do autobusu jedoucího ke škole a tam přestoupila na autobus do města. Vystoupila jsem na křižovatce a vydala se na západ směrem ke Carlisle Street. Mezitím přestalo sněžit a obloha se vyjasnila; byl krásný, klidný, mrazivý den. Světlo mě bodalo do očí a pod nohama mi křupal čerstvý sníh.

Zabočila jsem do Carlisle Street a pokračovala do půli bloku k domu, kde Ernie léta bydlel se svými rodiči, pak jen se svou matkou a poté sám. A teď – je to možné? – teď s Ninou.

Dům vypadal pořád stejně, jako když jsem tam jednou nebo dvakrát zašla s matkou. Cihlová vilka s malou předzahrádkou, obývací pokoj s velkým obloukovým oknem, jehož horní tabulka byla z barevného skla. Plno snobského nábytku.

Nina byla oblečená, přesně jak mi líčila, v hnědém pánském vlněném županu s třapci, prosyceném mužnou, ale nevinnou vůní Ernieho pěny po holení a toaletního mýdla.

Popadla mě za ruce, které mi i v rukavicích prochladly. V obou jsem držela ucha nákupních tašek.

„Zmrzlé na kost,“ řekla. „Pojď honem dovnitř, dáme je do teplé vody.“

„Nejsou zmrzlé *na kost*,“ namítla jsem. „Jen zmrzlé.“

Nedala si to ale rozmluvit, a když mi pomohla s věcmi, vzala mě do kuchyně, napustila do misky vodu a pak, když se mi do prstů bolestivě navracela krev, mi vyprávěla, jak Ernest (Ernie) přišel v sobotu večer k nám do podnájmu. Přinesl časopis se spoustou fotografií zřícenin a hradů a dalších věcí, o kterých si myslel, že by mě mohly zajímat. Nina vstala z postele a šla dolů, protože on samozřejmě nemohl jít nahoru, a když viděl, jak je jí bídně, prohlásil, že ji odveze k sobě, aby ji mohl ošetřovat. Což dělal tak dobře, že ji v krku už skoro vůbec nebolí a horečka je úplně pryč. A pak se dohodli, že

u něj prostě zůstane. Zůstane tady, a tam, kde byla dřív, se už nikdy nevrátí.

Měla jsem pocit, jako by vůbec nechtěla vyslovit jméno pana Purvise.

„Ale je to strašné tajemství,“ dodala. „Víš o tom jenom ty. Protože jsi naše kamarádka a díky tobě jsme se poznali.“

Připravovala kávu. „Podívej na tohle,“ mávla rukou k otevřené skříňce. „Podívej, jak to tady má uklizené. Hrnky tady. Šálky a talířky támhle. Každý hrnek na vlastním háčku. To je pořádek, co? A takové to tady má všude. Paráda.“

Díky tobě jsme se poznali,“ opakovala. „Jestli budeme mít dítě a bude to holčička, pojmenujeme ji po tobě.“

Držela jsem v dlaních hrnek a v prstech mi pořád ještě pulsovala krev. Na okně nad dřezem stál květináč s africkými fialkami. Pořádek v kredenci po Ernieho matce, její pokojové květiny. U okna v obývacím pokoji pravděpodobně stále rostlo mohutné kapradí, na křeslech ležely háčkované dečky. Co tady Nina říkala o sobě a Erniem, mi připadalo značně odvážné a – zvláště při pomýšlení na Ernieho podíl na tom všem – dost nechutné.

„Vy se chcete vzít?“

„Cože?“

„Říkala jsi něco o dítěti.“

„No, člověk nikdy neví, možná si je pořídíme bez svatby,“ řekla Nina a čtverácky naklonila hlavu na stranu.

„S Erniem?“ řekla jsem. „S *Erniem*?“

„No, proč ne? Ernie je moc milý,“ řekla. „Mimochodem, já mu říkám Ernest.“ Přitáhla si župan k tělu.

„A co pan Purvis?“

„Co je s ním?“

„No, jestli máš nějaké příznaky, nemohlo by to být jeho?“

Nina se celá proměnila. Znechuceně se ušklíbla. „*Ten*,“ pronesla opovrhlivě. „Proč ho do toho taháš? Ten by toho nikdy nebyl schopen.“

„Opravdu?“ řekla jsem a chtěla se zeptat na Gemmu, ale Nina mě předešla.

„Nač do toho taháš minulost? Je mi z ní na blití. Minulost je mrtvá, je pryč. Pro nás s Ernestem vůbec nic neznamená. Teď jsme spolu. A milujeme se.“

Milujeme se. Nina a Ernie. Ernest. Spolu.

„Tak jo,“ řekla jsem.

„Promiň, že jsem na tebe tak vyjela. Byla jsem protivná? Omlouvám se. Jsi naše kamarádka a přineslas mi věci a já si toho vážím. Jsi Ernestova sestřenice, takže patříš k nám do rodiny.“

Protáhla se kolem mne a zezadu mi vklouzla rukama do podpaží a začala mě lechtat, napřed jen mírně, ale pak čím dál divočeji, a přitom opakovala: „Patříš, nebo nepatříš?“

Marně jsem se jí snažila vykroutit. Nedokázala jsem se ubránit náporu křečovitého smíchu, svíjela jsem se a křičela a prosila, ať toho nechá. Nakonec přestala, když už jsem dál nemohla, a obě jsme byly celé udýchané.

„Ty jsi ten nejlechtivější člověk, jakého znám.“

Dlouho jsem čekala na autobus a podupávala na chodníku. Než jsem se dostala do školy, zmeškala jsem první i druhou přednášku a dokonce jsem přišla pozdě i na službu v menze. V úklidové komoře jsem se převlékla do zelené bavlněné uniformy a zastrkala si pod bavlněnou čapku husté černé vlasy (ty nejhorší, jaké se dají najít v jídle, varovala mě vedoucí menzy).

Měla jsem za úkol rozložit na pultu sendviče a saláty, ještě než menzu otevrou na oběd, a teď jsem to musela dělat před zraky netrpělivé fronty, což mě rozčilovalo a pracovala jsem neobratně. Byla jsem mnohem nápadnější, než když jsem jen projížděla s vozíkem mezi stoly a sbírala špinavé talíře. Tam se všichni soustředili na jídlo a rozmluvy s ostatními stolovníky. Teď se prostě jenom dívali na mě.

Vzpomněla jsem si, co mi říkaly Beverly a Kay, jak o sobě vytvářím špatný obraz. Teprve teď jsem pochopila, že by to mohla být pravda.

Když jsem skončila s úklidem, převlékla jsem se zase do svých normálních šatů a šla do knihovny psát esej. Odpoledne už jsem neměla žádné přednášky.

Filozofická fakulta byla spojená s knihovnou podzemní chodbou a u vchodu byly vylepené různé plakáty a inzeráty na filmová představení a restaurace, použitá jízdní kola a psací stroje a taky programy divadel a koncertů. Hudební oddělení oznamovalo, že v určitý den, který už minul, se bude konat recitál zhudebněných básní anglických venkovských básníků, vstup volný. Vývěsku jsem už předtím viděla a nemusela jsem se dívat znovu, abych si připomněla jména: Herrick, Housman, Tennyson. Po několika krocích chodbou na mě zaútočily verše:

Na Wenlockém srázu les se chvěje –

Dokážu si někdy na ty verše vzpomenout, aniž bych cítila píchání čalouněné židle na nahých stehnech? Lepkavou pichlavou hanbu. Teď mi připadala mnohem horší než tehdy. Přece jenom mi něco udělal.

*Dvanácti větry sem zdáli
z rána i večera hnán,
života dechu dar mocný
na tomto místě mi dán.*

Ne.

*Jaké to vrchy modré známé,
jaké to věže, statky jsou?*

Ne, už nikdy.

*Bílá pod měsícem cesta
vede v dál od lásky mé.*

Ne, ne, ne.

Už navždy mi ty řádky budou připomínat, co jsem dobrovolně udělala. Nikdo mě k ničemu nenutil, nikdo mi nic nepřikázal, dokonce mě ani nepřemlouval. Udělala jsem to dobrovolně.

Nina to pozná. Dnes ráno měla plnou hlavu Erniero, aby o tom začala, ale přijde čas, kdy z toho bude mít legraci. Možná se mi nebude posmívat, ale bude se prostě smát, jako se smála tolika jiným věcem. A nejspíš si mě kvůli tomu bude dobírat. To dobírání bude jako její lechtání, nesnesitelné, necudné.

Nina a Ernie. Odteď trvalá součást mého života.

Univerzitní knihovna byla v nádherném sále s vysokým stropem, navrženém, postaveném a zaplaceném lidmi, kteří věřili, že studenti vysedávající u dlouhých stolů nad otevřenými knihami – dokonce i ti s kocovinou, ospalí, otrávení a nechápaví – potřebují mít nad hlavou dostatek prostoru a kolem dokola ostění z tmavého leštěného dřeva a vysoká okna orámovaná latinskými nápisy s výhledem na oblohu. Aspoň těch několik let, než se z nich stanou učitelé, podnikatelé nebo rodiče, si něco takového zaslouží. Teď jsem byla na řadě já a já jsem si to také zasloužila.

Pan Gawain a Želený rytíř.

Napsala jsem dobrou esej. Pravděpodobně za ni dostanu jedničku. A budu psát další eseje a dostávat další jedničky, protože to umím. A z kapes mecenášů, kteří rozdávají stipendia a staví univerzity a knihovny, budou dál proudit peníze, abych v tom mohla pokračovat.

Jenže to teď nebylo podstatné. A nijak mě to nechránilo před ublížením.

Nina nezůstala u Erniero ani týden. Za pouhých pár dní přišel jednou domů a zjistil, že zmizela. Zmizel i její kabát a boty, její krásné šaty a kimono, které jsem jí přinesla. Zmizely její oříškově hnědé vlasy a její lechtání a její vždycky teplá pokožka a tiché heknutí při každém pohybu. To všechno bylo pryč, bez jediného vysvětlení, jediného slova na kousku papíru. Ani slovo.

Ernie ovšem nebyl člověk, který by se uzavřel před světem a truchlil. Takhle mi to sám řekl, když mi telefonoval, aby mi tu novinu oznámil a zeptal se, jestli bych s ním nešla v neděli na večeři. Stoupali jsme po schodech do restaurace Old Chelsea a Ernie poznamenal, že je to vlastně naše poslední večeře před vánočními prázdninami. Pomohl mi z kabátu a já jsem ucítila Nininu vůni. Mohl ji pořád ještě mít na kůži?

Ne. Zdroj vůně byl odhalen, když mi cosi podal. Vypadalo to jako velký kapesník.

„Dej si to prostě do kapsy,“ řekl.

Nebyl to kapesník. Látka byla pevnější, s drobným žebrováním. Košílka.

„Nechci to mít doma,“ řekl, a z tónu jeho hlasu by člověk soudil, že ji nechce proto, že je to kus spodního prádla, a ne proto, že patřila Nině a stále se v ní drží její vůně.

Objednal si rostbíf a pak ho krájel a žvýkal s obvyklou vervou a umírněným apetitem. Vyprávěla jsem mu poslední zprávy z domova, které v této roční době sestávaly z hlášení o mohutnosti závějí a počtu neprůjezdných silnic, zimních kalamitách, jimiž naše končiny vynikaly.

Po chvíli Ernie řekl: „Šel jsem se podívat k jeho domu. Nikdo tam nebyl.“

K jakému domu?

K domu jejího strýce, řekl. Věděl, kde bydlí, protože jednou po setmění jeli s Ninou kolem. Nikdo tam nebyl, opakoval, sbalili se a odjeli. Bylo to nakonec její rozhodnutí.

„Na to má žena právo,“ řekl. „Jak se říká, žena má právo změnit názor.“

Zadívala jsem se mu do očí a viděla trpký, utrápený pohled, a také pokožka kolem nich byla tmavá a vrásčitá. Stiskl rty a potlačil záchvěv a pak mluvil dál jako někdo, kdo se snaží vidět věci ze všech úhlů, kdo se snaží pochopit.

„Nemohla opustit svého starého strýce,“ řekl. „Neměla to srdce od něj odejít. Říkal jsem jí, že ho můžeme vzít k nám, že jsem na staré lidi zvyklý, ale ona tvrdila, že se od něj chce odpoutat. Pak na to ale asi neměla srdce.“

Člověk by si neměl dělat příliš velké naděje. Některé věci mu patrně nejsou souzeny.“

Když jsem šla kolem pověšených kabátů na toaletu, vytáhla jsem košilku z kapsy a pak ji nacpala do koše na použité ručníky.

Toho dne jsem se v knihovně nedokázala na pana Gawaina soustředit. Vytrhla jsem ze sešitu list papíru, vzala pero a vyšla ven. Na chodbě za dveřmi byl na zdi telefonní automat a vedle visel telefonní seznam. Prolistovala jsem stránky a na papír si vypsala dvě čísla. Vlastně ne čísla, ale adresy.

Henfryn Street 1648.

Druhé číslo, které jsem si jen potřebovala ověřit, protože jsem je viděla nedávno a také je vídala na obálkách s vánočními pozdravy, bylo 363 v Carlisle Street.

Prošla jsem podzemním tunelem zpátky do budovy filozofické fakulty a vešla do papírnictví naproti klubovně. Měla jsem v kapse pár drobných, za které jsem koupila obálku a známku. Utrhla jsem proužek papíru s adresou Carlisle Street a vložila jej do obálky. Obálku jsem zalepila a na přední stranu napsala jméno pana Purvise a adresu v Henfryn Street. Všechno tiskacími písmeny. Pak jsem olízla a přilepila známku. Myslím, že to tehdy byla známka za čtyři centy.

Hned před obchodem byla poštovní schránka. Vhodila jsem obálku dovnitř, v široké přízemní chodbě filozofické fakulty, kde kolem mě procházeli studenti na přednášky nebo si ven zakouřit nebo na partičku bridže v klubovně. Dělat něco, o čem dosud ani nevěděli, že toho jsou schopni.

JÁMY

Sally uložila do košíku ďábelská vejce – strašně nerada je s sebou brala na pikniky, protože se tak špatně balila. Podobně jako sendviče se šunkou, krevetový salát a citrónové dortíky – taky velice nepraktické. Pro děti limonádu, pro sebe a Alexe třetinku šampaňského. Sama si jen cucne, protože ještě kojí. Koupila pro tuto příležitost plastové šampusky, ale když ji s nimi Alex viděl, vytáhl z příborníku klasické skleničky – svatební dar. Sally mu to chtěla rozmluvit, ale trval na svém a dokonce je sám zabalil.

„Táta je takovej buržoazní *gentilhomme*,“ prohlásil po letech Kent, když dospěl do puberty a exceloval ve škole ve všech předmětech. Nebylo pochyb, že z něj jednou bude velký vědec, a tak si mohl dovolit oslňovat doma francouzštinou.

„Nedělej si z tatínka legraci,“ napomenula ho Sally automaticky.

„Já si nedělám legraci. Jenomže většina geologů vypadá, jako by právě vylezli z kanálu.“

Piknik byl zamýšlen jako oslava vydání prvního samostatného Alexova článku v *Zeitschrift für Geomorphologie*. Vydali se na Oslerův hřeben, protože o něm článek převážně pojednával a protože tam Sally a děti nikdy nebyly.

Jeli několik mil po hrbolaté polní cestě – poté co odbočili z celkem sjízdné nedlážděné vedlejší silnice – a najednou se ocitli na prostranství sloužícím jako parkoviště, kde v té chvíli

nestála žádná auta. Byla tu jen ručně psaná dřevěná tabule, která by zasloužila obnovit.

POZOR. JÁMY A PROPADLINY.

Jaký je v tom rozdíl? podivila se Sally. Ale na tom nesejde.

Kraj lesa působil vcelku obyčejně a nijak nebezpečně. Sally si samozřejmě byla vědoma, že se les táhne po celé délce hřebenu, a předpokládala, že někde se jim naskytne skutečně ohromující vyhlídka. Nepočítala s tím, že jakmile se dostanou mezi stromy, budou muset kličkovat mezi jámami.

Byly opravdu hluboké, některé velké jako rakev, jiné mnohem hlubší, jako místnosti vyhloubené ve skále. Propojeny byly klikatými chodbami a na stěnách porostlé kapradím a mechem. Zeleně však nebylo dost, aby stačila vytvořit něco jako polštář na kamenitém dně, které se zdálo být velmi hluboko. Cestička se vinula mezi jámami po udusané zemi nebo skalnatých plošinách ne zcela v jedné rovině s okolním terénem.

„Jupí,“ zajásali kluci, devítiletý Kent a šestiletý Peter, a vyrazili napřed.

„Neběhejte daleko,“ volal za nimi Alex. „Žádné blbnutí, slyšíte? Rozuměli jste? Něco jsem řekl!“

Jasně, volali oba, a otec pokračoval po cestě s piknikovým košem v přesvědčení, že další rodičovské varování není zapotřebí. Sally za ním klopýtala rychleji, než jí bylo milé, ověšená taškou s plenami a s malou Savannou v náruči. Nedokázala zpomalit, dokud neměla oba syny na dohled a neviděla, jak poskakují kupředu a přitom nakukují do černých prostor a vydávají přehnané, tlumené výkřiky děsu. Bylo jí skoro do breku vyčerpáním, strachy a známým pocitem doutnajícího vzteku.

Vyhlídka se objevila až poté, co po rozbahněných a kamenitých pěšinách urazili asi čtvrt míle, která jí připadala nejméně jako půl. Les se projasnil, zahlédla kousek oblohy a manžel vpředu se zastavil. Zvolal cosi o cíli a rozhledu a chlapci byli

úžasem bez sebe. Sally vyšla z lesa a našla je seřazené na kraji srázu nad korunami stromů – vlastně nad několika patry korun stromů – a do dále se prostírajícími letními loukami v tetelivých odstínech zelené a žluté.

Jakmile položila Savannu na deku, holčička se rozplakala.

„Má hlad,“ řekla Sally.

„Myslel jsem, žeš ji nakrmila v autě,“ poznamenal Alex.

„To jsem udělala. Ale teď má hlad zas.“

Posadila si Savannu na bok a volnou rukou rozepínala přezky na piknikovém koši. Takhle si to Alex samozřejmě nepředstavoval. Přesto si jen dobromyslně povzdechl, vytáhl sklenky na šampaňské, které měl schované v kapsách, a položil je vedle sebe na trs trávy.

„Glo-glo, já mám taky žízeň,“ řekl Kent a Peter se po něm okamžitě začal opičit.

„Glo-glo já taky glo-glo.“

„Nechte toho,“ napomenul je Alex.

„Nech toho, Petere,“ opakoval po něm Kent.

Alex se obrátil na Sally: „Cos jim vzala k pití?“

„V modré termosce mají limonádu. A pod ní v ubrousku jsou kelímky.“

Alex byl samozřejmě přesvědčený, že Kent nezačal loudit pít proto, že by měl opravdu žízeň, ale protože ho vzrušoval pohled na Sallyin prs. Nejvyšší čas, aby Savanna začala pít z láhve – bylo jí už skoro šest měsíců. Navíc se podle něj Sally při kojení chovala až příliš bezstarostně, někdy chodila po kuchyni, jednou rukou obstarávala domácnost a nechávala miminko sát. Kent na ni vrhal kradmé pohledy a Peter mluvil o máminých mlíkárnách. To se naučil od Kenta, zlobil se Alex. Kent byl žalobník a rošťák a liboval si v čuňačinkách.

„No, nikdo jiný to všechno za mě neudělá,“ namítala Sally.

„Ale kojit bys už nemusela. Klidně bys ji mohla odstavit třeba zítra.“

„Už brzy. Ne snad zítra, ale už brzy.“

Jenže teď tady se Savannou a svými mlíkárnami kazí piknik.

Limonáda je nalita a po ní i šampaňské. Sally si s Alexem přitukne, Savanna jim při tom překáží. Sally polkne doušek vína a lituje, že si nemůže dopřát víc. Usměje se na Alexe, aby mu dala svůj pocit najevo a s ním snad i přání, jak by bylo hezké, kdyby tu byli sami. Alex vypije víno, a jako by ho její doušek a úsměv udobřily, začne vybalovat jídlo. Sally mu radí, které sendviče jsou s jeho oblíbenou hořčicí, ve kterých je hořčice, kterou má ráda ona a Peter, a které jsou pro Kenta, který je má rád bez hořčice.

Během tohoto dohadování se Kentovi podaří proklouznout jí za záda a dopít její šampaňské. Peter ho musel vidět, ale z jakéhosi nejasného důvodu na něj nežaluje. Sally to zjistí až později a Alex se to nikdy nedozví, protože brzy zapomene, že jí ve skleničce něco zbylo, a zase ji i se svou pečlivě uklidí a přitom vysvětluje chlapcům, co je to dolomit. Poslouchají, možná, a přitom se cpou sendviči, odmítnou ďábelská vejce a krevetový salát a dožadují se dortíků.

Dolomit, říká Alex. To je ta mocná vrstva, která je vidět na povrchu. Hned pod ní je jílová břidlice, což je jíl zpevněný v jemnozrnnou, lehce drobivou horninu. Voda proniká dolomit, a když se dostane až k břidlici, zarazí se o ni, protože nemůže tak lehce prosáknout tenoučkými vrstvičkami tvořenými jemným zrnem. Eroze – která rozrušuje tu vrstvu dolomitu – postupně pokračuje, vyhlodává kanálky, a tak vytváří v dolomitu vertikální pukliny; víte, co je to vertikální?

„Když to vede nahoru a dolů,“ prohlásí Kent blazeovaně.

„Tenké vertikální pukliny, které se rozšiřují a postupně v dolomitu vytvářejí velké trhliny, až se po milionech let kus skály definitivně oddělí a sesune po svahu dolů.“

„Já musím,“ řekne Kent.

„Co?“

„Čůrat.“

„Tak proboha běž.“

„Já taky,“ přidá se Peter.

Sally spolkuje automatickou připomínku, aby na sebe dávali pozor, a Alex ji odmění pochvalným pohledem. Nepatrně se na sebe usmějí.

Savanna usnula a pusinkou nesvívá bradavku tak pevně. Bez chlapců poblíž je snazší jí prs odebrat. Sally nechá malou odříhnout a pak ji položí na deku, aniž by si dělala starosti s odhaleným prsem. Pokud to Alexovi připadá nechutné – a ona ví, že ano, Alex nesnáší spojení sexu s krmením a proměnu manželčinyh ňader ve vemena –, může se dívat jinam, což také udělá.

Když si zapíná podprsenku, dolehne k nim výkřik, nijak pronikavý, spíš tlumený a slábnoucí, a Alex vyskočí ještě dřív než ona a rozběhne se po cestě. Další, hlasitější výkřik, z větší blízkosti. To je Peter.

„Kent tam spadnul. Kent spadnul do jámy!“

„Už běžím,“ křičí otec.

Sally nikdy nepřestane věřit, že to věděla ještě dřív, než uslyšela Peterovo volání, že věděla, co se stalo. Jestli se něco stalo, pak ne tomu šestiletému, který je odvážný, ale není zvědavý a netouží se předvádět. Musí to být Kent. Dovede si to přesně představit. Nakukuje do jámy, stojí na samém kraji, pokouší Petera, pokouší sám sebe.

Byl živý. Ležel na dně jámy na vrstvě kamení, ale hýbal pažemi a pokoušel se zvednout. Snažil se, ale moc mu to nešlo. Jednu nohu měl pod sebou, druhá byla ohnutá v podivném úhlu.

„Uneseš sestřičku?“ obrátila se Sally k Peterovi. „Vrať se zpátky tam, co jsme seděli, posaď ji na deku a dávej na ni pozor. Jsi můj hodný chlapeček, vid? Můj hodný, statečný kluk.“

Alex se mezitím spouštěl do jámy, klouzal dolů a nabádal Kenta, aby klidně ležel a nehýbal se. Slézt dolů bez úhony se jakžtakž dalo. Problém bude dostat Kenta ven.

Neměla by doběhnout k autu, jestli tam nemají lano? Mohla by ho uvázat kolem stromu. A pak Kentovi kolem těla a s jeho pomocí ho vytáhnout, když ho Alex bude zvedat.

V autě lano nebude. Nač by tam bylo lano?

Alex už byl dole u Kenta. Sehnul se a zvedl ho ze země. Kent hlasitě zasténal. Alex si ho naložil přes ramena: hlava mu visela na jednu stranu a bezvládné nohy – jedna pořád tak podivně ohnutá – na druhou. Vstal, udělal několik vratkých kroků a pak stále s Kentem na zádech klesl na kolena. Rozhodl se lézt po čtyřech a pomalu mířil – Sally pochopila, co má v úmyslu – k hromadě kamení, které částečně zaplňovalo vzdálenější konec jámy. S hlavou stále skloněnou cosi zakřičel, a i když mu nerozuměla ani slovo, pochopila. Vstala z kleku – proč vlastně klečela? – a prodrala se křovinami ke kraji jámy v místě, kde kamení sahalo necelý metr pod horní okraj. Alex se tam doplazel, Kenta nesl přehozeného kolem ramen jako zastřeleného jelena.

„Jsem tady,“ zavolala na něj. „Tady jsem.“

Bylo třeba, aby otec syna zvedl a matka vytáhla na pevnou skalnatou plošinu. Chlapec byl docela drobný, období prudkého růstu měl ještě před sebou, jim ale připadal těžký jako pytel cementu. Napoprvé ho Sally neudržela. Musela změnit polohu a z lehu na břiše vstát, a teprve v podřepu, s vypětím všech sil v ramenou a pažích, se jí, zatímco Alex Kentovo tělo strkal zespodu, podařilo chlapce vytáhnout. Se synem v náruči se svalila na záda a na chvíli pohlédla do jeho otevřených očí, než je obrátil v sloup a znovu omdlel.

Když se Alex vyškrábal ven, naložili děti a odjeli do nemocnice v Collingwoodu. Žádné vnitřní zranění se neprokázalo, ale měl zlomené obě nohy. Jedna zlomenina byla čistá, jak se vyjádřil doktor, druhá tříštivá.

„Tam se děti musejí pořád hlídat,“ řekl lékař Sally, která doprovázela Kenta, zatímco Alex zůstal s malými. „Copak tam nejsou žádné výstražné tabule?“

S Alexem, napadlo ji, by mluvil jinak. Kluci už jsou takoví. Člověk je na chvíli spustí z očí, a hned vlezou, kam nemají. „Znáte kluky.“

Cítila tak ohromnou vděčnost – vděčnost Bohu, v něhož nevěřila, a vděčnost Alexovi, kterému věřila –, že jí to ani nevadilo.

Kent musel zůstat následujícího půl roku doma ze školy, zpočátku s nohou v závěsu na zapůjčené nemocniční posteli. Sally mu jezdila do školy pro úkoly, které pro něj byly hračkou. Pedagogové mu doporučili, aby si vybral nějaké náročnější nepovinné předměty. Jeden se jmenoval Cesty a objevy – zvolte si svou vlastní zemi.

„Chci si vybrat něco, co by si nevybral nikdo jiný,“ prohlásil.

A tehdy mu Sally řekla něco, co nikdy v životě neřekla živé duši. Svěřila se mu, jak ji lákají vzdálené ostrovy. Ne Havaj, Kanárské ostrovy, Hebridy nebo ostrovy v Řecku, kam se touží vydat všichni, ale malé, neznámé ostrůvky, o kterých se nemluví a jen zřídka na ně někdo zavítá. Ascension, Tristan da Cunha, Chathamské ostrovy, Vánoční ostrov, Kergueleny, Faerské ostrovy. Od té chvíle začali s Kentem shromažďovat všechny dostupné útržky informací, které o těchto místech dokázali najít, a hlavně si nedovolili nic vymýšlet. Alex o tom nesměl vědět.

„Myslel by si, že nám přeskočilo,“ řekla Sally.

Největší chloubou Kerguelenových ostrovů byla jakási prastará zelenina, zvláštní druh zelí. Představovali si posvátné obřady k jejímu uctění, slavnostní roucha, oslavné zelné průvody.

Sally vyprávěla synovi, že ještě než se narodil, viděla jednou v televizi reportáž o obyvatelích ostrova Tristan da Cunha, kteří byli po velkém zemětřesení z ostrova evakuováni. Jak vypadali po přiletu na Heathrow nepatřičně,

všichni takoví disciplinovaní a důstojní, jako lidské bytosti z úplně jiného století. Nakonec se životu v Londýně víceméně přizpůsobili, ale když se sopka uklidnila, chtěli se vrátit domů.

Když začal Kent opět chodit do školy, všechno se samozřejmě zase změnilo, ale i pak vypadal na svůj věk starší, a měl trpělivost se Savannou, ze které rostla zvědavá a umíněná holčička, i s Peterem, který se vždycky přihnál domů jako velká voda. Obzvlášť zdvořile se choval k otci, nosil mu noviny, které zachránil před Savannou a pečlivě zase urovnal, a před večerí mu u stolu odsunoval židli.

„Zvláštní pocta mému zachránci,“ prohlašoval, nebo: „Hrdina se vrací domů.“

Říkal to docela dramaticky, ale vůbec ne jízlivě. Alexovi to přesto lezlo na nervy. Kent mu vůbec lezl na nervy, vlastně ještě dřív, než došlo k tomu neštěstí v jámě.

„Nech toho,“ napomínal ho a pak si soukromě stěžoval Sally.

„On ti jen chce říct, že ho asi máš hodně rád, když jsi ho zachránil.“

„Panebože, zachránil bych každého.“

„Tohle ale před ním prosím tě neříkej.“

Když nastoupil Kent na univerzitu, vztahy mezi ním a otcem se zlepšily. Rozhodl se studovat přírodní vědy. A to ty těžké, ne nějakou ekologii, a dokonce ani proti tomu Alex nic nenamítal. Čím těžší, tím lepší.

Po půl roce na univerzitě ale Kent zmizel. Podle lidí, kteří ho aspoň trochu znali – nenašli nikoho, kdo by se pokládal za jeho skutečného přítele –, prý mluvil o tom, že chce jet na západní pobřeží. A pak dostali rodiče dopis, právě když už se rozhodovali zajít na policii. Pracuje v prodějně pneumatik na severním předměstí Toronta. Alex tam za ním zajel, aby ho přivedl zpátky do školy. Kent odmítl a prohlásil, že je šťastný s prací, kterou teď má, a že vydělává

slušné peníze, nebo brzy bude, protože ho právě povýšili. Pak za ním jela i Sally, aniž to Alexovi řekla, a zjistila, že je spokojený a přibral pět kilo. Prý z piva. Měl tam dokonce i kamarády.

„Ono ho to přejde,“ řekla pak Alexovi, když se mu k návštěvě přiznala. „Chce si vyzkoušet, jaké to je, být nezávislý.“

„Pro mě za mě si to může zkoušet do alejuja.“

Kent matce neřekl, kde bydlí, ale to vlastně nebylo důležité, protože když ho chtěla navštívit podruhé, dozvěděla se, že z práce odešel. Byla z toho na rozpacích – měla dojem, že se zaměstnanec prodejny maličko ušklibl, když jí to říkal – a ani se nezeptala, kam šel. Doufala, že se jim později ozve, až se zase usadí.

Ozval se, po třech letech. Dopis byl odeslaný z Needles v Kalifornii, ale Kent psal, aby se ho tam neobtěžovali hledat, protože tudy jenom projíždí. Jako Blanche, napsal, a Alex poznamenal: Jaká Blanche, kruci?

„To je jenom žert,“ řekla Sally. „Na tom nesejde.“

Kent nepsal, jestli někde pracuje nebo kde všude byl a jestli má nějaké přátele. Neomlouval se, že se tak dlouho neozval, ani se nezeptal, jak se jim vede nebo jak se daří jeho sourozencům. Zato se rozepsal na několika stránkách o sobě. Ne o svém každodenním životě, ale o tom, co by měl podle svého názoru se svým životem dělat – jak by měl žít.

„Připadá mi naprosto nesmyslné,“ psal, „jak se od člověka očekává, že se nechá vtěsnat do nějaké uniformy. Rozumíte, jako že se bude oblékat třeba jako inženýr nebo doktor nebo geolog, až mu nakonec kůže přeroste přes to oblečení, chápete, a ten člověk se ho už nikdy nezbaví. A přitom nám byla dána šance prozkoumat celý svět vnitřní i vnější skutečnosti a žít životem, který zahrnuje věci duchovní i materiální a taky všechno krásné i ošklivé, co se lidem nabízí, všechny bolesti, radosti i zmatky. Možná vám bude připadat, že se

vyjadřuju nadneseně, ale jestli jsem naučil od něčeho oprostít, tak právě od intelektuální nadutosti –“

„Fetuje,“ prohlásil Alex. „Smrdí to z něj na míle. Má mozek prožraný drogami.“

Uprostřed noci pronesl: „Sex.“

Sally ležela vedle něj zcela bdělá.

„Jaký sex?“

„Kvůli sexu se člověk dostane do toho stavu, o kterém on mluví. Stane se někým, aby mohl vydělávat na živobytí. Aby měl peníze na pravidelný sex a všechno, co s tím souvisí. Jenže to on nebere v úvahu.“

„Jak romantické,“ poznamenala Sally.

„Odhalování podstaty není nikdy romantické. Prostě chci říct, že Kent není normální.“

Někde dál v dopise – nebo v tom výlevu, jak ho označil Alex – Kent psal, že měl v životě větší štěstí než většina lidí v důsledku své – jak říkal – zkušenosti se smrtí, díky níž si věci mnohem víc uvědomoval, a za to musí být navždycky vděčný svému otci, který ho vyzvedl zpátky na svět, a své matce, která ho tam láskyplně přijala.

„Tehdy jsem se možná podruhé narodil.“

Alex zasténal.

„Ne. Já to neřeknu.“

„Neříkej,“ řekla Sally. „Stejně si to nemyslíš.“

„Já nevím, jestli si to myslím nebo ne.“

Tenhle dopis, podepsaný „s láskou“, byla poslední zpráva, kterou o něm dostali.

Peter šel na medicínu, Savanna vystudovala práva.

Sally se začala zajímat o geologii, až ji to samotnou překvapilo. Jednou, když měla po milování touhu se svěřit, vyprávěla Alexovi o ostrovech – i když se nezmínila o své představě, že Kent na nějakém takovém možná teď žije. Řekla mu, že už

zapomněla spoustu podrobností, které kdysi znala, a že by si měla všechna ta místa vyhledat v encyklopedii, odkud před lety čerpala informace. Alex prohlásil, že všechno, co potřebuje vědět, pravděpodobně najde na internetu. Takové hlouposti tam určitě nebudou, namítla, načež ji Alex donutil vstát z postele a jít dolů, a tam vzápětí hleděla na ostrov Tristan da Cunha, zelenou skvrnu v jižním Atlantiku, se spoustou podrobných údajů. Znechuceně se odvrátila a Alex, kterého její reakce – přirozeně – zklamala, se zeptal, proč.

„Já nevím. Mám pocit, jako bych o něj přišla.“

Prohlásil, že takhle by to nešlo, že potřebuje něčím zaměstnat. Sám už přestal učit a chystal se na odpočinku psát knihu. Potřeboval nějakou asistentku a nemohl spoléhat na postgraduální studentky, jako když byl na fakultě. (Sally nevěděla, jestli je to pravda nebo ne.) Namítala, že o kamenech nic neví, ale on ji ujistil, že to nevadí, že mu může posloužit třeba jako měřítko na fotografiích.

A tak se z ní stala malá postavička v černém nebo výrazně barevném oděvu, kontrastující s vrstvami silurských či devonských hornin. Nebo na pozadí ruly vzniklé silnými tlaky, zvrásněné a deformované v důsledku přibližování americké a pacifické desky, kterým byl vytvořen současný světadíl. Postupně se naučila dívat a využívat své nové znalosti, takže časem třeba stála v opuštěné ulici někde na předměstí a uvědomovala si, že kdesi hluboko pod podrážkami má kráter vyplněný struskou, který nikdy nikdo neuvidí a nikdy neviděl, protože ho nemohly vidět žádné oči, když vznikl, ani během celé dlouhé minulosti jeho vytváření, vyplňování, skrývání a mizení. Alex těmto jevům prokazoval čest tím, že o nich věděl a dovedl je poznat, jak nejlépe uměl, a ona ho za to obdivovala, i když mu to raději neříkala. Poslední dobou spolu vycházeli líp než dříve, ačkoli Sally nevěděla, že to jsou jejich poslední léta. On to možná tušil. Nastoupil do nemocnice na operaci,

vzal si s sebou své grafy a fotografie, a v den, kdy ho měli propustit domů, zemřel.

To se stalo v létě, a téhož roku na podzim došlo v Torontu k velkému požáru. Sally seděla doma a dívala se na záběry v televizi. Požár zachvátil čtvrt, kterou znala, nebo spíš znávala v době, kdy tam bydleli hippies se svými tarotovými kartami a korálky a papírovými květinami velkými jako dýně. A ještě nějaký čas potom, kdy se místní vegetariánské restaurace postupně proměňovaly v drahá bistra a butiky. Teď celý blok těchto domů z devatenáctého století lehl popelem a reportér nad nimi truchlil a mluvil o lidech, kteří bydleli nad obchody ve starodávných bytech a nyní o své domovy přišli a záchranáři je museli násilím vyvádět mimo nebezpečí ven na ulici.

Jenže nemluvil o majitelích těchto domů, napadlo Sally, kteří si pravděpodobně nedělali žádné vrásky kvůli nevyhovujícím elektrickým rozvodům a armádám švábů a štěnic, na něž si podvedení a vystrašení chudáci nesměli stěžovat.

Občas mívala pocit, jako by v hlavě slyšela Alexe, a přesně tak si připadala nyní. Natáhla se a požár vypnula.

Ani ne za deset minut zazvonil telefon. Volala Savanna.

„Mami, máš puštěnou televizi? Vidělas to?“

„Myslíš ten požár? Chvilí jsem se dívala, ale pak jsem to vypnula.“

„Ne. A vidělas – teď ho znovu hledám – viděla jsem ho před pár minutami. Mami, byl tam Kent. Teď ho nevidím, ale byl tam.“

„Stalo se mu něco? Už to zapínám. Je raněný?“

„Ne, on tam pomáhal. Nesl jeden konec nosítek, ležel na nich nějaký člověk, nevím, jestli mrtvý nebo jen raněný. Ale Kent ho nesl. Byl to on. Bylo dokonce vidět, jak kulhá. Už to máš puštěné?“

„Ano.“